

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANABİLİMDALI

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİLLE,
SİLLE MÜZİK KÜLTÜRÜ
VE SİLLELİ İBRAHİM BERBEROĞLU

ALİ YILDIRIM
YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN
DOÇ.DR. MUSTAFA YILDIRIM

KONYA-2025

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ali Yıldırım		
	Numarası	22813101011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Müziği		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ali Yıldırım		
	Numarası	22813101011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Müziği		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Mustafa Yıldırım		
Tezin Adı	Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu			

Sille, İpek Yolu üzerinde yer almasıyla farklı kültürlerin izlerini taşıyan adeta bir açık hava müzesidir. Anadolu'nun fethinden sonra Anadolu Selçuklu Devleti döneminde önem kazanan ve Osmanlı İmparatorluğu boyunca da gelişimini sürdüren Sille, özellikle 1800'li yıllardan itibaren hızlı bir büyüme yaşamıştır. Zengin mimari eserleriyle öne çıkan Sille, dönemin en önemli yerleşim ve ticaret merkezlerinden biri olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Tarihi yapıları, ibadet mekânları ve canlı sosyal hayatıyla geçmişte olduğu kadar bugün de dikkat çeken bir merkezdir.

Sille, birçok âşığın ve söz ustasının yetiştiği bereketli bir kültür ocağıdır. Bu topraklarda yetişen sanatçılar arasında, padişah huzurunda saz çalıp şöhretini saraya taşıyan Silleli Sürurî öne çıkar. Zehrî, Feşanî, Lokmanî, Merdanî, Devamî, Figanî ve Âşık Mansur gibi isimler ise Sille'de bir âşık geleneğinin köklü bir şekilde var olduğunun göstergesidir. Silleli Sırma, Ama Mehmet Ağa, Mustafa Gürbilek ve Silleli İbrahim Berberoğlu gibi saz sanatçıları, Sille'nin sanatsal mirasını zenginleştirerek, söz ve müzikle dolu bir edebiyat mektebi oluşturmuşlardır.

Bu çalışmada Sille'nin tarihi, kültürü ve Sille müzik kültüründe yetişmiş ve Silleli olan Silleli İbrahim Berberoğlu'nun bestelerini inceledik. Çalışma sonucunda Sille müzik kültürünün eski Tunç çağına kadar uzandığı, "gereği" gibi Hristiyanlıktan kalan geleneklerinin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca İbrahim Berberoğlu'nun eserlerinin nazım biçimi-tür açısından incelendiğinde hece vezinli şiirler bestelediği, eserlerin Konya ve Sille müzik kültürünü temsil eden şiirleri kullandığı ve nazım biçimi açısından Türkü, Koşma ve Mâni biçimlerini kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Sille, Halk türküleri, ozan, Türk Mûsikîsi, Yerel müzik

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Ali Yıldırım		
	Student Number	22813101011		
	Department	Turkish Music		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç.Dr. Mustafa Yıldırım		
Title of the Thesis/Dissertation	Sille From Past To Present, Sille Music Culture And Silleli İbrahim Berberoğlu			

Strategically located along the historic Silk Road, Sille can be described as an open-air museum, reflecting traces of various civilizations. It gained prominence during the Anatolian Seljuk period following the conquest of Anatolia and continued to flourish throughout the Ottoman era, experiencing significant growth particularly from the 19th century onward. Distinguished by its rich architectural heritage, Sille emerged as one of the most significant settlement and trade centers of its era. Its historical structures, places of worship, and vibrant social life contribute to its enduring appeal as a cultural and historical focal point.

Sille has been a fertile ground for literary and artistic creativity, nurturing many poets and minstrels. Among these, Silleli Sürurî holds particular prominence, gaining recognition by performing in the royal court. Other notable figures, such as Zehrî, Feşanî, Lokmanî, Merdanî, Devamî, Figanî, and Âşık Mansur, exemplify the deeply rooted minstrel tradition within Sille. Additionally, musicians such as Silleli Sırma, Ama Mehmet Ağa, Mustafa Gürbilek, and Silleli İbrahim Berberoğlu enriched Sille's artistic legacy, contributing to the establishment of a literary and musical tradition.

In this study, we examined the history and culture of Sille and the compositions of İbrahim Berberoğlu, who grew up in Sille music culture and was from Sille. As a result of the study, it was understood that Sille music culture dates back to the old Bronze Age, and that there are traditions such as "necessity" remaining from Christianity. In addition, when İbrahim Berberoğlu's works were analyzed in terms of verse form-genre, it was concluded that he composed poems in syllabic meter, used poems representing the music culture of Konya and Sille, and used Türkü, Koşma and Mâni forms in terms of verse form.

Translated with DeepL.com (free version)Key Words: Konya, Sille, Folk songs, minstrel, Turkish Music, Local music

TEŐEKKÖR

Bilgi ve deneyimleriyle tezimin her aşamasında yol gÖsterici olan, beni sabırla yÖnlendiren, değerli Önerileriyle tezimin geliŐimine katkıda bulunan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Mustafa YILDIRIM'a, akademik hayatta kendisinden çok istifade ettiğim, teşvik edici yaklaŐımı ve destekleri için Prof. Dr. Mehmet GÖNÖL'e, Tezimin araştırma sürecinde veri toplama, kaynak sağlama ve makam bilgisi konusunda desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Burak KURUBAŞ'a, çalışma boyunca dilbilgisi ve edebiyat konularında emeiği geçen Prof. Dr. Murat AK'a, hÖrmetlerimi ve kalbî Őükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
RESİM VE ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konya’da Müzik	2
1.2. Konya Türkülerinin Genel Özellikleri	5
1.3. Konya Halkevi	9
1.4. Daru’l-Elhan’da Derlenen Konya Türküleri	11
1.5. Konya Kültüründe Barana	15
1.6. Araştırmanın Amacı	17
1.7. Araştırmanın Önemi	18
1.8. Araştırma Konusu ve Problemi.....	18
1.9. Alt Problemler	19
1.10.İlgili Araştırmalar	19
2. YÖNTEM	20
2.1. Araştırma Yöntemi	20
2.2. Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi	21
3. BULGULAR VE YORUMLAR	22
3.1. Sille’nin Tarihçesi	22
3.1.1. Türkiye Selçukluları Döneminde Sille	28
3.1.2. Osmanlı Döneminde Sille	32
3.2. Kültürel Yapılar	35
3.3. Geleneksel Sille Kıyafetleri	38
3.4. Sille’nin Geleneksel Zanaatları	42
3.4.1. Dokumacılık	43
3.4.2. Seramikçilik	47
3.4.3. Mum İşçiliği	49
3.5. Sille’nin Gelenek ve Göreneklere	50
3.5.1. Doğum	51
3.5.2. Ölüm ve Taziye	51
3.5.3. Düğün Adetleri	52
3.5.4. Komşuluk İlişkileri	53
3.5.5. Geliş Gezme	54
3.5.6. Hıdırellez	54
3.5.7. Gereği	55
3.6. Sille Mutfağı ve Yemek Kültürü	55

3.7. Sille Müzik Kültürü	59
3.7.1. Âşık Meclisleri	60
3.7.1.1. Meramdaki Çelebi Konağında Silleli Âşık Merdanî ..	61
3.7.1.2. Sulu Kahvede Silleli Âşık Sürurî.....	66
3.7.1.3. Sille Kültüründe Barana	70
3.7.2. Daru'l-Elhan'da Derlenen Sille Türküleri	71
3.7.3. Saz Çalan Silleli Âşıklar	81
3.7.3.1. Devâmî	81
3.7.3.2. Feşanî	82
3.7.3.3. Figanî	82
3.7.3.4. Lokmanî	82
3.7.3.5. Âşık Mansur	83
3.7.3.6. Merdanî	83
3.7.3.7. Nigârî	83
3.7.3.8. Silleli Sürurî	83
3.7.3.9. Zehrî	86
3.7.4. Saz Sanatçıları	86
3.7.4.1. Âmâ Mehmet Ağa (Mehmet Karal)	87
3.7.4.2. Mustafa Gürbilek	87
3.7.4.3. Silleli Sırma	87
3.7.4.4. Silleli İbrahim Berberoğlu	88
3.7.5. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Notaya Alınmış Eserlerinin Nazım Biçimi ve Türü yönünden İncelenmesi	94
3.8. Anonim, Halk Şiiri Nazım Biçimleri	96
3.8.1. Mâni	96
3.8.2. Türkü	97
3.8.2.1.1. Ezgilerine Göre Türküler	98
3.8.2.1.2. Konularına Göre Türküler	98
3.8.2.1.3. Yapılarına Göre Türküler	104
3.8.3. Koşma	112
3.9. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Notaya Alınmış Eserleri	115
4. SONUÇ	141
5. ÖNERİ	143
KAYNAKÇA	144

RESİM VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Konya Mızrabı	8
Resim 1.1. Konya Halkevi ‘inde Türkülü Bir Muhabbet	10
Resim 1.2. Konya Halkevi’ inde Türkülü Bir Toplantı	11
Resim 3.1. Sille Çevresinin Lokasyon Ve Topografya Haritası	22
Resim 3.2. Eflatun Manastırı	24
Resim 3.3. Aya Elena Kilisesi	25
Resim 3.4. Gevale Kalesi	26
Resim 3.5. Sillenin Güneyden Görünüşü	28
Resim 3.6. Sille Ak Camii	35
Resim 3.7. Aya Elena Kilisesi ve Karataş Camii	36
Resim 3.8. Şeytan Köprüsü	37
Resim 3.9. Subaşı Hamamı	37
Resim 3.10. Hacı Ali Ağa Hamamı.....	37
Resim 3.11. Sille Kadın Kıyafetleri	40
Resim 3.12. Sille Erkek Kıyafetleri	41
Resim 3.13. Sille Seymenleri	42
Resim 3.14. Halı Dokuma Tezgâhı	44
Resim 3.15. Beş Göbekli Sille Halısı	45
Resim 3.16. Seccadeler	46
Resim 3.17. Eyer Örtüsü	47
Resim 3.18. Seramik Atölyesi.....	49
Şekil 3.1. Daru’l-Elhan Anadolu Halk Şarkıları Defter Kapağı	72
Şekil 3.2. Osmanlıca Sille Türküsü	73
Şekil 3.3. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü	74
Şekil 3.4. Osmanlıca Sille Türküsü	75
Şekil 3.5. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü	76
Şekil 3.6. Osmanlıca Sille Türküsü	77
Şekil 3.7. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü	78
Şekil 3.8. Osmanlıca Sille Türküsü	79
Şekil 3.9. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü	80
Resim 3.19. 26 Ocak 1953 Tarihinde Taksim Belediye Gazinosundan Bir Hatıra	90
Resim 3.20. Silleli İbrahim Berberoğlu TRT arşivlerine kayıt yaparken...	91
Resim 3.21. Silleli İbrahim Ağa Halkevi’nin Divan Sazı Ekibiyle Çalışmalar Yaparken	92
Resim 3.22. Silleli İbrahim Ağa Konya Halkevi Başkanı Şahabettin Uzluk Ve Çalışma Arkadaşlarıyla Birlikte	93
Resim 3.23. Silleli İbrahim Berberoğlu’nun Mezarı	94
Şekil 3.10. Aşığın Yaylası O Dağlar	120
Şekil 3.11. Ayağına Giymiş Sedef Nalini	122
Şekil 3.12. Çay Benim Çeşme Benim	123
Şekil 3.13. Efendim Aşkınla Şişte Püryanım	126
Şekil 3.14. Garamanı Galdırsalar	128
Şekil 3.15. İki Durnam Gelmiş Akılı Kareli	131
Şekil 3.16. Hürünün Evleri Daldan Meşeden	134

Şekil 3.17. Mentşeli	136
Şekil 3.18. Şakir Geldi Kilime	138
Şekil 3.19. Varakanın Alt Yanında Bahçalar	140

1. GİRİŞ

Sille; kültür ve tarihi değerleriyle, varlıklarıyla yaşayarak günümüze ulaşan önemli bir bölgedir. Abideleri, mabetleri, sosyal yaşamı ile geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını koruyabilen önemli bir merkezdir. Zengin bir tarih ve kültür vadisidir. Bağ ve bahçeleri, yemekleri, sosyal yaşamı ile köklü bir kültürün temsilcisidir. Sille de farklı inanç ve kültürlerin bir arada yaşadığı; sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayalı, özgün bir yaşam kültürü gelişmiştir.

Sille, İpek Yolu güzergâhında bulunan farklı kültürlerle sahip bir açık hava müzesi konumundadır. Anadolu'nun fethiyle birlikte kurulan Anadolu Selçuklu devleti ve devamındaki Osmanlı Devleti döneminde ve bilhassa 1800'lü yıllardan itibaren gelişmeye başlayan Sille 20. yüzyılın ilk çeyreğinde 20 bine ulaşan nüfusu, 300 civarındaki iş yeri ve bünyesinde bulunan mimari eserlerin çokluğu ile dönemin en önemli yerleşim ve ticaret merkezleri arasında yerini almıştır (Kapar, Çaycı, & Mimirolu, 2013, s. 11).

Sille'nin bünyesinde barındırdığı camiler, kiliseler, mezarlıklar, suyolları, köprüler, çeşmeler ve hamamlar, cumbalı evler ve sekili sokaklar tarihe tanıklık etmiş çok büyük değerlerdir.

Sille'de yüzyıllar boyu devam eden çeşitli el sanatlarının yanı sıra hoşgörü sahibi ilim adamlarının yetişmesi, Sille'deki sosyal ve kültürel hayatın gelişmesini sağladığı gibi şair ve musikişinaslarının dizelerinde Sille'nin sosyal kültürel ve ekonomik hayatına dair bilgiler ile yaban hayatının elem ve hüznü yansıtılmıştır.

Doğum, ölüm, düğün, sünnet, mevlit, kandil geceleri ve bayram merasimlerindeki örf ve adetlerin yanı sıra Sille'ye ait özel yemekler, kıyafetler ile barana, hıdrellez ve gereğiler de (bağbozumu şenlikleri) yapılan sosyal ve kültürel etkinlikler Sille'nin gelenek ve göreneklerinin temelini oluşturmaktadır.

Günümüzde Konya'nın merkez ilçelerinden Selçuklu sınırları içinde bir mahalle olan Sille, şehir merkezine yakın olmasından dolayı her zaman Konya'nın gündeminde olmuştur. 5000 yıllık tarih, sanat ve kültürü bünyesinde barındıran Sille

bugüne kadar sapsağlam ayakta kalan eserleriyle bir açık hava müzesi ve yüzyıllar boyu Müslüman ve Hristiyan kültürün iç içe yaşadığı bir hoşgörü ve ticaret merkezi olmuştur. İki farklı inancın ve kültürün; Hoşgörü içerisinde kaynaşarak bir arada yaşadığı çok nadir yerlerden biri olan Sille’de sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayalı, özgün bir yaşam kültürü geliştirilmiştir (Şeker, 2013, s. 3).

Sille, Konya’nın saklı bahçesi olarak yıllarca sanat, zanaat ve tüccarına kaynak olmuş tarihi bir mekândır. Son yıllarda özel bir ilgiye mazhar olan Sille yenileme çalışmalarıyla öne çıkarak tarihi mekânlarıyla el sanatları atölyeleriyle tarihi dokusu korunan binalarda hizmet veren kafe ve restoranlarıyla, doğal film platosu olmasıyla Konya’nın gözde bir beldesi haline gelmiştir (Şeker, 2013, s. 3).

Yüzyıllar boyunca birçok sanatçı yetiştirmiş olan Sille’de uzun yıllar Rumlarla Türklerin iç içe yaşamış olmalarının bu sanat ortamının oluşmasında önemli bir rolü vardır. Özellikle Sille Türküleri arasındaki aşk ve gurbet konulu türkülerde bu etkinin izlerini görebiliriz.

Sille’de pek çok âşık ve söz ustası yetişmiştir. Silleli Sürurî, padişahın huzurunda saz çalıp söyleyen ve şöhretini saraya taşıyan âşıklardan biridir. Yine Zehrî, Feşanî, Devamî, Figanî ve Âşık Mansur gibi âşıklar Sille’de bir âşık mektebinin varlığına işaret etmektedir (Ayva, 2013, s. 214).

Sille, farklı kültürleri bir arada barındırması, tarihi sosyal yapısı, Konya’da önemli bir ekonomik saha olması ve yetiştirdiği saz şairleri ve saz sanatçıları ile kültür tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Araştırmanın başladığı an itibari ile yapılan taramalarda bu konu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiş olup, Sille Müzik kültürüne katkıda bulunan İracılar ve Silleli İbrahim Berberoğlu’na ait türkülerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Konya’da Müzik

Selçukluya başkentlik etmenin yanında bir kültür ve medeniyet merkezi de olan Konya, özellikle Türk Müziği bakımından önemli bir yere sahiptir.

Selçuklu sultanları saltanat alameti olarak bulundurdıkları arma ve çetr yanında nevbeti de kullanırlardı. Çetr bir mızrak üzerinde bulunan küçük bir şemsiye idi ve sultanlığın alameti olarak bir görevli bunu daima sultanın başının üzerine tutardı.

Nevbet, günde beş vakit sultanın kapısında bir müzik çalan askeri mızıkacı takımının yaptığı ve Osmanlılara kadar devam ederek savaşlarda kullanılan müzik formuydu. Sultana bağlı emirler içinde ancak sultanın izin verdiği emirler üç vakit nevbet çalabilirlerdi, eğer beş vakit çalarlarsa isyan etmiş veya devletten ayrılmış sayılırdı. Nevbet takımı Sultanla birlikte yolculuğa veya savaşa giderdi (Uslu, 2010, s. 15).

Fatih dönemiyle birlikte askeri müzik takımı mehter olarak II. Mahmut'un Mûzikâ-yı Hümâyun'u kurdurmasına kadar devam etti. Günümüzde de Askeriyenin, derneklerin ve belediyelerin bünyesinde kurulan mehter takımları ve bandolar hala askeri müzik geleneğini devam ettirmekteler (Kamiloğlu, 2019, s. 17).

Dini Musikinin cami musikisinin bütün formları; Kur'an-ı kerim kıraati, ezan, sala, tekbir, mevlid, temcit, naat, münacat, ilahi, Konya'da Selçuklulardan beri canlı bir şekilde devam etmektedir. Hala günümüzde başka bölgelerde olmayan Konya'ya has salalar da icra edilmektedir (Kamiloğlu, 2019, s. 18).

Tekkelerde icra edilen Tasavvuf Müziği 13. Asırda Mevlâna hazretlerinin Konya'ya yerleşmesinden sonra büyük bir canlılık göstermiştir.

Şems-i Tebrizi'nin kaybolduğu 1245 yılından sonra Mevlâna'nın sema halleri çoğalmaya başladı ve gittikçe bu sema hali, sema meclislerine dönüştü. 1249 yılında sultan olan Alaeddin II. Keykubad ve emirleri, Mevlâna'yı sık sık ziyaret ederlerdi. Sema vaktinde kasideler ve gazeller okunur, neyler ve diğer sazlar çalınırdı. Sohbetlerde şiirler okunur anlamlarından, vezinlerinden ve nükteleden; peşrevler, müzik pareleri çalınır, makamlar, usuller ve bahirlerden konuşulurdu. Has müritler ve kullar def ve ney eşliğinde sema ederlerdi. Daha sonra sultan çetr, sancak ve nevbetle sema meclisinden ayrılırdı (Uslu, 2010, s. 37).

Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled ile kurumsallaşmaya başlayan Mevlevilik müzikal anlamda da tam bir okul hüviyetine kavuştu. Özellikle Osmanlı döneminde geniş coğrafyaya yayılan Mevlevî tekkeleri tam bir konservatuvar özelliği taşıyarak müzisyenlerin her yönden eğitilmesini ve yetiştirilmesini sağlamıştır. Dergâhlarda hem ruh terbiyesi hem beden temizliği eğitimi verilerek topluma erdemli insanların kazandırılması sağlanmıştır. Müziğin yanı sıra beşerî ilimlerde bu dergâhlarda verilmekteydi. Özellikle Osmanlıda yetişen musikişinasların çoğu Mevlevî tekkelerinde yetişmiştir (Kamiloğlu, 2019, s. 18).

Konya yöresinde özellikle Mevlevî dergâhlarında mutribanda bulunan icracıların halk arasında farklı meclislerdeki icraları, yörenin müzik kültürüne farklı bir üslûp kazandırmıştır. Mutribanda bulunan icracılar, halk arasında yapılan fasıllarda ud, tambur, kanun, rebap vb. gibi klasik çalgılarla, bağlama vb. halk çalgılarını bir arada kullanmış ve yörenin sentez bir müzik kültürüne sahip olmasına katkı sağlamışlardır (Kurubaş & Gönül, 2024, s. 536).

Selçuklu Türklerinin Konya'yı fethetmeleriyle ve başşehir yapmalarıyla büyük önem kazanan şehrin, büyük canlılık kazandığı kesindir. Oğuz Boylarının akın akın Anadolu'ya akmalarıyla birlikte, elbette ki ozanlar da gelmiş olmalıdır (Sakman M. T., 2001, s. 427).

Anadolu Selçukîlerinde ozanlar zafer gününü takibeden akşamlarda o günün erlik sahnelerini kopuz çalarak terennüm ederlerdi. İbn-i Bibi tercümesinde buna dair tasvirler var: Şehinşah Hazretlerinin futûhu üzerine elhân-ı canperverle gûyendelik ettiklerini, alplık ve bahadırılık zikrini, ozanlar ve kopuzcular hikâyeye koyduklarını orada okuyoruz: İşte Konya'nın şimdiki halk ve âşık musikisi, esas itibarıyla bu ozanlar ve kopuzcular geleneğinin devamından ibarettir (Gazimihâl, 1947, s. 14).

Coşkun âşıklar Konya bölgesinde hiçbir asırda eksik olmamış: geçen asırdan Koca Ahmet, ustası olduğu sazını boynuna vurarak diyar diyar dolaşmış. İmam Yahya'ya vurgunluğundan Kerbela'ya kadar giderek orada ölmüş. Oniki yaşındayken saz çalıp şiir söylemeye başlayan Emine Hamım daha seyrek yetişen kadın saz şairlerindendi. Parmaksız lakabıyla tanıman şair Cemali (Ahmet), Cevlani, Feşanî,

Gufrani, Hasan Hüseyin, Hikmeti, Kemteri, Kenzi, Lokmanî, Merdanî, Bektaşî nefesleri bulunan Rıza Efendi, Âşık Mehmet, Şevki, eşsiz sazını padişaha da beğendiren Şemsi, keza padişahın beğendiği Silleli Sürurî, kardeşi Kör Zehrî hep şiirler bırakmış, sazdaki ustalıkları hatıralarda yaşamış halk musikicileridir. Bir takımları da başka çalgılar kullanarak okumakla tanındılar. Düğünlerde tef çalarak ağıt söyleyen Saliha Abla (Seydişehirli) gençliğinde keman çalarak güzel sesini kullanmış olan Nigârî (Silleli), Gülizar Hamım bu cümleden olan halk şairlerindendi. Şiir söylemedikleri için unutulup giden sazcuların sayısı şüphesiz ki daha da çoktu. Halk şairinin kendi şiirlerini sesle okuyarak tanıtması, bunun için de sesine kendi sazı ile yoldaşlık etmeye koyulması biraz da ümmiliğin icaplarından olarak doğmuş ve tutunmuş bir gelenektir. O bölgedeki saz şairliği yalnız Konya merkezinin inhisarında kalmamış görünüşe göre Sille her nedense pek verimli olmuştur. Konya bölgesinin yanık gönüllülerle dopdolu bulunması sanat ilerisi bakımından pek önemlidir (Gazimihâl, 1947, s. 46).

Konya müzik kültürü, tarihsel olarak üç ana alanda gelişim göstermiştir. İlk olarak, Oğuz boylarının bölgeye yerleşmesiyle köy ve obalarda biçimlenen, Türkçe icra edilen halk müziği önemli bir yer tutar. İkinci olarak, Türk Klasik Müziği, konak ve divan çevrelerinde yüksek kültür grupları tarafından benimsenmiş; Arapça ve Farsça metinlerle zenginleşerek önemli bir sanatsal form kazanmıştır. Üçüncü olarak, 13. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan tekke müziği, ilahi, kaside ve na‘t gibi dinî eserleri içermekte olup zikir ve sema törenlerinde önemli bir işlev üstlenmiştir. Mevlevîlik geleneği ve Osmanlı dönemi boyunca etkin olan Mevlevîhanelerin katkısıyla birçok Konyalı besteci yetişmiş; aynı zamanda halk müziği geleneği, sayısız halk ozanı aracılığıyla günümüze dek taşınmıştır (Özönder, 1999, s. 191).

1.2. Konya Türkülerinin Genel Özellikleri

Konya, tarihî, coğrafi ve kültürel özellikleriyle farklı kültürlerle zengin bir etkileşim içinde olmuştur. Bu çeşitlilik, Konya türkülerine özgün bir kimlik kazandırmıştır. Konya türkülerini, yalın ve samimi sözleriyle dikkat çeker. Ağır ve süslü bir dile yer verilmez; halkın anlayabileceği, günlük hayattan esinlenmiş ifadeler ve kolayca kavranabilen mecazlar tercih edilir.

Türkülerin sözlerinde, yöreye özgü "Konya ağzı"na sıkça rastlanır ve bu, eserlerin otantik yapısını güçlendirir. Konya türküleri genellikle saz eşliğinde icra edilir. İcracılar, sözleri ezgiyle uyumlu hale getirebilmek için türkülere bazen eklemeler ya da çıkarmalar yapabilir. Bu esneklik, türkülerin canlı ve dinamik bir yapıya sahip olmasını sağlar. Konya türküleri, her ne kadar diğer bölge türkülerimiz gibi görülse de icra tarzı ve icra edildiği enstrümanlar bakımından diğer bölge türkülerimize göre büyük farklar göstermektedir. Bu farklar da Konya türkülerini diğer türkülerden ayıran özellikler olarak ortaya çıkmaktadır.

Konya türkülerinin icrasında kullanılmakta olan çalgı türlerini incelediğimizde karşımıza ilk olarak divan veya meydan sazı çıkmaktadır. Bu sazlar asırlardır Konya türkülerinin icrasında kullanılan çalgıların temelini teşkil etmektedir. İkinci olarak Klasik Türk Musikimizde kullanılmakta olan ud, kanun ve keman gibi enstrümanların Konya türkülerinin icrasında kullanıldıkları görülmektedir. Halk musikisi çalgılarının dışında kalan bu enstrümanları, özellikle ud ve Kanun'un Konya türkülerinde kullanılması, türkülerin en büyük özelliği olarak ortaya çıkmaktadır (Çakırcı, 1995, s. 17).

Özellikle ud, 1900 yıllarında Saadettin ÇELEBİ tarafından Halep'ten getirilerek Konya'ya tanıtılmış ve halkın benimsemesi ile icra meclislerinde kullanılmaya başlamıştır (Gazimihâl, 1947, s. 40).

Konya türküleri Anadolu'nun en eski türküleri olmaları açısından önem taşımaktadır. Kökleri Selçuklulara uzanan halk musikisi eserleridir. Büyük bir bölümü Mevlevi dergâhlarına üye ve bu dergâhlarda yetişmiş usta âşıklar tarafından makamlı ve ara nağmeli olarak çalınıp söylenmiştir. Bu nedenlerden dolayı Konya türkülerini, musiki kültürümüzün klasik türküleri saymak yerinde olacaktır (Halıcı M. , 1985, s. 4).

Konya türküleri denince akla hep hareketli, 2/4'lük usullerdeki türküler gelmektedir. Ancak hareketli türküler Türkiye'nin her yöresinde de vardır. Konya yöresindeki türküler makamsal zenginliğiyle beraber usul yönünden de zengindir. Bunun sebeplerinden birisi çeşitli illerle beraber çeşitli yörelere de komşu olması

olabilir. Elbette Konya mzık harmanı yönünden çok geniş ve verimli bir yer olduğu da unutulmamalıdır. Genelde yörelerimizin her birisinde belirli makamlar ve usuller kullanıldığı halde, Konya'da oldukça farklı usuller ve farklı makamlar kullanılmaktadır (Kamiloğlu, 2019, s. 19).

Özellikle Konya âşıkları tarafından söylenen tasavvufi türküleri yok sayılmış gibidir. Dinî, tasavvufi ve ahlaki şiirleri Konyalı âşıkların oldukça çoktur. Âşıklık geleneğinde genellikle âşıkların şiirleri nağmeli hale gelerek türkü şeklinde söylenmiştir. Ama maalesef günümüze kadar türkülerin büyük bir kısmı gelememiştir (Kamiloğlu, 2019, s. 20).

Mesela 1820-1899 yıllarında yaşayan Hikmetî'nin şu türküsü:

Uyanıp seherde kalkan insanın
Yüzü nur, kârı bereketli olur;
Salâtını eda eden insanın
Cephesi parlak işaretli olur (Gazimihâl, 1947, s. 48).

1864-1920 yıllarında yaşayan Aşık Mehmet Fevzi'nin;
Kırklar meclisinde dest-i mürşitten
Kevser-i bakayı ienlerdeniz;
Mir'atı sâfîyle ayn-ı mürşitten
Hak ile batılı seenlerdeniz (Gazimihâl, 1947, s. 55).

1865-1920 yıllarında yaşayan Âşık Giryani'nin;
Gel bana cahilden açma bir cevap
O da bencileyin ol hali harap
Cahile hiç kimse olur mu sahap
Sanki boş sandığa vurulmaz kilit (Gazimihâl, 1947, s. 56).

gibi birçok Konyalı aşığın şiirlerini sıralamak mümkündür.

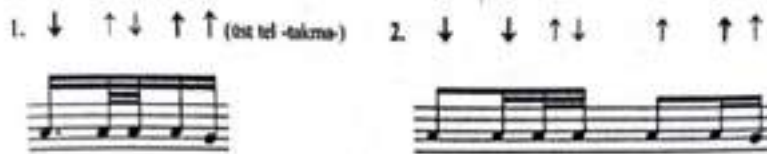
Özellikle Konya tavrında etkili olan bağlamayı çok ustaca çalan opur Ahmet başta gelmektedir. Babası yine Konya saz üstatlarından opur İsmail'in oğludur.

Ancak Çopur Ahmet saz çalmada babasını geçmiştir. Beş altı sazın uyumlu sesini tek bağlamayla yapabilen iyi bir icracı idi. TRT saz sanatçısı ve hocası olan Osman Özdenkçi Ankara'da Konya türkülerini içeren bir plak dinler. Bu plakta en az 5-6 sazın bir araya gelip bu kadar uyumlu çalmasına hayret eder ve şöyle der:

"Biz radyoda bile 5-6 sazıcı bir arada bu kadar düzgün bir uyum kuramadık. Bunlar nasıl uyum içinde çalışıyorlar diye şaşırıp kaldım. Plağın üstüne baktım Çopur Ahmet yazıyor. Aradan bir süre geçti (Ankara'nın denizciler caddesindeki Sümer Sineması eskiden tiyatro binasıydı.) Sümer Sineması'nda Çopur Ahmet'in bir konseri var dediler. Bu saz ustasını yakından dinleyip görmek için ön sırada bir yer tuttum. Saati gelince konser başladı. Sahneye tek bir bağlama ile bir adam çıktı geldi. Ben bekledim ki sazcuları ardından gelsin. Hiç kimse gelmeyince çok şaşırıp kaldım. Çünkü Çopur Ahmet sazını konuşurmaya başlayınca plakta dinlediğim ahengi buldum. Çopur Ahmet 5-6 sazın verdiği sesi tek bir bağlamayla verebiliyordu. Anladım ki tüm yeteneği tezenesindeymiş. Bütün sazlar düz çaldıkları halde Konya mızrabı bu kuralı aşmıştı. Konya tezenesinde bir aşağı iki yukarı vuruluyor böylece 5-6 sazın çıkardığı toplu ses elde edilebiliyordu. Ben program bitince kulise gittim kendimi tanıtarak radyoda halk müziği hocası olduğumu söyledim. Araştırmacıyım, bu nasıl tezenedir senin vurduğun? Şimdiye kadar bir benzerini duymadık, dedim." (Halıcı M. , 1985, s. 5).

Daha sonra Osman Özdenkçi Çopur Ahmet'in düzen perdesini tutup yarım saat içerisinde Çopur Ahmet'in kendisine Konya mızrabını öğrettiğini ifade ederek 6 ay boyunca Konya mızrabını çalıştığını belirtmiştir (Halıcı M. , 1985, s. 5).

Konya tavrının özelliği son mızraptan sonra mızrabın üst tellere taktırılmasıdır. İki şekilde vuruşları vardır. Eserleri çalarken birinci şekli icra edilir, bazen mezur sonlarında ve bitişlerde de ikinci mızrap şekli icra edilir. Konya mızrabı şudur (Kamiloğlu, 2019, s. 25):

Şekil 1.1. Konya Mızrabı (Kamiloğlu, 2019, s. 25)

1.3. Konya Halkevi

Türkiye’de ilk halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde açılmıştır. Konya Halkevi de ilk kurulan halkevleri arasındadır. Konya ile birlikte Ankara, Afyon, Aydın, Bolu, Çanakkale, Bursa, Malatya, Denizli, Diyarbakır, İzmir, Samsun, Eskişehir ve İstanbul şehirlerinde de halkevleri kurulmuştur. 1951 yılında halkevlerinin kapatılmasına kadar faaliyetini sürdürmüş olan Konya Halkevi, döneminin gözde halkevlerindedir (Özcan & Koçer, 2018).

Halkevinde yürütülen faaliyetlerin önemli bir kısmını eğitim faaliyetleri oluşturur, söz konusu faaliyetler de büyük ölçüde çeşitli konularda düzenli olarak verilen konferanslar, mahalle sohbetleri, yayımlanan kitaplar ve halka yönelik kurslardan müteşekkildir (Akhan & Yılmaz, 2011, s. 63).

Halkevleri hayat geçirdikleri Dokuz Şubesinde temel hedefini eğitim olarak belirlemiştir. Halkevlerin dokuz şubesi şunlardır: Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi, Temsil Şubesi, Spor Şubesi, İçtimai Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, Köycülük Şubesi, Müze ve Sergi Şubesi (Akhan & Yılmaz, 2011, s. 63).

Konya Halkevinde musiki ile ilgili birçok faaliyet yapılmıştır. Bunlardan birisi de saz kursları açmaktır. Zira Halkevine göre Konya musikisini bilen, tanıtan, yaşatan ve Konya’da yaşayan çeşitli saz üstatları vardı. Bunlardan yararlanmak yoluna gidilmiştir. (Silleli İbrahim, Mazhar Sakman, Çopur İsmail gibi) saz üstatları Konya’yı radyoda ve başka sahalarda temsil etmişlerdir. İşte bu gibi saz üstatlarının nezaretinde saz kursu açmak isteyen Konya Halkevi çeşitli duyurularda bulunmuştur (Özcan & Koçer, 2018).

Resim 1.1. Konya Halkevi 'inde Türküli Bir Muhabbet

Sol başta def çalan: Çini Mehmet. Masanın arkasında oynayan: Kürt Hasan Ağa. Saz çalanlar: (Sağdan) Çopur İsmail Ağa (Divan Sazı), Âşık Mehmet Yakıcı, Mustafa Fındık (Cura), Silleli İbrahim Berberoğlu (Divan Sazı). Kürt Hasan Ağa'nın arkasında müzik hocası Arif Şahap (Öztürk, 1999, s. 55).

1948 yılında da Halkevinde milli saz kursunun yeniden faaliyete geçirildiği görülmektedir. “Halkevinde halk sazı sanatkârı Silleli İbrahim Berberoğlu tarafından pazartesi, cuma günleri 17.30’dan 18.30’a ve pazar günleri de saat 9.00’dan 12.00’ye kadar saz, bağlama ve cura dersleri verilecektir.” denilmiş, arzu edenlerin her gün saat 14.00’den 16.00’ya kadar Halkevi Bürosu’na müracaat etmeleri gerektiği hatırlatılmıştır (Özcan & Koçer, 2018) .

Konya Halkevi 1936 yılında Konya dergisini (1936-1950) yayımlamaya başlamıştır (Güzel, 2020, s. 236). Dergide tanıtılan âşıklar; Âşık Figânî, Ahmet Behçet Akgüneş, Silleli Sürurî, Meşâmî, Konyalı Zehrî, Âşık Sazlı, Âşık Kul Mustafa, Âşık Kul Mahmut, Âşık Dervişi, Âşık Hüseyin, Âşık Muslu, Âşık Girgin, Karacaoğlan, Âşık Hicrânî, Âşık Çaloğlu, Âşık Abdal Hasan, Sadaî, Kirmânî, Âşık Beytî, Âşık Mansur, Nizamî, Gufrânî, Mehmet Yakıcı, Tahir Demiröz, Mehmet Kıl, Aynî, Ahmet Çopur, Mehmet Çopur ve Silleli İbrahim Berberoğlu’dur. Bu âşıklara ait destanlar, türküler, ağıtlar, şiirler ve tekerlemeler dergide yayımlanmıştır (Güzel, 2020, s. 327) .

Resim 1.2. Konya Halkevi' inde Türkülü Bir Toplantı

Soldan: Musa Saz (Cura), Fındık Hüseyin (Divan Sazı), Silleli İbrahim Berberoğlu (Divan Sazı), Topal Murat Tiftik (Cura), Çopurun Seyit Mehmet (Divan Sazı), Bartınlı Muzaffer (Divan Sazı), Mevlid Belgen (Cura). Ayaktakiler: Mimar Şehabettin Uzluk (Bıyıklı) ve müzik hocası Arif Şahap (Öztürk, 1999, s. 38).

1.4. Daru'l-Elhan'da Derlenen Konya Türküleri

Halk şarkılarıyla ilgili derleme çalışmaları ilk olarak 1879'larda Ruslar tarafından başlatılmıştır. Yine 1879'da Sırbistan, Karadağ, Dalmaçya, Bosna Hersek ve Hırvatistan da Halk şarkıları derlenerek basılmıştır. 1900'de Rum Halk şarkıları derlenerek Atina'da basılmıştır (Yekta, 1926). Türkiye'de ilk defa Halk şarkıları (Türküler) 1926'da Daru'l-Elhan tarafından kurulan ekibin yaptığı çalışmalarla başlamış ve kayıt altına alınmıştır (Kamiloğlu, 2019, s. 11) .

1914'te İstanbul Belediye Başkanı olan Cemil Topuzlu Paşa tarafından kurulan Daru'l-Bedâyi (güzellikler evi) Türkiye'de kurulan ilk konservatuvardır. Daru'l-Bedâyi kuruluş aşamasında tiyatro ile müzik eğitimi de düşünülmüştür (Deniz, 2016, s. 40). Namık Kemal'in oğlu Ali Ekrem'in teklifiyle Daru'l-Bedâyi tiyatro ve müzik olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Tiyatro bölümü müdürlüğüne Reşat Rıdvan, Müzik bölümü müdürlüğüne de Ali Rıfat Çağatay getirilmiştir (Kolukırık, 2014, s. 20).

Yapılan kaynak araştırmalarında Daru'l-Bedâyi Daru'l-Elhan'ın kurulmasına ve faaliyete geemesine sebep olduğu görülmektedir.

Türk müziği hocaları Tamburi Cemil Bey, Zekâizâde Ahmet Efendi, Ali Rıfat Bey, Abdulkadir Bey gibi dönemin en iyi müzisyenlerinden oluşan kadrosuyla şehzadebaşı Letafet Apartmanında başlayan ve Ferah Tiyatrosu'nun arka sokağında beyaz bir konağa taşınan müzik kolu, I. Dünya Savaşı'nın olağanüstü koşullarında varlığını fazla srdremeyerek 14 Mart 1916'da kapatılmıştır (Altıngöz, 2017, s. 9).

1916 yılının sonunda Maarif Nezaretinin öncülüğünde dönemin müzik ve fikir adamları bir araya gelerek Abdülkadir Bey'in yeni bir müzik okulu açılması için sunduğu raporu görüşür. Böylelikle musiki encümeni oluşmasına karar verilir. Yusuf Ziya Paşa başkanlığındaki encümen hazırladığı talimatname ile yukarıda belirttiğimiz gibi müzik hocası yetiştirmek ve daha çok Türk Müziğine ağırlık verecek bir okul olan Daru'l-Elhan'ın kurulduğunu bildirir (Altıngöz, 2017, s. 22).

Kelime anlamı olarak nağmelerin evi anlamına gelen Daru'l-Elhan, müzik ğretmeni yetiştirmek için kurulan bir eğitim kurumudur. Ders programında batı Müziğine yer verilse de Türk Müziği daha ön plandadır (Kolukırık, 2014, s. 25).

Bu kurumun amaçları müzik ğretmeni yetiştirmenin yanında müzikle ilgili bilimsel çalışmalar yapmak, sanatsal eserlerin notaları olanlara tasnif, olmayanları da notaya alarak tespit edip yayımlamak ve folklor araştırmaları yapmaktır. 4 yıl eğitim süresi olan kurum eğitim süresince hem ses hem de çalgı eğitimi verilerek rencilerin her yönden yetişmesini sağlamaktı. Ziya Paşa'nın Başkanlığı altında bir süre devam eden bu kurum. Birinci Dünya Savaşı'nın yenilgisi ve İstanbul'un işgal edilmesiyle erkekler kısmı kapatılmış, sadece şark musikisi ğretimi verilen kadınlar kısmı kalmıştı.

14 Eylül 1923'te Daru'l-Elhan İstanbul valisi Haydar Yuluğ Bey'in ilgisi ile ve Musa Süreyya Bey'in yönetiminde İstanbul Belediyesine bağlı olarak tekrar açılır ve yönetmeliği değiştirilir. Batı Müziği dersleri eklenerek batı tipi bir konservatuvar olarak örgütlenir. Bu dönemde Türk Müziği bölümün hocaları Rauf Yekta Bey, Tamburi Refik Fersan Bey, Udi Sedat ztoprak Bey, Santuri Ziya Bey, Neyzen Emin

Efendi, Kemani Nuri ve Mustafa Beylerden oluşmaktaydı. Batı Müziği bölümü ise Zeki Güngör, Piyanist Hegei ve Radeglia, Musa Süreyya Bey, Muhittin Sadak Bey, Edgar Manas, Cemal Reşit Bey gibi hocalardan oluşmaktaydı (Altıngöz, 2017, s. 22).

Daru'l-Elhan'ın en verimli dönemi bu yıllarda olmuştur. Eğitimin yanı sıra Türk Müziği ve Batı Müziği bölümlerinin ortaklaşa düzenlediği konserler hem geniş kitlelere ulaşıyor hem de büyük ilgi görüyordu. Kuruluş gerekçeleri arasında bulunan yayın ve araştırma faaliyetleriyle Türk Müziği açısından tam bir dönüm noktası olmuştur. Önceki eserler notaya alınarak unutulmaktan kurtarılmış ve muhafazası sağlanarak Daru'l-Elhan Külliyyatı adı altında yayımlanmaya başlanan 120'si, Osmanlıca olmak üzere toplam 180 yaprak nota yayımlanmıştır. Yedi sayı yayımlanan Daru'l-Elhan Mecmuası ile 1926 ve 1927 yıllarında Anadolu'daki folklor inceleme gezilerinde derlenen Türkülerin yer aldığı Anadolu Halk Şarkıları adındaki 7 defterdir (Altıngöz, 2017, s. 22). Bunların yayımlanmasının yanı sıra klasik eserlerimiz ve Türkülerimiz plaklara kaydedilerek hem geniş kitlelere ulaşması sağlanmış hem de en değerli ve geniş repertuar arşivimiz oluşturulmaya başlanarak kayıt altına alınmıştır (Kamiloğlu, 2019, s. 13).

Cumhuriyetin ilk yıllarında artan folklor araştırmalarında Daru'l-Elhan'ın Anadolu'ya düzenlediği araştırma ve derleme gezileri 1926'da Rauf Yekta Bey, Yusuf Ziya Bey, Ekrem Besim Bey ve Dürri Bey ile başlamıştır. Derleme çalışmalarının yapılmasını ve derleme seyahatlerinin düzenlenmesini savunan ilk Türk müzik adamı Rauf Yekta Bey'dir (Ünsal, 2018, s. 71). Bu çalışmalar sürerken 9 Aralık 1926 da maarif vekili Mustafa Necati Bey'in emriyle kurulan Sanayi-i Nefise Encümeninin kararı ile Daru'l-Elhan'da Türk Müziği eğitim ve öğretimine son verilir. Öğretim kadrosunu dağıtmamak için öğretmenlerden oluşan Türk Müziği icra heyeti ile Rauf Yekta Bey, Muallim İsmail Hakkı Bey ve Zekâizâde Hafız Ahmet Efendi'den oluşan tasnif ve tespit heyeti muhafaza edilerek sınırlandırılan faaliyetler, yapısı değiştirilen konservatuvarda sürdürülmeye çalışılmıştır (Altıngöz, 2017, s. 22). Yapılan tasnif tespit ve kayıt çalışmaları eserlerin gelecek nesillere ulaşmasında büyük bir öneme sahiptir.

Daru'l-Elhan'ın adı 20 Ocak 1927 de İstanbul Belediye Konservatuvarı olarak değiştirildikten sonra da 1928,1929 ve 1932 yılları arasında derleme faaliyetleri sürdürülmüştür (Kolukırık, 2014, s. 67).

1930'lu yıllardan itibaren yoğunlaşan müzik tartışmaları içerisinde de konservatuvar önemli bir yere sahiptir. “Müziğimize çeki düzen vermek için” Avrupa'dan getirilen müzik adamlarınca hazırlanan raporlar ile çıkışlar aranmaya çalışılmıştır. 1943'te Sadrettin Arel geniş yetkilerle Konservatuvardaki müdür olarak atanması Okuldaki her türlü faaliyeti düzenli ve verimli bir hale getirmiştir. Daha önce programlardan kaldırılan Türk Müziği bu dönemde tekrar konmuştur (Altingöz, 2017, s. 23).

Kuruluş fikri ve faaliyetleri Daru'l-Bedâyi dönemine dayanan verdiği konserlerle Türk Müziğinin Halka ulaşmasında büyük katkıları olan Türk Musikisi İcra Heyeti 1940'ta Tepebaşındaki binada yeniden kurulmuştur. Verdiği konserlerden sonra icra heyeti 1944'te kadrolu bir yapıya kavuşmuştur. 1948'de Arel'in konservatuvardan ayrılmasıyla yerine Şerif Muhittin Targan atanmıştır (Altingöz, 2017, s. 23).

İcra heyetine bir süre Ercüment Berker, (misafir olarak) Mesut Cemil ve Refik Fersan şeflik etmişler, bu dönemde icra heyeti bünyesine kıymetli müzisyenler katılmıştır. 1953 yılında Nevzat Atlığ'ın bir yıllık şeflik görevinin ardından istifa etmiş, boşalan şeflik görevine Nuri Halil Poyraz, daha sonra da Münir Nurettin Selçuk atanmıştır. Bu dönemde icra heyeti çeşitli konserlerle radyonun da aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmış ve beğeni toplamışlardır. Bu dönemde zaman zaman Kemal Gürses, Emin Ongan, Mefharet Yıldırım ve Radife Erten de icra heyetinde şeflik yapmışlardır. Kadrosu günden güne yenilenen heyeti 1982'ye kadar Muzaffer Birtan yönetmiş, 1983'te bu göreve Rıza Rit atanmıştır. İcra heyeti halen Gönül Paçacı Tuncay'ın şefliğinde devam etmektedir (Altingöz, 2017, s. 23).

Kuruluşundan itibaren inişli çıkışlı, hüznü mutlu zamanlar geçirdiği halde, ülkemizde birçok sanatçının yetişmesini sağlayan konservatuvar, 1986 yılında İstanbul Teknik Üniversitesine devredilmiştir. Devlet konservatuvarı olarak eğitim ve

öğretimine devam eden kurum, sanatçı ve müzik insanı yetiştirmeye devam etmektedir (Kamiloğlu, 2019, s. 15).

Daru'l-Elhan tarafından derlenen Konya türkülerinde 2/4 - 4/4 - 6/4 - 5/8 - 6/8 - 7/8 - 8/8 - 9/8 - 15/8'lik usuller kullanılmıştır. Makam olarak Buselik, Nihavent, Çargâh, Acemaşiran, Rast, Mahur, Segâh, Hüzzam, Hicaz, Nikriz, Acem, Eviç makamları kullanılmıştır. Ancak günümüzde bunlardan başka usuller ve makamlar kullanılmaktadır. Daru'l-Elhan derleme defterlerinde 62 Konya türküsünün notası yayınlanmıştır (Kamiloğlu, 2019, s. 31).

1.5. Konya Kültüründe Barana

Yıllardır Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde özellikle köy ve kasaba yaşamı içinde sosyal dayanışmayı, kaynaşmayı ve birlikteliği sağlayan bir örgüt olan "barana", Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'ne göre belirlenen Halkbilimi Kadrolarının "Gösteri Sanatları bölümünde "Barana Sohbetleri" olarak yer almaktadır (Oğuz, 2009, s. 135).

Genellikle gençler ve yetişkinler arasında sosyal dayanışmayı sağlayan ve temelde sohbet ve eğlenceye dayalı bir geleneksel kültür unsuru olan barana. Türkiye'nin farklı bölgelerinde, ad olarak aynı olmakla birlikte, icra töreleri, sosyokültürel ortamı ve icra mekânları bakımından farklılık göstermektedir.

Baranaya girenlerin, içinde yer aldığı barananın saygınlığına gölge düşürecek hâl, hareket ve davranışlardan kaçınması gerekmektedir. Eğer baranadakilerden biri, toplum ya da barana içinde hoşla gitmeyen hareketler sergilerse, kurallara göre baranadan atılır, dışlanır ve o kişiye o köy ya da kasabada hiçbir barana içinde yer verilmez.

Barana genellikle ayın belirli hafta ya da günlerinde toplanır. Yatsı namazından sonra önceden kararlaştırılan evde/ mekânda toplantı gerçekleştirilir. Ev sahibi, evine gelen barana üyeleriyle ayrı ayrı selamlaşır, hâl hatır sorar. Kısa süren sohbetten sonra barana başının işaretiyle müzik ve eğlence başlar. Söylenen türkülerin ardından oyunlar oynanır ve eğlence gece yarısına kadar devam eder. Eğlenceye son verildikten

sonra kurulan yer sofrasında yemek yenir. Geleneksel barana yemeği içinde genellikle çorba, tirit, etli pilav, bamya, hoşmerim, hoşaf vs. yiyecek içecekler bulunmaktadır.

Dua ile yemeğe son verilir. Yemekten sonra barana başı, yardımcısına ve barana çavuşuna danışarak bir sonraki sohbetin yapılacağı kişiyi belirler. “Sohbet övme” adı verilen türküyle ev sahibi ne teşekkür edilir ve barana dağılır (Yakıcı, 2010, s. 23).

Eğlence amaçlı olmakla birlikte barananın eğitici bir yanı bulunmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bulunmadığı yıllarda barana sohbetlerinin hem bir eğlence ortamı hazırladığı hem de bir eğitim ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma örgütü olarak içinde yaşadığı topluma katkıda bulunduğu, bir anlamda toplumsal işleyişin denetimini yaptığı vurgulanmaktadır (Erkek, 2009, s. 27).

Konya baranasında türküler kendine özgü bir pratikle söylenmekte, ayrıca bu pratik çoğu yerde görüldüğü gibi “eğlenceyi” değil, “sohbeti”, “muhabbeti” ve “arınmayı” amaçlamaktadır. Bu bakımdan diğer türkü ortamlarından farklı olan bu muhabbet ortamının bir kimlik mekânı olduğuna dair görüşler bulunmaktadır (Yakıcı, 2010, s. 23).

Konya'da barana toplantıları özel bir gizlilik içinde yapılmaktadır. Bu sebeple barananın ne zaman ve nerede toplanacağına son anda karar verilir ve bu durum hemen baranaya katılacak olan kişilere bildirilir (Sakman, 2001, s. 79).

Barananın toplanacağı eğlence mekânı önceden erkek konuklara uygun bir biçimde hazırlanır. Konuklar, müzik icra edilirken konuşmazlar. Konuşanlar hoş karşılanmadığı gibi baranadan dışlanır. Müzisyenler bir usta-çırak ilişkisi içerisinde hareket ederler. İcra sırasında sazıyla eğlenceyi yönlendiren solist, bir yönetmen üslubuyla gösterimi/icrayı yönlendirir. İcra edilen türkülerde doğaçlamanın etkin olduğu görülür. Barana toplantılarında doğaçlama yöntemiyle oluşturulan türküler, Konya türkülerinin üslup özelliğini taşımakta ve barana kültürünün önemli ürünleri olarak kabul edilmektedir (Odabaşı, 1999, s. 18).

Barana ile ev ortamına taşınan müzik pratiği hem mahrem hem de seçkin ve mistik bir anlam kazanmakta ve baranada yer alan itibarlı kişilerin varlığı ise müzik pratiğini bir performansa dönüştürmektedir. Böylece, gösteri öncesi ve gösteri arasında hâl hatır sormayla başlayan konuşma, düzeyli ve eğitici bir sohbet dönüşmektedir. Sohbet sırasında bilgisinden yararlanılacak kişinin ağırlığı hissedilmekte ve sohbetle birlikte barana eğlencelerinin temelini oluşturan türkü, kişiler üzerin de bir rahatlama sağlamaktadır (Yakıcı, 2010, s. 23).

Konya'da barananın repertuarını genellikle Konya merkeze bağlı semt, köy ve kasabalarında icra edilen türküler oluşturmaktadır (Küçükbezirci, 2006, s. 11).

Barana ve benzeri gösterime dayalı sohbet, eğlence ve sosyal yardımlaşma ağırlıklı diğer "popüler ve kültürel etkinliklerin düzenli olarak üretildiği ve sürdürüldüğü ortamların da içinde yer aldığı kültürel mekânların somut olmayan kültürel mirasın korunması açısından önemi vurgulanmaktadır (Oğuz, 2009, s. 97).

1.6. Araştırmanın Amacı

Yüzyıllar boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan Sille'nin; Kendi Müzik kültürü ve Konya musiki dünyasına seçkin bir yeri olmuştur. "Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu" çalışmasının amacı;

- Beş bin yıllık tarih, sanat ve kültürü bir arada bulunduran Sille'nin müzik kültürünün nasıl şekillendiğini, temel özelliklerini ve yöre halkının yaşamındaki rolünü belirlemektir.
- Sille müzik kültürüne katkı sağlayan, özellikle yöresel türkü ve ezgilerin derlenmesinde veya icrasında önemli rol oynayan sanatçı ve icracıları tespit etmektir.
- Sille'de müziğin icra edildiği ve yaşatıldığı sosyal, kültürel ve fiziksel ortamları tanımlamak ve bu ortamların müzik kültürünün devamlılığı üzerindeki etkisini incelemektir.
- TRT'nin repertuarında kayıtlı Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Eserlerinin Form Özelliklerini belirlemek ve eserleri nazım biçimi ve türü açısından inceleyip,

genel özelliklerini sistematik bir şekilde değerlendirmek ve bu eserlerin Sille'nin müzik mirasındaki önemini ortaya koymaktır.

1.7. Araştırmanın Önemi

Bulduğumuz çağda her gün hızla değişen ve gelişen teknolojik ilerlemeler bir nevi sanal kültür ortamı oluşturmakta, genç ve gelecek nesiller üzerinde köklü değişiklikler yapmaktadır. Bu değişimlerin etkisiyle toplumumuzun kültürel değerleri yok olmakla karşı karşıyadır. Bu nedendir ki kültürel mirasımızı gelecek nesillere doğru ve etkili bir biçimde aktarabilmek için bu tür çalışmalar yapılmalı ve kültürel mirasımız kayıt altına alınmalıdır.

Sille'de yetişen sanatçılar ve saz şairleri, dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını yansıtan eserler üretmişlerdir. Sille'nin sanatsal mirasını zenginleştirerek, söz ve müzikle dolu bir edebiyat mektebi oluşturmuşlardır.

Sille'nin müzik kültüründe önemli bir yer edinen Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Eserlerinin Form Özelliklerinin İncelenmesi hem bireysel hem de sille müzik kültürünü anlamamıza katkı sunacaktır.

1.8. Araştırma Konusu ve Problemi

“Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu” çalışmasında, Sille'nin Müzik kültürüne katkıda bulunan türküleri ve icracılarının incelenmesi konu edilmiştir.

Araştırmanın Problem cümlesi “Geçmişten Günümüze Sille, Sille Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Eserlerinin Form Özellikleri Nasıldır? Olmuştur.

Araştırmanın başladığı an itibari ile yapılan taramalarda bu konu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiş olup, alt problemler doğrultusunda araştırmanın yapılması planlanmıştır.

1.9. Alt Problemler

Çalışmamız sürecinde aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranacaktır.

- Sille Müzik kültürü nasıldır?
- Sille Müzik kültürüne katkıda bulunan İcracılar kimlerdir?
- Sille Müzik kültürü ortamları nelerdir?
- TRT'nin repertuarında kayıtlı Silleli İbrahim Berberoğlu'na ait Türkülerin form özellikleri nasıldır?

1.10. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, Konya ve Sille Müzik kültürü alanında yapılmış çalışmalar, kaynaklar ve TRT repertuarı incelenmiş olup konusu ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. İlk olarak konuyla ilgisi olduğu düşünülen doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, makaleler ve sempozyumlar şeklinde sıralanmıştır.

Barış Sarıköse tarafından 2008 yılında hazırlanan “Osmanlı Döneminde Sille” adlı doktora tezinde Sille'nin tarihi ve kültürel değerlerini, geçmişten günümüze geçirdiği değişimleri, bölgenin tarihsel gelişimini ve burada yaşamış olan farklı kültürlerin izlerini detaylı bir şekilde aktarmıştır.

Nafiz Camgöz tarafından 2011 yılında hazırlanan “Taşkent'ten Derlenen Türküler ve T.R.T. Repertuarında Bulunan Konya Türküleri İle Mukayesesi” adlı Yüksek Lisans tezinde Taşkent yöresi türküleri ile Konya ve ilçelerinden derlenen, TRT repertuarında kayıtlı türkülerin bir kısmı melodik, ritmik ve edebi yapı özellikleri dikkate alınarak mukayese amaçlı analiz edilmiştir.

Bahar Akar tarafından 2021 yılında hazırlanan “Sille'de Geleneksel Zanaatlar Üzerine Bir Araştırma” adlı Yüksek Lisans Tezinde, Sille'nin zanaatkârlık kültürünü canlandırmak hem de bu mirası bilimsel ve kültürel bir değer olarak gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmıştır.

Abdullah Taşkın tarafından 2022 yılında hazırlanan “Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Türküler” adlı Yüksek

Lisans tezinde TRT Türk Halk Müziği repertuarında yer alan Konya türkülerinin, daha geniş kitlelere ulaştırmada önemli bir rol oynamıştır.

Şehabettin Uzluk tarafından 1948 yılında hazırlanan “Silleli İbrahim Berberoğlu” isimli makalesinde Silleli İbrahim Berberoğlu hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Yaşar Barışık tarafından 2021 yılında hazırlanan “Silleli Saz ve Söz Üstadı İbrahim Berberoğlu” adlı makalesinde Silleli İbrahim Berberoğlu hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Sille'yi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği'nin talebiyle Sponsorluğunu Selçuklu Belediyesinin yaptığı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğünün desteklediği ve ilk defa yapılan I. Ulusal Sille Sempozyumu 7 oturum halinde gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda Sille'nin Tarihi ve Coğrafik Konumu, Sanat ve Mimarlık Yönü, Folklorik yapısı, Kültürel Hayatı ve Sille'nin Değişen Yüzü tebliğ olarak sunulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

“Geçmişten Günümüze Sille Müzik Kültürü” incelemesinde Konya ve Sille Müzik kültürü alanında yapılmış çalışmalar, kaynaklar ve TRT repertuarı incelenmiştir. Çalışmamız, elde edilen veriler ile araştırma problemine yönelik sonuçları ortaya çıkarmayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli uygulanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Geçmişten günümüze Sille müzik kültürü analiz edilip durum tespiti yapılacağından araştırmanın modeli; genel taramadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2013, s. 79).

Herhangi bir araştırma veya gözlem alanına giren obje ve bireylerin tümüne evren denir (Kaptan, 1973, s. 145). Başka bir tanımla evren: Araştırılmak istenen alanı oluşturan, ortak karakteristik özelliklere sahip, gözlenebilir objelerin bütünüdür (Cebeci, 2010, s. 49).

Çalışmada, Sille müzik kültürü araştırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın evrenini, Sille müzik kültürü oluşturmaktadır.

Örneklem belirli bir evrenden, belirli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir(Karasar, 1995, s. 110).

Örneklem, evrenden bir parçadır. Konunun daha iyi kavranması için örneklemin önemi büyüktür. Çalışmamızla ilgili Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Notaya Alınmış Eserlerinin form özelliklerinin incelenmesi yönünden evrenin küçük kümesini teşkil etmektedir.

Bu yüzden araştırmanın örneklemini: Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT THM Repertuarındaki Notaya Alınmış türkülerini oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi

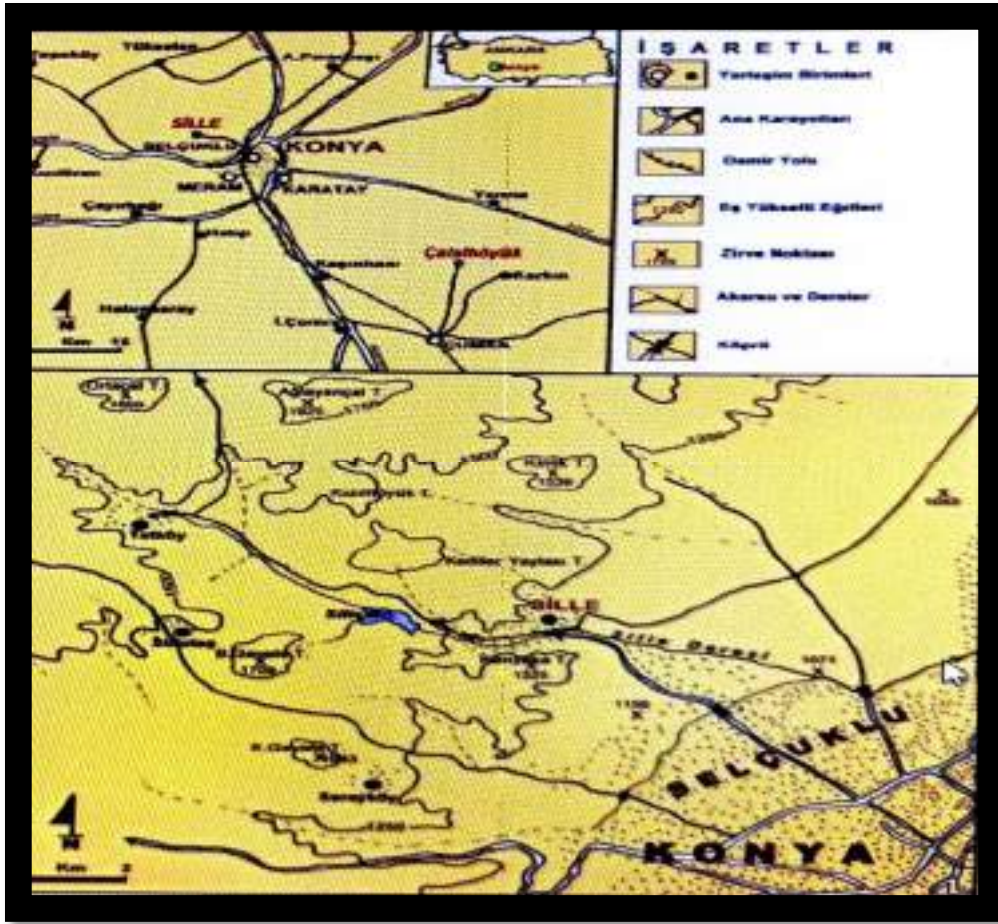
Araştırmadaki veriler kaynak tarama yöntemi ile elde edilecek olup kütüphane resmi/özel arşivler ve internet ortamından faydalanılacaktır. Bu araştırma Geçmişten Günümüze Sile, Sile Müzik Kültürü ve Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT THM Repertuarındaki Notaya Alınmış Türkülerinin Form Özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada türküler “İçerik analizi yöntemi” kullanılarak değerlendirilmiştir. İçerik analizi benzer verilerin bir çerçevede içinde bir araya getirildiği bir yöntemdir. İçerik analizi temel olarak, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar altında bir araya getirmek ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 242).

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Sille'nin Tarihçesi

Sille, İç Anadolu Bölgesinde, Konya kent merkezinin 8 km kuzeybatısında, Takkeli Dağ (Küçük Gevale) ve Karabuğa Dağları arasındaki Sille deresinin açmış olduğu vadide kurulmuş eski bir yerleşim yeridir. Sille'nin güneydoğusunda Konya-Selçuklu ilçesi; batı ve kuzeyinde Tepeköy, Yükselen; güneybatısında da Kızılören bulunur. Deniz seviyesinden yüksekliği 1115 metredir (Tapur, 2009, s. 16).

Resim 3.1. Sille Çevresinin Lokasyon Ve Topografya Haritası (Tapur, 2009, s. 17)

Sille adının kökeni Türkçe olup Siella'dan türediği söylenmektedir. Buna göre Türkçe "si", "su", "ella"nında Allah anlamında olup "Su Tanrısı" manâsına geldiği düşünülmektedir (Özönder, 1999, s. 535). Osmanlı egemenliğine giren Sille tarihi belgeler de ve arşivlerde Su Dirhemi olarak geçmektedir. Sille adına dair bir başka

fikir ise şarap tanrısı Dionisos'un yüksek makamda bulunan kadınların yardımcısı Silen'lerden geldiği söylenmektedir. Silen'ler membaların yarı tanrısıdır. Konya/Sille ve etrafında membalar çoğunluktadır. Maddi delil olarak bakarsak Sille'nin yakınlarında şarap tanrısı Baküs'ün tapınağı bulunmaktadır (Bedük, 2002, s. 289).

Sille'nin yerleşim görmesi Kalkolitik çağa denk gelmektedir. Bu yerleşimin yayılım alanı olarak Hatunsaray, Obanın Höyük (Başarakavak), Çayırbağı, Gelemiş, Büyük Pınar (Yükselen), Karakuyu (Bağrıkurt) Yuğ Tepesi (Aşağı Pınarbaşı), höyükleri kültürün özelliklerini yansıtmaktadır (Karağuz, 2013, s. 102).

Sille bölgesine yakın Sızma'da yürütülen arkeolojik çalışmalar sayesinde bölgedeki Roma yerleşimi hakkında sınırlı bilgiler elimize geçmiştir. Eski Tunç Çağı'nda yapılan bu çalışmaların yayılımı Karahöyük, Başarakavak, Hatıp, Aşağı Pınarbaşı, Hatunsaray'ı kapsamaktadır (Karağuz, 2013, s. 103).

Orta Tunç Çağı'na ait özellikleri yansıtan Sille çevresindeki höyükler; Kızılören, Karahöyük, Hatunsaray, Aşağı Pınar'dır (Karağuz, 2013, s. 103).

Hititler döneminde özellikle I. Hattusili'nin ele geçirmek istediği Orta Anadolu'daki bölgelerin arasında Sille ve çevresi bulunmaktaydı. Hatunsaray, Ereğli, Karaman'a yaptıkları seferler ile Sille, Hitit egemenliğine girmiştir (Karağuz, 2013, s. 104). Hititler döneminde iç sorunlar, kıtlık ve kuraklık baş göstermesi devleti zayıflatmıştır. İ.Ö. VIII. yüzyıllarında Sille ve çevresi önemli Demir Çağı yerleşimlerinin görüldüğü bir dönemdir. Sille ilerleyen dönemlerde en yoğun yerleşimi Geç Roma döneminde yaşamıştır (Karağuz, 2013, s. 106).

Sille'nin en eski tarihi ile ilgili olarak Hitit egemenliğinin ardından Sille ve çevresinin Frig egemenliğine girdiği yönünde görüşler ileri sürülmüştür. Sille'ye bağlı Sızma köyünün adının da Frig tanrılarında "Zizimme" ile ilgili olduğu söylenmiştir. Ancak modern araştırmalarda Sille merkezinde frig dönemine ait herhangi bir kalıntı tespit edilememiştir. Sille'deki en eski yerleşim yeri olan kuzeydeki Sızma Höyüğü'nde M.Ö. 8-7. yüzyıl Frig uygarlığına ait kalıntılar bulunmuştur (Mimiroğlu, 2012, s. 10) Nitekim Sille çevresinde tespit edilen höyükler Sille ve çevresinde eski çağ yerleşim yerlerinin olduğunu ispatlamıştır. Sille çevresinde Sızma da yapılan

kazılarda eski çağlara ait eserler bulunmuştur. Sille’de daha önceki dönemlerde yerleşim amaçlı kullanılan mağaralar Bizans döneminde kilise olarak kullanılmıştır. Sille’de bulunan eski çağlara ait eserler Konya’daki çeşitli müzelerde muhafaza altına alınmıştır. Hristiyanlığın ilk dönemlerinden itibaren Konya ve çevresi önemli bir dini merkez olmuştur. Havarilerinden Paulos Konya’ya gelmiş ve Hristiyanlık dininin burada telkin etmiştir. Daha sonraki dönemlerde Likonya'nın metropolitlik merkezi haline gelmiştir. Hristiyanlığın Anadolu’da bilinen en eski merkezlerinden biri olan Sille’deki Eflatun Manastırı ilk Hristiyanların önemli merkezlerinden birisi olmuş, aynı zamanda Sille Hristiyanlık döneminde Roma-Kudüs güzergâhında yer alan ve kutsal hac yolu üzerinde bulunan önemli bir yerleşim yeridir (Özönder, Sille, 1998, s. 41).

Resim 3.2. Eflatun Manastırı (Özönder, Sille, 1998, s. 41)

Antik dönemde Sylata ya da Sylla olarak anılan Sille’de Roma döneminde yerleşim olduğu, şehir içindeki antik mimariye ait taş eserlerden anlaşılmaktadır. Kentin bu dönemde Efes’ten doğuya uzanan Kral yolu üzerindeki Konya yakınında bir durak noktası olmasından dolayı, aynı yüzyılda Aziz Paul’un Konya’dan geçerken Sille’ye de uğramış olması muhtemeldir. M.S. 4. yüzyılda Efes’in önemini

kaybetmesiyle Bizans'ın başkenti olan İstanbul ön plana çıkmıştır. İstanbul'dan Kudüs'e giden yol üzerinde de bulunan Konya bu dönemde Kudüs'e giden hacıların uğrak noktası konumundadır. Büyük Konstantin'in annesi, ilk Hristiyan aristokrat Helene'nin Hz. İsa'nın gerildiği kutsal haçı bulmak için Kudüs'e giderken geçtiği yollarda yaptırdığı pek çok kiliseden biri olan Aya Eleni Kilisesi, Sille'nin bu yol üzerinde olduğunu göstermektedir (Mimiroğlu, 2012, s. 10).

Resim 3.3. Aya Elena Kilisesi

Konya Bizans döneminde büyük bir gelişme göstermiştir. Bu dönemde faal olan kilise ve Katakomplar dini bakımdan Sille'nin önemini ortaya koymaktadır. Bizans döneminde şehir mimarisinde Anadolu'da yüksek yerlerde yapılmış kale şehirleri ön plana çıkmıştı. Halk genelde dar ve derin aynı zamanda sarp vadi içlerine yerleşmişti. Düzlük yerler ve Ovalar adeta boş bırakılmış gibiydi. Sille ve yakınında bulunan Gevale kalesi bu tanımlamaya uygun yerlerdendi (Sarıköse, 2008, s. 9).

Konya'nın yaklaşık 9 km. batısında bulunan Gevale Kalesi, 1710 metre yüksekliğindeki Takkeli Dağ'ın zirvesinde yer almaktadır. İlk yapılışının Hitit dönemine kadar uzandığı ileri sürülen kalede Klasik, Antik, Bizans ve Selçuklu dönemine ait izler bulunmaktadır. Tarihte Konya'nın savunmasında önemli görevler üstlenen kalenin eteklerinde kayadan oyularak yapılmış mezar ve mekanlar da yer almaktadır. Yol üzerindeki çeşitli manastır kalıntılarında, Bizans döneminde Aziz Philip tepesi olarak da adlandırılan tepenin dini bir önemi olduğu ve Sille'yle tarihi bir yol ile bağlandığı anlaşılmaktadır. Selçuklu döneminde sultanların av ve eğlence için uğradıkları da bir sarayın da bulunduğu kale, Haçlı ve Bizans akınlarında Selçuklu sultanları tarafından kullanılmıştır. Fatih zamanında Karamanoğulları ile Osmanlı mücadelesinde önemli bir hedef haline gelen eser, gedik Ahmet Paşa tarafından yıkılmıştır. Konya kenti ve vadisinin en güzel seyredilebileceği yerlerden biri olan ve sur duvarları ile burçlarının zamanın yıkıcı etkilerine dayandığı kalenin içinde sarnıçlar ve çeşitli mekanlar görülebilmektedir (Mimiroğlu, 2012, s. 24).

Resim 3.4. Gevale Kalesi (Mimiroğlu, 2012, s. 24)

Sille; kültür ve tarihi değerleriyle, varlıklarıyla yaşayarak günümüze ulaşan önemli bir bölgedir. Abideleri, mabetleri, sosyal yaşamı ile geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını koruyabilen önemli bir merkezdir. Zengin bir tarih ve kültür vadisidir. Bağ ve bahçeleri, yemekleri, sosyal yaşamı ile köklü bir kültürün temsilcisidir. Sille de farklı inanç ve kültürlerin bir arada yaşadığı; sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayalı, özgün bir yaşam kültürü gelişmiştir.

Sille, ipek yolu güzergâhında bulunan farklı kültürlere sahip bir açık hava müzesi konumundadır. Anadolu'nun fethiyle birlikte kurulan Anadolu Selçuklu devleti ve devamındaki Osmanlı Devleti döneminde ve bilhassa 1800'li yıllardan itibaren gelişmeye başlayan sille 1900'li yılların ilk çeyreğinde 20 binlere ulaşan nüfusu, 300 civarındaki iş yeri ve bünyesinde bulunan mimari eserlerin çokluğu ile dönemin en önemli yerleşim ve ticaret merkezleri arasında yerini almıştır (Kapar, Çaycı, & Mimirolu, 2013, s. 11).

Sille'nin bünyesinde barındırdığı camiler kiliseler mezarlıklar su yolları köprüler çeşme ve hamamlar cumbalı evler ve sekili sokaklar tarihe tanıklık etmiş çok büyük değerlerdir.

Sille'de yüzyıllar boyu devam eden çeşitli el sanatlarının yanı sıra hoşgörü sahibi ilim adamlarının yetişmesi, Sille'deki sosyal ve kültürel hayatın gelişmesini sağladığı gibi şair ve musikişinaslarının dizelerinde Sille'nin sosyal kültürel ve ekonomik hayatına dair bilgiler ile yaban hayatının elem ve hüznü yansıtılmıştır.

Doğum, ölüm, düğün, sünnet, mevlit, kandil geceleri ve bayram merasimlerindeki örf ve adetlerin yanı sıra Sille'ye ait özel yemekler, kıyafetler ile barana, hıdrellez ve gereğiler de yapılan sosyal ve kültürel etkinlikler Sille'nin gelenek ve göreneklerinin temelini oluşturmaktadır.

Günümüzde Konya'nın merkez ilçesi Selçuklu sınırları içinde bir mahalle olan sille, merkeze yakın olmasından dolayı her zaman Konya'nın gündeminde olmuştur. 5000 yıllık tarih, sanat ve kültürü bünyesinde barındıran Sille bugüne kadar sapa sağlam ayakta kalan eserleriyle bir açık hava müzesi ve yüzyıllar boyu Müslüman ve Hristiyan kültürün iç içe yaşadığı bir hoşgörü ve ticaret merkezi olmuştur. İki farklı inancın ve kültürün; Hoşgörü içerisinde kaynaşarak bir arada yaşadığı çok nadir yerlerden biri olan Sille'de sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayalı, özgün bir yaşam kültürü geliştirilmiştir (Şeker, 2013, s. 3).

Sille, Konya'nın saklı bahçesi olarak yıllarca sanat, zanaat ve tüccarına kaynak olmuş tarihi bir mekândır. Son yıllarda özel bir ilgiye mazhar olan Sille yenileme çalışmalarıyla öne çıkarak tarihi mekânlarıyla el sanatları atölyeleriyle tarihi dokusu

korunan binalarda hizmet veren kafe ve restoranlarıyla, doğal film platosu olmasıyla Konya'nın gözde bir beldesi haline gelmiştir (Şeker, 2013, s. 3).

Resim 3.5. Sillenin Güneyden Görünüşü (Önde Çay Camii)

3.1.1. Türkiye Selçukluları Döneminde Sille

Türkiye Selçuklu Devleti, Bizans İmparatorluğu ile sürdürdüğü mücadeleler sonucunda sınırlarını Bizans aleyhine sürekli olarak genişletmeyi başarmıştır. Doğu Anadolu'dan hızla ilerleyen Selçuklular, kısa süre içerisinde Orta Anadolu topraklarına ulaşmayı başarmışlardır. 1096 yılında gerçekleşen Birinci Haçlı Seferi sonrası İznik'in kaybedilmesiyle Konya Selçukluların başkenti olmuştur. Bu dönemin ardından, Anadolu'nun orta kesimlerinde Türk yerleşimi yoğunlaşmış ve bölge Selçuklu hakimiyetinin merkezi haline gelmiştir (Sarıköse, 2009, s. 9-11).

Mühim bir yer olan Sille, 1071 senesinde de Selçuklu Devleti'nin bölgeye yerleşip payitaht olarak ilan etmesi ile gücü artan bir yerdir. Konya tebaası, Selçuklu egemenliğine girmesi ile merkezdeki gayrimüslim halkın çoğunluğu Sille'ye göç etmiştir. 3 Temmuz 1097 senesinde birinci Haçlı askeri birlikleri saldırınca Konya ile Sille de büyük zarar yaşamıştır (Mimiroğlu, 2012, s. 6).

Devir vesikalarında gördüğümüz kadarıyla 1116-1118 senelerinde I. Alexios bir saldırı yapmıştır. Saldırı sonucunda bir sonuç alamamış ve askeri birlikleri ile dönmeye karar vermiştir. Bunun üzerine Sille’de yaşayan gayrimüslim bir grup askeri birlikler Doğu Roma İmparatorluğu’na gitmiştir.1146 senesinde Doğu Roma İmparatoru Manuel, I. Mesud ile yaptığı savaş sonucu Gevale Kalesi’nde savaş yapmışlardır. Doğu Roma İmparatorluğu mücadele sonucu Konya civarı haricî mevkileri ateşe vermiştir (Mimiroğlu, 2012, s. 6).

Türkiye Selçukluları devrinin önemli başrollerinde biri Sille’dir. Bilhassa Gevale Kalesi, çünkü Haçlı saldırıları nahiyenin merkezini etkileyince bölgedeki nüfusa dağlara kaçma zorunluluğu doğmuştur. Haçlı saldırıları sonucu Sille, Bizans tekfuruna idaresine bırakılmıştır. Türkiye Selçukluları’nın en önemli hükümdarlarından olan I. Kılıçarslan, bölgeyi Bizans tekfurundan kurtarmıştır. Dolayısıyla bölgenin önemi sonucunda çatışmalar devam etmiştir. 1143 senesinde I. Mesud’a savaş kararı alınmıştır. Bizans’ın hamlesine karşı I. Mesud, Gevale Kalesi ile şehir merkezi arasına askeri birliklerini yerleştirmiştir. Buna karşılık Bizans tekfuruna kenti yakıp arka plana çekilmiştir. 1146 senesinde yine bir Bizans tekfuruna tarafından Konya gasp edilmiştir. II. Kılıçarslan, üçüncü Haçlı ordusuna karşı yenilgi aldığı zaman Gevale Kalesi’ne gizlenmiştir. Gevale Kalesi’nin yapısı gereği kolay ele geçirilemeyeceği için Haçlılar barış yapmak zorunda kalmışlardır (Sarıköse, 2009, s. 9-11).

1226 senesinde I. Alaaddin Keykubat, Ermenistan muhasamatından sonra bir kısım gayrimüslim Peçenek Türk’ünün Sille’ye göç etmesini sağlanmıştır (Mimiroğlu, 2012, s. 6).

Sillede sadece dışarıdan gelen saldırı olmamıştır. İç karışıklıklar da yaşanmıştır. Gevale Kalesi bu olayların geçtiği yerdir. I. Gıyaseddin Keyhüsrev, III. Kılıçarslan’ı Gevale Kalesi’nde tutsak etmiştir. Aksaray’ı bu konu hakkında Tokat’a emir olarak gitmeden bu Kalede vefat ettiğini söylemektedir. Bir vesikaya göre Bağdat’tan gelen elçiler Gevale Kalesi’nde kabul edilmiştir. Kemaleddin Kamyar, Sadeddin Köpek gibi Türkiye Selçukluları için önemli kişiler Gevale Kalesi’nde şehit olduğu bilinmektedir. Türkiye Selçukluları dönemi içerisinde son zamanlarda Karamanoğulları ile mücadelenin zarar veren sonuçları olmuştur. 1261 yılında

mücadeleler olmuş ve bir yıl sonra Karamanoğulları Kaleye tutsak olarak kapatılmıştır. 1243 senesinde Moğollar 'da Gevale Kalesi'ne saldırı yapmışlardır (Sarıköse, 2009, s. 9-11).

Evvelden beri Sille, mühim bir dinsel bölgeyi temsil etmekteydi. Statü açısından ve kaya oyma tarzındaki yerleşim biçimi ile din adamları ve keşişler için oldukça özel bir anlama sahiptir. Sille'de bulunan Aya Elena Kilisesi buna örnektir. Anadolu Selçukluları tarihsel devirler boyunca bu dinsel merkez konumunu temsil etmişlerdir. Anadolu Selçukluları Konya'yı ele geçirdikten sonra burayı bir kale şehir biçiminde tasarlamış ve il merkezindeki Hristiyan nüfus göç ettirilmiş ve Sille'ye konumlandırılmış olmaları muhtemeldir (Akar, 2021, s. 5).

Sille de bulunan Hristiyan kesim Cumhuriyet Dönemi'ne kadar kalmışlardır. Müslim ve Gayrimüslim halk iç içeydi ve tanınmış siyasi liderlerin Sille'ye uğradıklarını bilmekteyiz. En önemli siyasilerden Sille'ye uğrayan Hristiyan politikacısı Mavrazemos'tur. Daha sonra Müslüman olan ve Emir Arslan el-Mevrazemi kıymetli devlet ihtimamlarında bulunmuş ve vefatından sonra Müslüman bir şekilde defin işlemleri yapılmasını istemiş ve lahit ona uygun dizayn edilmiştir. Bu lahit Sille/Ak Manastır'da yer almaktadır. Daha sonra Konya Arkeoloji Müzesi'ne taşınmıştır. 1260 senesine Denizli'de doğup büyüyen Mehmet Bey, Ahi teşkilatına mensuptur. Bunu başına taktığı ak börkten anlayabilmekteyiz. Mehmet Bey, Mevlâna ile görüşmeye gelmiştir. Bu görüşmenin detayları Divan-ı Kebir de geçmektedir. Mehmet Bey daha son Müslüman olmuş bir gayrimüslimdir. Asıl adı Meliki Manuel Mavrezemos'tur. Aynı Arslan el-Mavrezemos gibi inancı sonucu Sille de ki ilişkilerini devam ettirmiştir. Mehmet Bey Sille de vefat eden Arslan el-Mevrazemi'nin akrabasıdır ve biz bunu Sille de yer alan kitabeden anlamaktayız. Ahi Evren'in öğrencisi olarak geçtiğini ve hazineye sorumlu biri olduğunu anlatmıştır (Bayram, 2013, s. 35).

Selçuklular zamanında yaşayan ve Hristiyan aileden olan birçok insan bulunmaktadır. Kir Fard ailesi bunu kanıtlamaktadır. Vesikalarda Alanya emiri olarak geçmektedir. Kir Fard mücadele olmadan Alanya ve Alara Kalesi'ni Alâeddin Keykubat'a bırakmıştır. Bunun neticesinde Kir Fard, Alâeddin Keykubat'ın kız

kardeşi ile evlenmiştir. Kir Fard, Hont Hatun ile evlilik sebebiyle Anadolu Selçuklu hanedanına katılmıştır. Evlilik herhangi bir din değişikliğine sebep olmamış ve oğulları Kir Haya ve Kir Kadid Hristiyan olmuşlardır (Bayram, 2013, s. 35).

II. İzzettin Keykavus eşi de Kir ailesinin mensubu idi. II. İzzettin Keykavus'un hazine koruması ise yine Denizlili Mehmet Bey idi. Vesikalarda görüldüğü üzere politik meseleler girift bir şekilde karşımıza çıkmaktadır (Bayram, 2013, s. 36).

Türkiye Selçukluları zamanı süresince Sille de bulunan gayrimüslim halk ile Türk halkı sosyokültürel ve politik açıdan iç içe bir haldeydiler. Sille'ye Müslim tebaanın yerleştirilmesi Karamanoğulları zamanına tekabül etmektedir (Bayram, 2013, s. 36).

Türkiye Selçukluları döneminde İslami bir yapılanma mevcut değildir. Bu dönemde Konya kentinin savunma kalesi Gevale Kalesi'dir. Bu yapıdaki muhafız askerlerin başı Sille/Sarayköy de bulunmaktaydı. Alâeddin Keykubat döneminde kent askeri birlikleri ve kumandanı Hâce-i Cihan'ın sarayı Sille yatağının kıyısında yer almaktaydı. Bu vesikalardan anlaşılacağı üzere buradaki askeri birliklerin Sille ile bir bağlantısı bulunmaktadır (Bayram, 2013, s. 36).

Selçuklu döneminden itibaren Sille ve çevresi, stratejik konumu nedeniyle önemli siyasi olaylara ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Gevale Kalesi, bu dönemdeki siyasi mücadelelerde merkezi bir konuma sahip olmuştur. Konya'nın başkent olduğu dönemde Sille ve çevresi, Gevale Kalesi'nin sağladığı savunma avantajı sayesinde hızla gelişim göstermiş ve bölgenin stratejik değerini artırmıştır. Sultan I. Alâeddin Keykubat ve diğer Selçuklu büyükleri tarafından Gevale ile Meram etekleri arasında kalan bölgeye mescitler, hanlar, hamamlar, mektepler, köşkler, saraylar ve kervansaraylar inşa ettirip, meyve bahçeleri ve üzüm bağlarıyla donatmışlardır. Böylelikle Sille ve çevresi, Selçuklu döneminde yalnızca askeri bir savunma noktası olmanın ötesine geçerek mamur bir yerleşim birimine dönüşmüştür. Bu gelişim sürecinde, Gevale Kalesi'nin Konya savunmasındaki kilit rolü belirleyici olmuştur (Sarıköse, 2009, s. 9-11).

3.1.2. Osmanlı Döneminde Sille

Türk-İslam'ın baş şehirlerinden biri olan Konya, Karamanoğlu Beyliği'ne aitti. Devlet-i Aliyye'yi en çok zorlayan beyliklerden biriydi. Karamanoğulları, Anadolu Selçuklu Devleti'nin bir varisi gibi kendilerini görüyorlar, bu sebepten ötürü zorluk çıkartmaktaydılar. I. Murad, Karamanoğulları Beyliği'nin topraklarına girerek Konya'ya kadar ilerledi. Konya sınırlarında zorlu savaşta, Devlet-i Aliyye'nin muntazam gücüne yenildiler (Küçükdağ, 2003, s. 6).

Sultan Murad'ın, Kosova Savaşı'nda öldürülmesiyle Karamanoğulları tekrar zorluk çıkarmak için yeni yöntem arayışındaydılar. Yeni bir ittifak hazırlıkları başlamıştı. Mentеше Beyliği, Aydınogulları, Eşrefogulları ile Karamanoğulları Beylikleri birleşip isteklerini almayı hedeflemişlerdi. Fakat Bayezid Han, hızlı davranarak bu birleşme gerçekleşmeden ittifakı dağıttı. Karamanoğulları Karaman'a doğru çekildi. Karamanoğulları beyi Alaüddin Ali Bey, Beyşehir ve çevresini Osmanlılar'a verdi. Çok vakit geçmeden Alaüddin Bey, Bayezid Han'ın Niğbolu Seferi'nde olduğunu anladığı vakit saldırıya geçti. 1397 Akçay Meydanı'nda mücadele çok çetin geçti. Savaşta Osmanlılar baskın gelerek Karamanoğulları Beyliği'ne son verilmiştir. Bayezid Han, Konya'yı ele geçirmiştir (Küçükdağ, 2003, s. 7).

Fatih'in oğlu Sultan Cem 1471'te Konya Sarayı'na geçmiştir. Konya da sevilen, sayılan bir devlet adamı olmuştur. Kendisi ozan ve yazarlara çok önem vermiş, bilim adamlarının görüşlerini çok değerli bulmuştur. 1481 de II. Mehmet'in ölümüyle taht kavgası başlamış ve yenilerek Mısır'a sığınmıştır. Konyalılar Sultan Cem'e olan sevgi ve saygıları çok olduğu için üzüntü ile uğurlamışlardır. Sultan Cem'in ayrılması ile Konya vilayetinin tahtı boş kalmıştır. Görevlendirilmek üzere II. Bayezid'in oğlu Şehzade Abdullah gönderilmiştir. Şehirdeki bu boşluk anını yakalayan Karamanoğlu Kasım Bey, Konya eyaletini zapt etti ve 1481'de Konya, Gedik Ahmet Paşa tarafından kurtarıldı. 1483 de Şehzade Abdullah'ın ölümü ile eyalete Şehzade Şehişah atandı. Valinin Konya eyaleti için yaptığı önemli işlerden biri tahrir memurlarını görevlendirmektir. Bu tahrir defterini dönemin bilginleri Muslihüddin ve Kasım isimli kişiler yapmıştır. Tahrirlerde Karaman şehri 11 valiliğe göre düzenlenmiştir. Bu

valilikler; Beyşehir, Iğın, Ereğli, Konya, Aksaray, Seydişehir, Niğde, Larende, Akşehir, Ürgüp ve Koçhisar'dır. Bu defterler daha önce Fatih döneminde Gedik Ahmet Paşa vezirliği zamanında da yapılmıştır (Küçükdağ, 2003, s. 10).

I. Selim tahta geçince Konya valisi olan yeğenini boğdurtmuştur. Konya valisi, Hemden Paşa olmuştur. I. Selim, 1512-13 senelerinde Konya vilayetine görüşme yapmak için gelmiştir. Daha sonraki yıllarda İran yolculuğu sırasında Konya'ya uğrayıp burada bir hafta geçirmiştir. I. Selim Konya'ya yardımı çok olan bir padişahdır. Türbeleri onartmış ve fakire para dağıtmıştır. En önemlisi ise kente su getirilmesi sağlanmıştır. Konya'nın toprak ve popülasyon tahririni yaptırmıştır. I. Selim devrinde Konya karışıklık hiç yaşamamış, Doğu'ya yapılan seferlerde adı hep konaklama yeri olarak geçmiştir (Küçükdağ, 2003, s. 11).

Kanuni devrinde Konya valiliğini Kuru Ali Paşa, Şehzade Bayezid ve Şehzade Selim yapmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, Mevlâna Türbesi'nin yakınındaki Selimiye Külliyesi'ni inşa ettirmiştir. Ereğli yakınındaki Aktepe lokasyonunda Şehzade Mustafa'yı boğdurtmuştur. Kanuni'nin son saltanat senelerinde Konya, şehzadeler arasındaki savaflara konu olmuştur (Küçükdağ, 2003, s. 11).

Devlet-i Aliyye'nin son devirlerinde politik bazı olaylar, Sille de meydana gelmiştir. Sille halkı, Konya valisi ile bazı problemler yaşamıştır. Konya valisi Abdurrahman Paşa 18-27 Eylül 1803'te asker toplamak için gelmiş fakat amacına ulaşamamıştır. Sille halkı karşı çıkmıştır. Vali önce Konya sonra Hocacihan bölgesine uğramış, olaylar çıkması üzerine 50 kişilik askeri birlik vefat etmiştir. Konya valisi bu sebeple saray izni olmadan Sille'ye gitmemiştir (Akar, 2021, s. 10).

Konya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Sille, tarihî kökenleri eski çağlara dayanan önemli bir yerleşim yeridir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde hızla gelişerek idari bir merkez haline gelmiş ve "Su Dirhemi" nahiyesi olarak kayıtlara girmiştir. Özellikle XIX. yüzyılın sonlarına dek bu nahiye, 20 ila 30 köyün bağlı olduğu önemli bir idarî birim konumundadır (Sarıköse, 2013, s. 295).

Sille, Selçuklular döneminde Konya'da yaşayan gayrimüslimlerin iskân edilmesiyle birlikte hızlı bir gelişme göstermiştir. Sille de yaşayan gayrimüslimler

köken itibariyle Helen olmayıp, Osmanlı döneminde kendilerine Karamanlı adı verilen Ortodoks Türklerdir. Silleye daha sonraki dönemlerde Yunanistan ve çevresinden bir göç söz konusu değildir. Genelde Silleye gayrimüslimler, Karaman eyaleti sınırları içindeki diğer şehir ve kasabalardan gelmişlerdir (Sarıköse, 2013, s. 295).

Sille de Osmanlı döneminde XIX. yüzyıla kadar gayrimüslim nüfusu fazlayken özellikle XIX. yüzyılda çevre köylerden büyük bir Müslüman göçü yaşanmıştır. Bu göçün temel nedeni XVIII. yüzyılda tımar teşkilatının bozulmasıdır. Çevre köylerden Sille'ye Müslüman göçü yaşanırken XIX. yüzyılda Silleli gayrimüslimler ise İstanbul, Bursa ve İzmir hatta Mısır gibi ticari potansiyelleri daha büyük şehirlere göç etmeye başlamışlardır. Gayrimüslim göçü sille de sermayenin azalmasına büyük bir etki yapmıştır. Aynı zamanda her göç sille de bir dükkânın kapanmasına, taşçı, kalaycı, bakırcı gibi ustaların gitmesi ise sille de küçük sanayinin tamamen yok olmasına neden olmuştur. Bu durum Sille ekonomik hayatına büyük bir darbe vurmuştur (Sarıköse, 2013, s. 295).

Sille, Osmanlı döneminde farklı ekonomik yapısı ile Konya çevresindeki ilginç yerleşim yerlerinden biridir. Sille de tarım ve hayvancılık yanında özellikle testicilik, taşçılık, halıcılık gibi küçük sanayi kolları gelişmiştir. Sille'yi Osmanlı döneminde ekonomik yapıda ön plana çıkaran özelliği sahip olduğu ticari potansiyelidir. Sille de Osmanlı döneminde çok canlı bir ticari hayat vardı. Sille de bulunan birçok dükkân, Sille'nin ekonomik yapısını göstermesi bakımından önemlidir. Osmanlı döneminde kuyumcuların bulunması aynı zamanda sermayenin de Sille de bulunduğunun göstergesidir. Silleli tüccarlar, Ilgın, Beyşehir, Seydişehir, Bozkır gibi kazalarda ticari faaliyette bulunmuşlardır. Silleli tüccarlar, İstanbul, Bursa ve İzmir gibi Osmanlı döneminin büyük şehirlerinin ekonomik ve ticari hayatında da önemli bir yere sahip olmuşlardır (Sarıköse, 2013, s. 295).

Sille sultan Alaattin vakfının vakıf köyüdür. Sille de yaşayan gayrimüslimlerden alınan cizye ve diğer vergiler ve Müslümanlardan alınan vergilerin tamamı vakfa aittir. Sille de Osmanlı döneminde birçok mektep son yüzyılda medrese bulunması eğitim seviyesini göstermesi bakımından önemlidir. Sille de Osmanlı döneminde çok sayıda müderris hattat ve şair yetişmiştir. Sille de Osmanlı döneminde

kilise ve cami yan yana bulunmaktaydı bu durum Osmanlı hoşgörüsünün Anadolu'daki önemli bir yansımasıdır (Sarıköse, 2013, s. 295).

3.2. Kültürel Yapılar

Sille'de Müslüman nüfusun artışına paralel olarak cami sayıları da artmıştır. Bu camilerin çoğu 17. ve 18. yüzyılda inşa edilmişlerdir. Sille camilerinin mimari özellikleri birbirine benzemektedir. Hemen hemen hepsi moloz taştan inşa edilmiş, üst örtüsü ahşap direkli olup çatıları sonradan yapılmıştır. Camilerin çeşitli bölümlerinde ve süslemelerde ahşap malzemeler de kullanılmıştır. Camiler zaman zaman çeşitli tadilatlar görse de eski mimari özelliklerini korumaktadırlar (Tapur, 2009, s. 26).

Resim 3.6. Sille Ak Camii

Sille'de yaşayan Hıristiyanların yapmış oldukları ve ibadetlerini yerine getirdikleri çok sayıda dini mabet ve kilise bulunmaktadır. Bunlar gerek Hıristiyanlık döneminde gerekse Selçuklu ve Osmanlılar döneminde faaliyette olan mabetlerdir. Sille'de yaşayan Hıristiyan halk bu kiliselerde dinlerini özgür bir şekilde yaşamışlardır.

Hatta bu kiliselerin bakımı çoğu zamanda devlet tarafından karşılanmıştır (Tapur, 2009, s. 26).

Resim 3.7. Aya Elena Kilisesi ve Karataş Camii

Sille'de Bizans döneminden günümüze kadar gelmiş olan su kanallarına ve suyollarına rastlanmaktadır. Bu kanallarla getirilen sular çeşmeler yaptırılarak halkın kullanımına sunulmuştur. Sille çeşmeleri, dar cepheli, sivri kemerli ve yalıklı olup, su hazneleri olan tipik Osmanlı çeşmeleridir (Tapur, 2009, s. 28).

Sille'de yerleşme derenin iki kenarında geliştiği için, derenin üzerine yapılan çok sayıda köprü yer almaktadır. Bu köprüler iki taraflı mahalle, çarşı, sokak gibi halkın karşılıklı ulaşımını kolaylaştırmak için inşa edilmişlerdir. Çoğu taştan yapılan kemerli köprü özelliği taşır. Bunlardan en dikkati çeken taş köprüdür (Tapur, 2009, s. 28)

Resim 3.8. Şeytan Köprüsü

Resim 3.9. Subaşı Hamamı

Resim 3.10. Hacı Ali Ağa Hamamı

Sille'de bugün varlığını sürdüren Hacı Ali Ağa Hamamı (Çarşı Hamamı) ve Subaşı Hamamı ayakta kalmıştır. Hacı Ali Ağa Hamamı; 1884 yılında inşa edilmiş

olup Sille girişinde ve çarşı içinde yer alır. Kadın ve erkek bölümleri olan hamamının doğu kısmı erkeklere, batı kısmı ise kadınlara aittir. Kenarında su deposu bulunan hamamın girişinde Osmanlıca kitabesi vardır. Büyük ölçüde tahrip olan hamam, Selçuklu Belediyesi tarafından restore edilmiştir. Subaşı hamamı, Subaşı mahallesinde 1888'de inşa edilmiştir. Birkaç defa tadilattan geçen hamamda da erkek ve kadın bölümü yer almaktadır (Tapur, 2009, s. 27).

Aşağıdaki tabloda, Sille'nin zengin kültürel mirasını yansıtan yapılar listelenerek, bölgenin tarihî, mimarî ve kültürel özelliklerinin kapsamlı bir envanteri oluşturulmaya çalışılmıştır.

CAMİİ	KİLİSE/MANASTIR	ÇEŞME/KÖPRÜ	SİVİL MİMARİ
Ak Camii Çay Camii Karataş Camii Mormi Camii Mezar Yakası Camii Orta Mahalle Camii Cami-i Cedit Kârhane Cami Sultan Alaaddin Cami	Aya Eleni Kilisesi Hızır İlyaslık Kilisesi Banaya Kilisesi Mezarlık Kilisesi Çevrikler Kilisesi Ak Manastır Ahşap Manastır Küçük Manastır Arz-Seza Niko Manastır	Taş Köprü Şeytan Köprüsü Ankereki Çeşmesi Hereki Çeşmesi İkilli Çeşmesi İstefan Çeşmesi Çaşnıgir Çeşmesi Kavaklı Çeşmesi Karataş Çeşmesi Çeveoğlu Çeşmesi Nuri Paşa Çeşmesi Hassioğlu Çeşmesi Hacı İsmail Ağa Çeşmesi Hacı Mustafa Çeşmesi	Hacı Ali Ağa Hamamı Subaşı Hamamı Sille Evleri Gayrimüslim Mezarlığı Müslüman Mezarlığı

3.3. Geleneksel Sille Kıyafetleri

İnsan yaşamının dönüm noktalarından olan doğum, düğün ve ölüm olayları, gelenek ve göreneklerin yerleşmesine neden olurken, geleneksel giyim ve giyim

kuşamı da oluşturmuştur. Bu durum, giyimin geleneklerle bütünleşmesini sağlamış, giysilere çeşitli anlamlar yüklemiş ve onları değişik mesajların iletilmesinde aracı olarak kullanmıştır (Bedük, 2002, s. 297).

Konya'ya oldukça yakın bulunan Sille geçirdiği tarihi evrelerin etkisiyle, kıyafetleri bakımından Konya ile çok farklı bir görünüm sergilemektedir. Kıyafetlerin giyildiği günler ve şahıslar, üzerindeki süsleme zenginliği ve kullanılan aksesuarlar yönüyle Anadolu kadınının duygu, düşünce ve ince zevkini çok güzel yansıtmaktadır (Bedük, 2002, s. 297).

Sillenin antik dönemlerden günümüze kadar uzanan derin tarihine paralel gayet zengin bir kültür ve folklor tarihide bulunmaktadır. Bunların bir kısmı mahalli bir kısmı da diğer yörelerle ortak özellik arz eder. Mahalli olanlar, otantik üslubuyla kendini hemen belli eder. Doğum, ölüm, nişan, düğün, sünnet, mevlit, bayram, kandil merasimleri, oyunlar bunlardandır. Kadın ve erkek kıyafetleri ve konuşma şiveleri Sille'ye has özelliktedir. Silleli oldukları hemen anlaşılabilir (Özönder, 1998, s. 315).

Sille'nin folklorik özelliklerinden biri de mahalli kıyafetleridir. Sille kıyafetleri bilhassa Fes Çevresi' ve 'Altın Kuşak' ile ün yapmıştır. Etnoğrafik açıdan, Eski Sillenin gerek zevk, kültür ve gerekse sosyoekonomik yapısını ve imkânlarını eski sille kıyafetlerinde görmek mümkündür. Gerek erkek gerek kadın kıyafetlerinde ince el ve iğne işleri birbirinden nefis nakışlar meydana getirmiştir. Erkek kıyafetlerinde bu tür nakışlar daha çok başlık, kuşaklık ve gömleklere göze çarpar. Şalvar, cepken sadedir. Kadınlarınkinden ise, Baştan aşağıya kıyafet unsurları, gayet zarif ve rengarenk el ve iğne işi oyalarla bezenmişlerdir (Yaşar, 2013, s. 445).

Sillede bir zamanlar, hemen her kızın, annesinden intikal eden bir mahalli kıyafet bohçası vardı. Erkeklerinde babadan oğula intikal eden kıyafetleri bulunmaktaydı. Sandıkta saklanan bu kıyafetler son derece kıymetli etnoğrafik bir hatıra olarak muhafaza edilmektedir (Özönder, 1998, s. 317).

Sille de yer alan kadın kıyafetleri başlıca Anadolu bölgeleri ve Konya kadın kıyafetlerinden ayrılarak daha süslü tarzlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Kadın giysilerinde lefkayıt, şetari ve yün basma daha çok günlük yapılan işleri aksatmayacak

rahatlıkta giyilen kıyafetlerdir. Bu tür kıyafetler dışında genellikle diğer kıyafet grupları süslüdür. Düğünlerden örnek göstermek gerekirse; perşembe günleri evliliğe yeni adım atmış kızların kıyafeti cubbadır, cuma günleri erkek hısımlarının gelinlerinin kıyafeti sarkadır, cumartesi günleri ise gündüz silah kürkü ve etekçe gelinlerin giydiği kıyafettir. Gelinler gece ise mıklama ve çarşıya gezmeye çıktıkları zaman çiçekli kıyafetler giymektedirler. Nişanlı olan kızlar ise frengi ve ferace giymektedirler (Üzümcü, Çelik, & Karataş, 2017, s. 57).

Resim 3.11. Sille Kadın Kıyafetleri (Özönder, 1998, s. 319-322).

Sille'de geleneksel erkek kıyafetleri deyince akla ilk gelen tabi ki Seğmen kıyafetleridir. Bu 'seğmen' kelimesinin doğrusu 'sekban'dır. Yeniçeri teşkilatında bir ortaya verilen eski bir addır. "Bağban' bağ bekleyen, bağcı anlamında olduğu gibi 'sekban' da köpek bekleyen, köpekçi demektir. Eskiden ordunun av köpeklerine bakan askerlere Sekbanlar ve bunun kumandanlarına da Sekban başı derlerdi. Selçuk ve

Karaman oğulları, hatta Osman oğulları zamanında bile Sekban kışlasının Sille'de bulunduğunu söylerler. Bunun için Seğmen alayının, Seğmen kıyafetlerinin nasıl olduğunu Silleliler daha iyi bilirler. Birçok aileler nezdinde bugün de eski seğmen fistan ve saltaları korunmaktadır (Erdoğan, s. 623).

Erkek Kıyafetleri ise şu giysilerden oluşmaktadır; Poşu, Yelek, Salta, Cepken(omuzda), Gömlek, işlik(sırtta) Kuşak (belde), Silahlık (belde), Şalvar, Çorap Çarık, Pabuç (Yaşar, 2013, s. 456).

Resim 3.12. Sille Erkek Kıyafetleri (Özönder, 1998, s. 325).

Konya'da zengin gelin almalarında Seğmen alayları hazırlamak da eski adetlerdendi. Konya'da ne zaman zenginlerden birinin düğünü olursa Seğmen alayı Sille'den getirilir ve bunlar için büyük masraflar yapılırdı (Erdoğan, s. 623).

Silleli erkekler, "Sille Seymeni" kıyafetini de giyerlerdi. Yurdumuzun başka yörelerindeki Seymen kıyafetlerinden hayli farklı bir görüntüsü vardır (Özönder, 1998, s. 327).

Resim 3.13. Sille Seymenleri (Özönder, 1998, s. 327).

3.4. Sille'nin Geleneksel Zanaatları

Sille, antik dönemlerden Osmanlı'ya kadar pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Sille, tarih boyunca farklı kültürlerin buluşma noktası olmuş ve bu çeşitliliği hem mimarisine hem de geleneklerine yansıtmıştır. Sadece mimarisi ve yazılı tarihi ile değil, aynı zamanda geleneksel zanaatlarıyla da önemli bir kültürel mirasa sahiptir.

Sille yaşam tarzını ve geleneklerini yüzyıllar boyunca korumuş zanaatlarıyla da dikkat çeker. Dokumacılık, seramikçilik ve mum işçiliği gibi zanaatları, bölgenin tarihine ve kültürüne ışık tutan birer hazinedir.

3.4.1. Dokumacılık

Silleliler gerek tarıma fazla yer vermeyen dağlık arazileri ve gerekse sosyokültürel hayatları itibariyle daha çok el sanatlarına yönelmişlerdir. Sille halıları; yakın çevresinde Lâdik, Obruk, Karapınar, Sarayönü, Kiçimuhsine, Ulumuhsine, Başare, Nuzumla, Taşpınar gibi halı ve kilim yörelerinin meydana getirdikleri alanda "Konya Halıcılığı" grubunda özel bir öneme sahiptir (Akan & Hidayetoğlu, 2013, s. 199).

Osmanlı döneminde yurdun her yerinde halı dokunmasına rağmen, halı dokumasına ait tüm malzemelerin Sille'de hazırlanması, dokuma özellikleri ve gerekse desenleri açısından Sille halısının emsalsiz olmasını sağlamıştır (Sayı, 2017, s. 52).

Halı dokuma işinde kadınların hâkimiyeti söz konusudur. Sille de yaşam süren her iki toplumun kadınları arasında, halı üretimi iş birliği yapıldığı ve zaman zaman ortak dokumacılığın bile yapıldığı bilinmektedir (Sayı, 2017, s. 56).

Erkekler arasında halı dokuyan eşlerine tezgâhta yardımcı olanlar veya Berberoğlu İbrahim Ağa gibi kız kardeşlerine halı dokumada yardımcı olanların varlığı bilinmesine rağmen, usta pozisyonunda halı dokuyan Silleli hiçbir erkek ismi verilememektedir. Böylelikle Silleli erkeklerin ancak yardım edebildiklerini, hanımların ise halıcılıkta tartışmasız otorite olduklarını belirtebiliriz (Sayı, 2017, s. 60).

Halı dokumacılığında kullanılan iplerin renklendirilmesinde kökboyama denilen tekniğin çok önemi vardır. "Cehri" denilen ağacımsı bir bitki ise kökboyama tekniğinin vazgeçilmezidir. Sille halılarında bayrak kırmızısı, bej, yeşil tonları, tirşe denilen açık mavi, lacivert, siyah, kurşuni, mavi ve sarı renkleri kullanılır. Cehri bitkisi başta siyah renk olmak üzere koyu yeşil, nefti, orta ve açık yeşil renklerinin elde edilmesini sağlamaktadır. "Ennik otu" denilen bitkiden ise kırmızı ve tonları elde edilmektedir. Sille halı iplerinin boya yapılma işleminde kullanılan bu bitkinin tarımı yoğun olarak Gevale mıntıkasında yapıldığı bilinmektedir. Cehri tarımının zamanla değer kaybetmesi geçimini bu yolla sağlayan bazı ailelerin Sille'den başka ilçelere taşınmalarına neden olduğu nakledilmektedir (Sayı, 2017, s. 53).

Sille halılarının renk karakteristiği, hemen yakınındaki tarihi prehistorik dönemlere dayanan ünlü Sızma'da bulunan bilhassa zencefredir. Sağlam kırmızı renk verdiği için tarihin çok eski devirlerinden beri ip ve dokuma boyacılığında bol miktarda kullanılmıştır (Özönder, 1998, s. 200).

Sille halıları genel olarak bilindiği gibi, Sille ve civarında dokunan, zemin halısı olarak bilinen, göbekli, kırmızı rengin hâkim olduğu halı türüdür (Akan & Hidayetoğlu, 2013, s. 200).

Resim 3.14. Halı Dokuma Tezgâhı (Özönder, Sille, 1998, s. 199)

Kendilerine ait teknik özellikleri ile dokunan bu halılarda İslam öncesi ve sonrası çeşitli fikir ve kültür etkinlikleri göze çarpar. Genelde çift olarak dokunup satılmaktadır. Yolluk şeklinde dikdörtgen formda dokunur. Bu halılar iki dar ve bir geniş bordür ve kırmızı renkli zeminden meydana gelmektedir. Zeminde 3 ya da 5 göbek olarak tanımlanan madalyonlar düzgün bir sıra ile ve alternatif renkli olarak birbirini takip etmektedir. Madalyonların şekli örneğe göre değişmektedir. Oval formu, kenarları dilimli, badem şeklinde olanları mevcuttur (Akan & Hidayetoğlu, 2013, s. 200).

Resim 3.15. Beş Göbekli Sille Halısı (Özönder, Sille, 1998, s. 200)

Bu halıların dışında seccade, duvar ve sedir halısı, eyer halısı en çok görülen halı tipleridir. Seccade türü örneklerde halkın direk olarak isimlendirdiği sütunçeler yer almaktadır. Mihrap içlerine kandil motifleri yerleştirilmiştir. Son dönemlerde dokunmuş seccadelerin kenar sularında bol miktarda cami ve türbe tasvirlerine rastlanmaktadır. Bu seccadeler "Selimiyeli", "Türbeli", "Mevlanalı" gibi isimlerle anılmaktadır (Akan & Hidayetoğlu, 2013, s. 200).

Resim 3.16. Seccadeler (Özönder, Sille, 1998, s. 200)

Eyer örtülerinde ise karşımıza çıkan düzenleme içerisinde "kedi bastı" olarak bilinen üç benek şeklinde motifler bulunmaktadır (Akan & Hidayetoğlu, 2013, s. 200).

Resim 3.17. Eyer Örtüsü (Özönder, Sille, 1998, s. 200)

19. Yüzyıl sonlarında Konya piyasasının çorap ihtiyacının, Sille'den karşılandığına yönelik tespitlerde bulunan M. Ali Uz'a göre o yıllarda Sille'de yün, tiftik ve pamuk ipliğinden çorap dokumacılığı yapılmaktadır (Sayı, 2017, s. 61).

3.4.2. Seramikçilik

Konya yıllıklarına bakıldığı zaman 1884-1891 seneleri formel vesikalara göre Sille bölgesinde yedi tane testi fırını olduğunu ve Silleli insanların genel olarak iş alanlarının kiremit, desti, çömlek gibi seramik ürünlerin olduğu kaydedilmiştir (Nas, 2013, s. 170).

Çanak, çömlek, tuğla, küp, kiremit, desti, tandır yapımında kullanılan keramikler Sillelilerin en başta geçimini sağladıkları işlerdir. “Pişmiş toprak” ve boyalı, nakışlı kapların üretimi, civarındaki Çatalhöyük, Sızma, Kara Hüyük, Alâeddin

Tepesi'nin de önemli keramik zanaat ürünleri vardır. Sille de o kültürden bir parça olduğu için etkileşim göstermiştir(Özönder, 1998, s. 206).

1972 senesinde Sille'nin keramik eserlerinde yarattığı kalite ve fark, başka ülkelerinde ilgisini kazanmasına yol açmıştır. Bu sebeple Almanya'ya Silleli ustalar götürülmüştür. Lust Kiel adındaki Alman uyruklu kişi Sille'ye uğrayıp incelemeler yapmıştır. Dolayısıyla Sille'den alıp Almanya'ya götürmek için adaylara duyuru yapılmıştır. İstanbul'da sınava ve eğitime tabi tutulan adaylar daha sonra seçim usulüyle Almanya'ya gitmiştir. İlk aşamada Sille'den iki usta gitmiştir. Bu ustalarımız Ahmet İzden ve Mehmet Ali Atal'dır. Almanya Oldenburg'ta atölye faaliyete geçirilir. Atölye çok iyi para kazanmaktadır ve bu yüzden İngiltere'de de şube açılır. Daha sonra İngiltere şubesi kapansa da Almanya'daki atölye hala faaliyetine devam etmektedir (Özönder, 1998, s. 207).

Sille, bu üretim tarihinde önemli bir yere sahiptir. Sadece son yetmiş yılda iki yüze yakın usta çıkaran Sille, başta Konya olmak üzere çevreye pişmiş topraktan yapılmış ürünler gönderen önemli bir merkez olmuştur. Silleli ustalar sadece Sille'de değil, yılın büyük bir bölümünü Anadolu'nun birçok yerindeki imalathanelerde geçirerek sanatlarını icra etmişlerdir (Mimiroğlu, 2012, s. 143).

Kârhâne adı verilen atölyelerde küp, testi, saksı, kiremit, tuğla ve tandır başlıca üretilen ürünlerdir. Bugün sadece birkaç örneği görülebilen kârhânelerden en ünlüsü Kiriakon (Hızır İlyas) Kilisesi'nin bulunduğu kaya oyma komplekste kurulan imalathanedir (Mimiroğlu, 2012, s. 43).

Günümüzde sadece bir ustanın üretim yaptığı Sille'de kendine özgü form ve süslemeli pişmiş toprak eserler ziyaretçileri beklemektedir (Mimiroğlu, 2012, s. 43).

Resim 3.18. Seramik Atölyesi (Mimiroğlu, 2012, s. 43)

3.4.3. Mum İşçiliği

Mum, bal mumu, hayvan içyağı, parafin veyahut stearik asit karışımının bir fitil etrafına dökülerek oluşturulan, çeşitli şekilleri bulunan aydınlatıcı bir maddedir (<https://sozluk.gov.tr/>).

Saray teşkilatının en öncelikli ihtiyaçlarından biri mumlardır. Osmanlı Devleti'nde saray görevlilerine aksamaması şartıyla sürekli mum temini yapılmaktaydı. Mum üretim atölyelerine Osmanlı Devleti'nde “Şem’hane” denmektedir. Bal mumu Osmanlı’da padişaha karşı hediye edilen ve yanında mum makası da sunulan bir armağan olarak geçmektedir. Bunun yanı sıra kutsal sayılan yerlere de saray nezdinde mum gönderilmekteydi. Mekke, Medine ve Konya’da Mevlâna Celâleddin Rumî dergâhı bu yerler arasındadır (Ünal, 2020, s. 232).

Şem’haneler devlet eliyle yürütülen kurumlardır. Fakat vakıf idaresi altında da faaliyet gösterebilmektedir. Ek olarak şahsi işletmelerde mum üretimi yapmaktadır. Şahsi işletme sahipleri İstanbul ve taşra da atölye açabilmektedir. Edirne mumhaneleri XV. yy’in son üç senesinde 100.000 akça, Diyarbakır mumhaneleri 1540 senesinde 25.000 akçadır. Konya mumhaneleri ise 1518-24 seneleri arasında 7.000 akça, 1539-84 seneleri arasında ise 3.000 akça kazanca sahiptir (Ünal, 2020, s. 234).

Sille de mum işçiliğini konu alan arşiv belgeleri vardır. Osmanlı döneminde de Sille mum zanaatında önemli bir noktadadır. Orta Anadolu dolaylarında sadece bir tane şem'hane bulunmaktadır. Yer aldığı tek yerleşim Konya İl'ine bağlı Sille'dir (Büyükşalvarcı, Akmeşe, & Aras, 2016).

Sille'de nüfus mübadelesi sonucu Rumlar ve Türkler yer değişimi yaşamıştır. Bunun sonucunda Sille nüfus azalması sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunun sonuçlarından biri de ekonomik hayatın etkilenişidir. Geleneksel zanaat faaliyetlerinde azalma yaşanmıştır. Mumculuk bu faaliyetlerden biridir (Bilge & Aktaş, 2019).

Konya Sille de mum atölyesini Cumhuriyet döneminde İbrahim Kolcu kurmuştur. Kolsan adlı atölyesinde çok sayıda çırak yetiştirmiştir. Sille de Celalettin Bulut, İbrahim Kolcu'dan görevi devralmış çırak yetiştirmeye başlamıştır.

3.5. Sille'nin Gelenek ve Görenekleri

Gelenek ve görenekler, her toplumda bulunan ve o toplumu diğer topluluklardan ayıran en temel unsurlar arasında yer almaktadır. Gelenek, bir toplumun kültürel birikimini, örf ve adetlerini içeren önemli bir sosyal yapı olarak değerlendirilmektedir.

Sille, erken dönemlerden itibaren zengin bir kültürel birikime ev sahipliği yapan sayılı merkezlerden birisidir. Günümüze ulaşabilen kültür varlıklarının yanında zengin gelenek ve görenekleri ile de üzerinde durulması gereken bir kültür merkezidir. Mevcut Türk İslam kültür zenginliklerinin yanında 1923 yılı mübadelesi öncesinde Hıristiyan Ortodoks İnançlı insanların kültürel zenginliklerini barındıran Sille, 19. Yüzyıldan itibaren birçok bilim adamının dikkatini çekmiştir. Günümüzde Türk İslam Kültür zenginliklerine sıkı sıkı bağlı olan Sille, modern zamanların tekdüzeleşmesine inatla direnerek hala eskiden getirdiği birçok geleneği yaşatmaktadır. Silleliler, düğünlerde, asker uğurlamaları ile karşılamlarında, "Gereğiler" olarak isimlendirilen toplu bağ bozumuna başlanmasındaki kutlamalarda, her ay yapılan toplantılar ile her sene Eylül ayının son pazarında gerçekleştirilen Sille günü etkinliklerinde, gelenek ve göreneklerini yaşatarak, Sille'ye gelen misafirlere tanıtmaktadırlar (Mimiroğlu, 2012, s. 122).

3.5.1.Doğum

Sille'de çocuk, ebe adı verilen hanımlar tarafından dünyaya getirilir. Çocuk dünyaya gelince kızın annesine müjdecî gönderilir. Kız annesi müjdecîye hediye verir. Çocuğun kız veya erkek olması fark etmez. Ailede büyük bir sevinç meydana gelir. Çocuk babaanne tarafından hazırlanan kundağa sarılarak ailenin büyüğü olan dedesine verilir. O da çocuğun sağ kulağına ezan okur, sol kulağına kamet getirir. Çocuğa aile büyükleri tarafından isim konulur. Çoğu kez oğlan ise dedenin, kız ise babaannenin adı verilir. Veya onların uygun gördükleri isimler konulur. Çocuk doğduğu zaman kızın annesi ve oğlan tarafın yakınları helva ve kaygana yaparak getirirler. Bir hafta veya on gün sonra kızın annesi, dürü yaparak akrabalarıyla kızının yani dünürünün evine gider. Kızın yakınları da baklava ve kurabiye getirirler. Buna görme adı verilir. Dürü içinde çocuğun kundak malzemesi dışında ailenin hepsine hediye vardır. Çocuk beşikte ve salıncakta büyütülür. Kızın annesi ve gelinin kayınvalidesi gelin hanımı ve çocuğu bir hafta yanında kalarak beklerler. Daha sonra çocuk kayınvalide nezaretinde büyütülür (Kapar M. A., 2013, s. 93).

3.5.2.Ölüm ve Taziye

Mahallede bir cenaze meydana geldiği zaman salâ verilerek cenaze duyurulur. Akraba ve komşular duyar duymaz cenaze evine giderek, cenazenin kabir kazma, gasil ve defniyle meşgul olurlar. Cenaze gece vefat etmişse, öğle namazına yetiştirilir. Eğer gündüz vefat etmişse, gece olmadan defnedilmeye çalışılır. Sille'de gece cenaze defnetmek yaygın değildir. Cenazenin meydana geldiği eve en yakın olan komşusu, taziye için gelen erkeklere evini açar. Hanımlar da cenaze evinde otururlar. Gündüz ve gece günlerce taziye için cenaze evine gidilir. Gelenler Kur'an okuyarak dağılırlar. Taziye için gelenler cenaze sahibini üzecek konuşmalar yapmamaya dikkat ederler. Ayrıca gereksiz konuşmalar yamaktan da sakınılırdı. Komşular tarafından kadın ve erkeklere ayı ayrı gündüz ve akşam olmak üzere günde en az iki defa yemek verilir. Akrabalar ve komşular cenaze evini günlerce terk etmezler. Komşuların sırası bittikten sonra akrabalar sıra ile cenaze evine akşamları yemekleriyle gelirler. Bu yemekle gelmek en az bir ay devam ederdi. Akrabalar akşam yemeklerinden sonra mevlit okuturlar ve hatim indirirler, yemeğe iştirak eden cami imamı tarafından dualar edilir.

Ayrıca din adamları çevrelerine dini nasihatte bulunarak cenaze evinde manevi havanın oluşmasına çalışırlar. Cenazenin meydana geldiği ilk Perşembe, "ölünün perşembesi" adıyla komşu ve akrabaların iştirakiyle helva pişirilir, gelen misafirlere ekmek üzerine helva konularak dağıtılır, mevlit okutulur, okunan hatimin duası yapılır. Perşembe'ye gelenler bir kilo kesme veya toz şeker getirirlerdi (Kapar M. A., 2013, s. 93-94).

3.5.3. Düğün Adetleri

Kız isteme, görücü usulüyle gerçekleşen bir gelenektir. Bu süreçte, kız ve erkeğin eşini seçme hakkı genellikle anne, baba veya yakın akrabalara aittir. Aile yakınları, kendilerine tavsiye edilen kıza bakmak üzere kız evine giderler. Eğer kız, fiziksel ve ahlaki açıdan beğenilirse, oğlanın annesi ve varsa kız kardeşi dünürücü olarak görevlendirilir. Bu sırada, kız tarafı da oğlanı, yani damat adayını araştırır. Olumlu bir sonuç alınırsa, haber gönderilir ve erkek tarafının dünürçüsü kızını istemek üzere gider. Kız tarafının da aile büyükleri orada hazır bulunur. İkramların ardından, oğlanın ailesinin büyüğü genellikle kızını talip olarak ister. Bu esnada, mehir belirlenir ve Kur'an okunarak dua edilir. Oğlanın annesi, yanında getirdiği çorap ve çemberi kız tarafına sunar. Buna ilişik komak denilir (Özönder, Sille, 1998, s. 330).

Daha sonraki günlerde Hıdrellezde ve gereğilerde kız evi davet edilerek hediyeler verilerek arada yakınlık sağlanır. Ayrıca Kurban Bayramı yaklaştığında oğlan evi kız evine kurbanlık gönderir. Kurbanlık süslenir, 15-20 kişilik bir misafir grubu ile kız evine gidilir. Kız evi özel Sille yemekleriyle bu misafirleri ağırlar. Yine Ramazan ve bayramlarda hediyeleşmeler olurdu (Kapar M. A., 2013, s. 94).

Düğün haftasında, Salı veya Çarşamba günü, Pazar günü verilecek yemek için davetlilere yönelik geliş gezilir. Bu gezide, gelişçiye hediye takdim edilir. Düğün haftasında ayrıca, kız evinde yorgan kaplama işlemi gerçekleştirilir ve çeyizin hazırlanması amacıyla oğlan evine ziyaret yapılır. Perşembe akşamı, gelin adayı ve arkadaşları tarafından eğlenceli bir etkinlik olan "yalancı kına" merasimi düzenlenir. Cuma günü ise, küçük kına gecesi gerçekleştirilir. Cumartesi günü, düğün öncesi

yapılan ve gelin adayına kına yakılacak olan "büyük kına" merasimi yapılır (Özönder, Sille, 1998, s. 332).

Düğün yaklaştığı zamanlarda büyük şerbet adıyla nişan merasimi yapılır. Düğünden iki hafta önce kız evinden gönderilen Çetnevir damadın arkadaşları tarafından yenilir, ortaya konulan bulgur içinden çıkarılacak olan damadın nişan yüzüğü takılır. Artık düğün için hazırlıklar başlamıştır. Nikâh kıyılır. (Sille Belediyesi tarafından) Daha sonra kız evinden oğlan evine sandık götürülür. Cumartesi günü öğleden sonra damadın evinin damına bayrak dikilir. Damadın arkadaşlarına yemek verilir. Kıza kınanın yakıldığı gece damat barana arkadaşlarıyla birlikte musiki eşliğinde ayang odası denilen yerde eğlenirler. Pazar günü damada dualarla elbisesi giydirilir. Sağdıç damadın yanından hiç ayrılmaz. Gelin kız berbere götürülür ve orada gelinlik giydirilir. Bu arada sabahleyin erkekler, öğleden sonra da kadınlar düğün yemeğini yerler. Gelin alma vakti gelince gelin kıza ailesi tarafından beline kuşak bağlanır. Oğlan evinden kalkan düğün alayı, seymenler eşliğinde kız evine gelir ve gelin hanım seymenler eşliğinde oğlan evine getirilir. Yatsı namazından sonra dualarla güvey katma adı verilen gerdek olayı gerçekleşir. Sağdıç gerdekten bir müddet sonra damadın evine giderek adet gereği önceden hazırlanan çetneviri alır, barana arkadaşlarıyla yerler. Gerdek öncesinde uygun bir vakitte mutlaka dini nikâh kıyılırdı. Pazartesi gündüz oğlan evi kız evini ve akrabalarını çağırarak yüz açımı veya melaltı adı verilen merasim icra edilir. O gün akşam kız evi ve yakınları yemeğe davet edilir. Katapsa adı verilen yemekte yemeğin yanı sıra honça adı verilen yiyecekler ikram edilirdi (Kapar M. A., 2013, s. 94-95).

3.5.4. Komşuluk İlişkileri

Sille'de komşuluk ilişkileri o kadar ileri seviyede idi ki, bir büyüğümüzün ifadesiyle; komşular yakın akraba zannedilirdi. Sille'de doğum, ölüm, düğün, bayram vs. gibi önemli günlerde komşular birbirlerinin keder ve sevincine ortak olurlardı. Komşular arasında daima hoşgörü hâkimdi. Asla birbirlerine küsmezlerdi. Komşuda pişirilenden ve üretilenden komşusu istifade eder. "Komşuya gelen deve, yarısı da bizim eve" sözü meşhurdur. Mahallenin ileri gelen hanımları ikindi olunca mahalleyi dolaşırlar, sobası veya mutfak bacası tütmeyen ailenin kapısı çalınır, ihtiyacı hemen

giderilirdi. Müslümanlar arasındaki komşuluk ilişkilerinin aynısı Gayr-ı Müslim komşular arasında da sağlanırdı. Hatta Gayr-i Müslim komşular, Ramazan ayında Müslümanlara saygıdan dolayı çocuğunun eline yiyecek ve içecek vererek asla dışarıya çıkarmazlardı (Kapar M. A., 2013, s. 95).

3.5.5. Geliş Gezme

Sille'de verilecek ziyafete dâvet şekline verilen addır. Düğün veya benzeri bir davet için davet sahibi çağıracağı misafirlerin hazırladığı listesini bu işten anlayan, gözü açık ama daha çocuk yaşta olan birisine verir. Bu görevliye "Gelişçi" denir. Gelişçi elindeki listeye göre davet edileceklerin evini teker teker dolaşarak kapısını çalar ve davet eder. Dâveti alan kişi de dâvet sahibine selam gönderir ve "Gelişçi"nin omuzundaki özel torbaya elma kakı, kayısı kurusu; daha zengin olanlar da şeker gibi şeyler konulurdu (Özönder, 1998, s. 329).

3.5.6. Hıdırellez

Hıdırellez Şenlikleri, özellikle Anadolu kültürlerinde köklü bir geçmişe sahip olan ve baharın gelişini simgeleyen geleneksel bir kutlama etkinliğidir. Her yıl 6 Mayıs gününde, halk inançlarına göre Hızır ve İlyas Peygamberlerin yeryüzüne indiği kabul edilen bu gün, doğanın uyanışı ve yenilenmesi ile ilişkilendirilir ve bu buluşmanın getirdiği bolluk, bereketlilik, halk tarafından büyük bir inançla kutlanırdı. Sille gelenekleri arasında Hıdırellez'in de ayrı bir yeri vardır. Hıdırellez Şenlikleri, Sille'de dört gün boyunca kutlanırdı (Özönder, 1998, s. 335).

Birinci gün olan 6 Mayıs günü Öğle saatlerinde Sille'nin güneyindeki Deliklikaya'ya gidilir. İkinci gün olan 7 Mayıs günü Sille'nin kuzeyindeki Ayenni ve Ketebostan adı verilen dağa çıkılırdı (Kapar M. A., 2013, s. 97). Sille girişinde eski askeri kışlanın üstündeki yamaca "Kızıl Kilise" semti denilir. Hıdırellez şenlikleri üçüncü gün 8 Mayıs günü burada kutlanırdı. Hıdırellez Dördüncü gün 9 Mayıs gününde Gölönü ve Himmet Ölçmen Barajında sona ererdi (Özönder, 1998, s. 335).

Buralara genellikle öğle vakti çıkılıp ikindi veya akşam vakti inilirdi. Oralarda çeşitli oyunlar oynanıp yiyecekler yenilerek eğlenilirdi. Buralarda genellikle yeni

gelinler özel elbiseler giyerek Hıdırellez merasimine renk katarlardı. Bu merasimlere Sille'de sadece hanımlar iştirak ederler, erkekler katılmazlardı (Kapar M. A., 2013, s. 97).

3.5.7. Gereği

Sille kültürünün kaybolan değerlerinden biri “Gereği”dir. Gereği, Sille'nin Kültürel yapısında önemli bir yere sahiptir (Sarıköse, 2008, s. 668).

Her yılın Ağustos'unun 3. haftasında başlar bir ay boyunca devam ederdi. Pazar günleri aşağı bağlara, Perşembe günleri de yukarı bağlara gidilirdi. Bağlara akraba ve dünürler çağrılırdı. Önceden veya orada hazırlanan yemekler misafirlere ikram edilirdi. Yukarı bağlarda ise, öğleye kadar bağlarda oturulur, öğleden sonra ise, söğütlü mevkiine gidilerek erkekler ve kadınlar ayrı bölgelerde eğlenirdi. Gereğilerde genellikle misafirlere Calla adı verilen yemek ile Gavinna adı verilen yöresel salomora balık İkrâm edilirdi (Kapar M. A., 2013, s. 97).

Bu eğlencelerde saz ve söz de olurdu. Gençler ud, kanun, cura gibi sazlar çalarak eğlenirdi. Aynı zamanda gereğiler nişanlı kız ve erkekler için bir buluşma fırsatıydı (Sarıköse, 2008, s. 668).

3.6. Sille Mutfağı ve Yemek Kültürü

Konya, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve Selçuklu döneminde başkentlik yapmıştır. Günümüz Konya mutfağı, köklerini Neolitik Çağ'dan alarak Hitit, Roma-Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin etkileriyle zenginleşmiştir. Bunun yanı sıra, Mevlevî ve Sille mutfak kültürlerindeki yemekler de bölgenin mutfak zenginliğini artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Sille, Konya iline coğrafi olarak yakın olmasına rağmen, kendine özgü geleneksel kültürel yapısıyla dikkat çeken bir bölgedir. Bu özgünlük, bölgedeki geleneksel uygulamalarda belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Sille'nin mutfağı, Konya mutfağından farklı özellikler taşır ve bölge halkı mutfak kültürüne büyük bir ilgi duyar. Silleli Âşık Mansur ve Figanî'ye ait yemek ile ilgili şiirler bunu doğrulamaktadır.

Sille yemeklerine girmeden önce Sille'nin son derece özgün mutfak yapısı üzerinde durmak gerekmektedir. Kare veya dikdörtgen şekle sahip Sille mutfakları evin alt katında yer alır ve "Bievi " ve "Aşevi" olmak üzere iki bölümden oluşur. Aşevi İçinde yiyeceklerin pişirildiği bölümdür. Bievi'nde ise kışlık yiyecekler depolanır. Pişirmede sabit ve hareket edebilen ocaklardan yararlanır. Sabit ocaklar duvarda kemer şeklindeki bir oymanın içinde yer alan tandır ve kızartma ocağıdır. Burada bazen iki tandır arasında bir ocak bulunabilir. Hareket edebilen ocaklar ise mangal ve maltızlardır. Mangal günlük sebze, et gibi yemeklerin; Maltız ise kelle, paça işkembe gibi kuvveti ateş gerektiren yemeklerin pişirilmesinde kullanılır. Mangalda meşe, maltızda kok kömürü kullanılır. Ocaklara yakın bir yerde odun, kömür konulan odunluk bölümü de yer alır (Halıcı N. , 2013, s. 377).

Sille yemekleri günlük öğünler, davet yemekleri, geçiş dönemleri, kutsal ve neşeli günler bölümlerinde incelenebilir. Bu bölümler üzerinden yürütülen araştırma sonucunda Sille'de rasto, honça, katapsa, kırk tabak, ince yemek, çetnevir yemeği, kar kürüme yemeğinde yer alan küp dibi yemekleri, halfene gibi özgün davet yemekleri bulunduğu anlaşılmıştır. Gereğiler gibi, kavinna gibi Rumlardan kalma olduğu söylenen bazı yemek alışkanlıklarının, Sille'de hiç Rum bulunmamasına rağmen, günümüzde de devam ettiği kaynak kişilerce belirtilmiştir (Halıcı N. , 2013, s. 379).

“Her yörede olduğu gibi, bölge ürünleri o yörenin mutfağını nasıl şekillendirirse Sille için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Üzümden elde edilen pekmez, pekmezden yapılan patlıcan, kabak, alıç, domates, kuru kayısı reçelleri; badem, ceviz ve pekmezle yapılan tatlı sucuklar, köftüler, Sille Mutfağında başköşeyi tutar. "Bir paçadan kırk çeşit tirit döker, Silleliler" deyimine uygun olarak Sille bir tirit mutfağıdır, denilebilir. Sebze olarak patlıcanla yapılan calla, hamur işlerinden erişte, su böreği, tatlı olarak güdük, baklava; süt ürünlerinden yoğurt, ve pirinçle yapılan sütlü, sakatatlardan paça sevilen yiyeceklerdir. Paça Klasik Türk Mutfağından farklı olarak sarımsaklı yoğurda karıştırılarak yenilmektedir. Bu özellik klasik mutfakla birlikte dört bölgeyi kapsayan yöresel yemek araştırmalarımda hiçbir yerde rastlamadığım özgün bir uygulamadır. "Habbaya kaytan/Paççaya soğan olmaz" denilen sarımsaklı yoğurtlu paça, tandır ekmeklerinin üzerine dökülerek nefis bir tirit şeklinde de tüketilmektedir. Kekik, tuzla karıştırılarak her sofrada mutlaka bulundurulmaktadır. Kekik, yemek az olsa ekmek ya da ıslatılmış besmet batırılıp yenerek iç bastırmayı, yani doymayı; fazla yenildiği zaman ise hazma yardımcı olmayı sağlamaktadır. Enteresan olan tek şey Sille ürünü olmayan göl balıklarının çömlerle tuzla kurularak kış için hazırlanmasıdır. Rumlardan

kaldığı belirtilen, Kavinna denilen bu kurma balık ve kurma havyar uygulamaları da Sille'nin en makbul yiyeceklerinden biridir.” (Halıcı N. , 2013, s. 379).

Silleli Figanî'nin yemekle ilgili kaleme aldığı Yemek Destanı, yöresel mutfak kültürünün edebi alandaki yansımaları gözler önüne sermektedir.

YEMEK DESTANI

Bakın ey ağalar ne ister gönlüm
Sabah kahvaltısı bir tepsi börek
Şeker helvasından dönmüyor meylim
Onu da yiyeyim şen olsun yürek.

Yumurta seçimi hamur yemeği
Bir övün de ona çeksem emeği
Üstünde pişmaniye'nin sümeği
Sıkça döşen sini olmasın seyrek

Yayla hoşmerimi kaymak yağından
Yüzünde bir petek arı balından
Yiyen adam geçer mi genç çağından
Hamule misali olmaz mı ersek

Boğaçayla kebab gelsin yanıma
Kurabiye tesir eder canıma
Yalnız yemem ben düşmez şanıma
Taam halvetinde arkadaş gerek

Doyurma karnını açlığın sakla
Gidince davete taamı hakla
Siftinme kenara ortaya atla
Baklava kıyısı oluyor gevrek

Ekmek gadayıfı nasıldır bilmem
Param yok kesemde arayıp bulmam
Kanaat babında geriye kalmam
Geçirdim ömrümü nefsim döğerek

Kalburdan geçirmiş ekmek ümmesi
Ayıp değil böyle taam övmesi
Canım ister körpe kuzu yemesi
İlikli kemiği pek sömürerek

Acem biberiyle Arap çorbası
Taze köfte gibi hamur karması
Hemen buyur ile imam fikrası
Parça parça yudar boğaz dikerek

Sarma dolma sütlü balla baklayı
Erişteli pirinç yesek pilavı
Ol vakıt içerim alır alavı
Nar hoşafı ister söğündürecek

Biraz seyran etsem pınar başında
Vücut gonca gönül on beş yaşında
Bir yâr olsa dilber kalem kaşında
Geçirsem ömrümü güzel severek

Gülleç baklavası süt ile şeker
Kaymağın yüzüne tatlıyı döker
Böyle nazik taam gönlümü çeker
Ekledüp yaşasam şükür diyerek

Bir tepsi gadayif içi ciyeli
Karnı pirinç dolu göğsü cığalı

Mısır horozunun her yanı yağlı
Yedir bana bunu yüzün gülerek

Gel yiyelim kaşık ile mıklayı
Balla baklavanın ardı bamyayı
Unudup kalmışım ince sarmayı
Henüz bildim şimdi aklım ererek

Pek severim köfte ile gılici
Pişirelim taze palaz pilici
Bıldırcın kebabın var mı bilici
Ben yemedim ahbap gözüm görerek

Hesab olmaz şu dünyanın taamı
Bilmem kaç gün atmış olsam rakamı
Bu kör nefis bırakır mı yakamı
Geçer her gün hem tıkarak dökerek

Figanî'yim ne talihsiz başım var
Üç yüz yirmi birde kırk bir yaşım var
Gam kasavet mihnet öz kardaşım var
Yaşarım dünyada belim bükerek.

3.7. Sille Müzik Kültürü

Yüzyıllar boyunca birçok sanatçı yetiştirmiş olan Sille'de uzun yıllar Rumlarla Türklerin iç içe yaşamış olmalarının bu sanat ortamının oluşmasında önemli bir rolü vardır. Özellikle Sille türküleri arasında yer alan aşk ve gurbet temalı eserlerde, bu kültürel etkinin izlerini belirgin bir şekilde gözlemlemek mümkündür.

Sille'de pek çok âşık ve söz ustası yetişmiştir. Silleli Sürurî, padişahın huzurunda saz çalıp söyleyen ve şöhretini saraya taşıyan âşıklardan biridir. Yine Zehrî,

Feşanî, Devamî, Figanî ve Âşık Mansur gibi âşıklar Sille’de bir âşık mektebinin varlığına işaret etmektedir (Ayva, 2013, s. 214).

Sille’de XIX. yüzyılda büyük bir âşıklık geleneği ortaya çıkmıştır. Sille türküleri gibi Silleli saz üstatları da Konya müzik kültüründe ayrı bir yere sahip olmuştur (Sarıköse, 2008, s. 669). Burada halk âşık ve şairlerinin mahalli kıyafet ve oyunlarının rolü büyüktür. Bunlara, yüksek bir kültür ve refahın da etkin olduğunu eklemeliyiz. Yakın kaza merkezlerine ve köyelerine, düğün ve şenliklerde Sille’den halk musiki gruplarının götürülmesi misafirlere önemli bir ikram olarak telakki edilirdi (Özönder, 1998, s. 293).

Sille, farklı kültürleri bir arada barındırması, tarihi sosyal yapısı, Konya’da önemli bir ekonomik saha olması ve yetiştirdiği saz şairleri ve saz sanatçıları ile kültür tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Araştırmanın başladığı an itibari ile yapılan taramalarda bu konu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiş olup, Sille Müzik kültürüne katkıda bulunan İracılar ve Silleli İbrahim Berberoğlu’na ait türkülerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

3.7.1. Âşık Meclisleri

Sille Müzik kültürü deyince dillere destan olan Âşık Meclislerinden bahsetmeden geçmek doğru olmaz. Âşık Meclisleri başlı başına bir edebiyat mektebi gönül ve terennüm ziyafetidir.

Sille’nin Âşık Meclisleri günlerce öncesinden duyulurdu. Merakı hevesi kabiliyeti arzusu olan meclisi ipe çekerdi; Meclisin yapılacağı yere erkenden gelir, dinleyici, seyirciler için ayrılan yere oturarak, âşıkların gelmesini sessizce beklerdi. Buna “Meclisi tamamlamak” tabir olunurdu (Özönder, 1998, s. 291).

Kararlaştırılan saatte âşıklar birer ikişer meclise gelmeye başlardı. Hazirun tamam olunca gelenek olduğu üzere meclisin Başkanlığı ve yöneticiliği en yaşlı saz şairine verilirdi. “Muammayı” o arar “Gazele” o başlardı. Bu ihtiyar âşık bir manisî olursa görevini ancak kendi arzusu ile bir arkadaşına bırakabilirdi. Çalınan ilk parça

“Çuhacıoğlu peşrevi” dir. Bu bütün Anadolu’da yaygın bir adettir (Özönder, 1998, s. 292).

Sonra reis bir Gazel okur. Okunan Gazel Rast, Mahur, Uşşak, Karcıgar ve Muhayyer gibi belli makamlardan biriyle yapılır. Ardından diğer âşıklar da birer gazel okurlar. Burada dikkat edilecek önemli nokta ilk Gazelin makam ve manaya bağlı kalması gerekliliğidir. Gazeller sona erdikten sonra aynı usul takip edilerek Divan, Semai, Kalenderi, Koşma ve Destan gibi kendilerine mahsus şekil ve ezgisi olan parçalar okunur. Böylece fasıl sona ererdi. Konya bölgenin kendine mahsus Âşık Peşrevleri denilen fasıl parçaları, sillede de yaygındı. Bunlar arasında bilhassa şu ikisi çok muteberdi. Bir tanesi İçilli Peşrevi diğeri de Bülbül Peşrevi bir de işleme adıyla bilinen sözsüz parça fasıl ortasındaki dinleme sırasında çalınırdı. Başta İbrahim Berberoğlu olmak üzere birçok Silleli âşık Konya Halkevi, Türk ocağı tarafından düzenlenen kurs, yarışma ve meclislere katılarak dinleyicilerine verdikleri unutulmaz icraat ve anılar hala dilden dile anlatılmaktadır (Özönder, 1998, s. 292).

3.7.1.1. Meramdaki Çelebi Konağında Silleli Âşık Merdanî

Silleli âşıklara, Mevlâna Dergâhı da her zaman kanat germiştir. Sanatın çeşitli dallarında olduğu gibi ama özellikle "musiki" talim ve tahsiline büyük önem veren Mevlevilik, Piri'nin de metfun olması sebebiyle "Asitane" olan Konya Mevlâna Dergâhının şeyh, çelebi, derviş, mensup, müntesip ve muhibbanı, her vesile ile bu güzel sanat koluna destekleyici tutum içinde olmuşlardır (Özönder, 1998, s. 293).

“Çelebilerce, Meram'ın güzel mi güzel bağlarında düzenlenen edebi meclislere Silleli âşıklar da davet edilirdi. Mesela 1235/1819 yılı nisan ayında "Hıdır" günü Hemden, Çelebi'nin cennetten köşe Meram bağındaki dillere destan köşkünde sohbet meclisi yıllar boyu anlatıla gelmiştir. Büyük bir ahenk ve gönül zevki ile kurulan bu müzikli sohbet meclisinde Silleli Âşık Merdanî ve Sürurî'nin yanısıra Âşık Dertli, Konyalı Şem'i ve daha birçok seçkin ehli aşk kişiler bulunmuştur. Bu haliyle bu yüksek seviyeli ve nezih meclis, âdeta bir ‘Âşıklar Akademisi’ durumunu alırdı.

O unutulmaz müzikli sohbet meclisinde önce Mevlevî tarzındaki fasıllar geçilirdi. Bu bir açılış idi. Hasan Emir Dede gibi ilim ve irfanı yüksek bir şahsiyetten inabe, irfan alan Hemden Çelebi böylece çevrelerdeki halka mal olmuş gerçek âşıklar bir araya getirip ‘Âşıklar Meclisi’ ni gelenekleştirmeyi ve ona sahip çıkmayı amaç edinmiştir. Çelebi'nin kendisi de edip, şair bir zât idi.

Çeşitli ikram, iltifat ve inabelerle onurlandırılıp gururlandırılan âşıklar maddeten ve manen güçlenmiş olarak ayrılırlardı. O günkü bezmin her safhasını Hulusî Dede yazmıştır. Âşık Merdânî, iri vücutlu, okuyup yazma bilmeyen ama oturaklı konuşan bir âşıktı. Meclisini taravet ve ehli irfanın olgun tanır ve muhabbetlerinden daima kendini toplu bulunduruyordu.

Mevlevî faslının sona ermesi üzerine meclisteki ozanların en yaşlı olan Âşık Dertli ilk terennümatı yapıldı. Derin, nice âhenk ve meclis görmüş sazını çekerek, âşıklar arasında hâlâ meşhur olan bu Semâî'sini söylerdi:

SEMAİ

Ey sâkî meyinde nedir bu esrar
Bir katrası eder meftune beni
Cam-ı şarabında ne keyfiyet var
Söyledir efsane efsane beni

Ref et zülûflerin ey vech-i enver
Zülmet-i gönlümüz olsun münevver
Şarab-ı la'liyin lezzeti dilber
Gezdirir meyhane meyhane beni

Âşığın bir bela gelir başına
Tahammül gerekir adüv taşına
Şem'i ruhsarın yan aşk ateşine
Yaktıkça yakar nirâne beni

Bakmaz bu Dertli ye mahzundur deyü
Hakikat bahrine meşhundur deyu
Bir Leyla'ye âşık Mecnun' dur deyü
Yazmışlar divane divane beni

Âşık Dertli, meclisin nezih ve derûni havasında bu mısraları irticalen terennüm ettiği gibi; musikinin makamını da o onda sazında tebarüz ettiriyor. Âşık Dertli'nin bu güzel Semâî 'sindeki 'Sâki', yani sunucu âşık ve ledünniyat konularını kendisine kazandıran ulu kişidir. Peygamberdir, Cebrail'dir; Hızır'dır, ya da ehli himmet bir veli, bir hak dostu, Allah adamıdır. 'Mey', manevi aşk şarabıdır. 'Şarap', deruni, ledünni dünyanın seyrinden doğan bilgiler, alınan zevk ve safadır. Ulu kişilerin tasavvuf söz ve sohbetleridir. 'Meyhane' ise, tasavvuf edebiyatında Tekke, dergâh, zâviye anlamına gelir.

Bu kelimelerin sembolize ettiği mânâlar şiir üzerinde yerli yerine konulunca ortaya ilahi aşk, tasavvufi haz ve ledünni duygu ve düşünceler çıkar. İlahi aşka yükseliş ya doğrudan doğruya olur, ya da bazen bir beşeri, bir maddi aşkla başlayıp sonra da ‘Maşûk-u Hakiki’ olan Allah'a ulaşma şeklinde görülebilir. Her iki yolda da vasıta Allah sevgisi ve muhabbetidir. Allah'a olan bağlılığın, ona inanmanın, onun sayısız ilahi iltifatlara nail olmanın gönül âleminde araladığı Derunî sırlara eren kişi bir hak ve halk aşığı olarak toplumda sevilip, sayılır. İşte Dertli de bu yüce nâiliyete ermiş bir kişi olarak Allah aşkını dile getirmiş oluyor.

Bu nezih terennümatın gönülleri yıkayan mısraları, meclisteki herkesi müşterek bir haz iklimine götürmüştü. Çünkü Dertli hemen her âşığın başını alamadığı ortak dert ve duyguları dile getirerek, hazır olanlara tercümen olmuştu. İşte bu müşterek duygulardan dolayıdır ki orada bulunanlar ondan böyle her semai daha niyaz ettiler. Âşık Dertli, sazını düzenledikten sonra herkesi adeta kendinden geçiren dört kıtalık bir semai daha terennüm eder. Her aşığın içinde bulunduğu duyguları, o güne gelinceye kadar geçirdiği gönül maceralarını, geçirilen imtihanları, çekilen çileleri, ızdırabı, uğranılan haksızlıkları, karşılaşılan vefasızlıkları bir nakış gibi işleyen mısralar, meclisteki gönül erbabını son derecede duygulandırır. Semai bitince herkes Dertli'yi son derecede takdir ve tebrik eder, iltifatta bulunur.

Meclis adabına göre söz sırası Silleli Âşık Merdanî'ye gelmiştir. Dertli'nin araladığı gönül sırlarını ruhlara verdiği inşirahla, onun araladığı sır perdesini biraz daha aralar. Büyük bir coşku ile bağrına bastığı sazıyla arka arkaya şu iki türküyü dile getirir:

SEMAİ

Kimse sed kurmadı İskender zamanından beri
Düldüle binilmedi Haydar zamanından beri
Evveli âdem değil mi, Fahr-i âlem ahiri
Olmadı bir mucize server zamanından beri
Fehmedersen sen bu sırrı gel hakikat camın iç
Canı başı terkedegör eğnine bir hırka biç
Bu cihanda kimsenin evladı çul giymedi hiç
İbn-i Faruk Hazret-i Ömer zamanından beri

Bu cihanda şu imlayı fehmeder bir dervişan
Yedi yerde, yedi gökte aydın olsun Şaduman
Geldi gitti şu cihanda Zal Rüstem pehlivan
Gelmedi bir dahi er Cafer zamanından beri

Yedi sular yedi derya varup katılmadı
İndi gökten yere, yerden göğe hiç atılmadı
Ey Merdâni enbiya evladı hiç satılmadı
Hazret-i Yusuf peri-peyker zamanından beri

Bundan sonra altı adet saz ve neyin de iştirakiyle Silleli Merdânî şu Koşmayı söyler:

KOŞMA

Yareler sinemde rebab misali
İniler derunum hoş-neva buldum
Bir cefakâr yâre meftun olalı
Ne dertten kurtuldum ne deva buldum

Çekmeden osandım cevri-güzeli
Söyledir vafına yüzbin gazeli
Sevda bilmez idim senden ezeli
Seni ben başıma bir bela buldum

Aşkıla Merdânî söyler aşiran
Mihnet diyarında yolun şaşırın
Sensin beni bu dertlere düşüren
Yine kabahati yar sana buldum.

Merdânî'nin bu samimi serzenişi, meclistikileri yine ortak duygularla mest eder. Bundan sonra Merdânî'nin meşrep ve meslek yolunda fikrini yoklamak için Hulusi Dede, aşktan, tasavvuftan, sembolder, ledünni ilimlerden nasibi olmayanlara dair kendisine yavaşça bir iki cümle ile uyarıda bulunması üzerine Merdânî, bu konuda bütün âşıkların baş ağrısı olan ham ruhlu insanların durumunu ve onlardan gördükleri kabalıkları, anlayışsızlıkları, üzüntü verici tutum, söz ve davranışlardan duyulan incinmelerini şöyle dile getirir.

DİVAN

Zahida bu bende-i aşkı sevda değil de ya nedir
Zikr-i Mevlâ, ni' met-i uzma değil de ya nedir

Onsekiz bin âlemin Ma' budu'nun mahbubu' dur
Sevdiğim hep cümleden a' la değil de ya nedir
Yok iken var eyledi arş u semavat u zemin
Katrayı umman eden Mevlâ değil de ya nedir

Ahsen-i Takvim'de buldum kendimi ey zahit
Vücudun allemü'l-esma değil de ya nedir

Bak bu Merdânî yüzün vurmuş ağlar müdam
Can-ı dilden maksadı rıza değil de ya nedir

Silleli Merdânî'nin bu şiiri de mecliste bulunanların gönlünde taht kurdu. Hepsinin müşterek duygu ve düşünceleri; ortak tahassürleri olarak büyük bir takdir ve tasvip gördü. Herkes teşekkür ettiler.

Âşıkların meclisi ikinci namazından sonra kurulmuştu. Güneş yenedünyaları aydınlatmak üzere iniyordu. Akşam saatlerinde yuvalarına dönen kuşlar, zamanın şen ve hoş nâmeleriyle cıvıldaşıyorlardı. İşte Meram'da

bütün bu doyulmaz tabiat manzara ve aşk güzelliklerine o gün Çelebi Hazretleri'nin köşkü sahne oluyordu.

Hemden Çelebi sırayı burada, yine bir Silleli âşık olan, Sürurî'ye verdi. Çünkü Sürurî'nin ses ve sedasının fevkalade güzel olduğunu biliyordu. Dertli'nin terennümâtı Merdâni'nin nazımları, zaten aşka dalmış, aşk ocağının kızgın kollarıyla yüreğini dağlamış gönül ehli dinleyenleri coşturup, sermest hale getirmişti. Buna ilaveten tabiattan bir ikram olarak, ardına kadar açık pencere ve kapılardan giren Meram bağ ve bahçelerindeki enva-ı çeşit, bin bir türlü çiçek, ağaç ve meyvalarından yayılan bir nisan akşamının püfür püfür esen Gedavet Rüzgâr'ının getirdiği koku armonisi misafirlerle birlikte ev sahiplerini de kendinden geçirip, tarifi, tavsifi yazılmaz, belki de tekrarı mümkün olmaz bir âleme, bir dünyaya götürmüştü.

Silleli koca âşık Sürurî, kendine tevcih edilen bu takdir üzerine şöyle bi kendini yokladıktan sonra güzel bir gazeli terennüme hazırlanıyordu ki kulağına, gazeli Sille'nin meşhur "Semai Kayabaşı" makamında söylemesi niyazı fısıldanıyor. Sürurî bu arzunun Çelebi Efendi'den geldiğini anlar. Merdâni ile Âşık Şem'i nin yüzlerine şöyle bir bakar. Bu iki üstadın destur vermesini gözler. Onlar da âşıklar kaidesine, muvafakat ettiklerini: "Hay, hay" diyerek bildirirler. Bunun üzerine Silleli Sürurî şöyle sazına kapanıp, hemen bir düzen verdikten sonra o anda gönlüne ilham olarak gelen şu gazeli okur.

GAZEL

Bu gönlüm hab-ı gaflette yatırken sen uyandırdın
Tahammül kalmadı sabra yeter oldu usandırdın

Gözüm yaşına gark oldu sefine-i kalbim ey zalim
Akarken kendi halinde bu aşk bahrin bulandırdın

Senin derdinle serkeşte cihanı bir zaman gezdim
Urum ili Anadolu Acem ilin dolandırdın
Temenna eyledim dilber lebinden buse almaya
Yemin edüp dedin âşık verem deyu inandırdın

Sürurî aşıkta ikrar verip va' dinde hulfettin
Sözünde çok yalan var niçin ağzım sulandırdın

Âşıkları yollara dökten, sadıkları kendinden geçiren his ve duygular, şikâyet, serzeniş ve ithamları yine Sürurî'nin dinlemeye doyulmaz güzellikteki sesiyle dinleyenler, oldukları yerde derin bir âh u zarla inlerken, ötelere, ötelere kadar akşam karanlığında yayılan bu gönül hicranı mısralar, civarındaki bağlarda, bahçelerde, diğer ev ve konakların cumbalarında, pencerelerinde kulak misafiri olanları da mest etmişti. Başta Çelebi Efendi olmak üzere meclistikiler sonunda bir güzel gazel daha istediler. Sürurî bu arzu üzerine, batmakta olan güneşin kırmızılıklarını şöyle bir seyrettikten sonra gözlerini yumup aynı seyirdeki şu gazelini hemen terennüme başlar:

GAZEL

Yanağın bahçe-i bülbül figan olmaz baharı yok
Açılmış bir gül sünbül viran olmaz neharı yok

Yalancı ahdinde durmaz perişan hatırım sormaz
Mürüvvetsiz, selam virmez bana bir bergüzarı yok

Kalem kaşlar gözü ahu, siyah saçlar uzun kaddır
Görenlerde kalmaz takat cefaya iktidarı yok

Sürurî gördü düşünü giyinmiş yar kumaşını,
Cevahir incü dişini satarlarsa pazarı yok.

Bu güzel mısraların, fevkalâde güzel bir sedâ ile Sürurî tarafından sunulması oradakilerin kalbini kaldırmış, coşturup bir kat daha kendinden geçirmişti. Gazel bittiği halde kimse başını kaldıramıyordu. Oturduğu yerde öylece kalakalmışlardı. Bir süre böyle geçti. Kimsenin bu güzelliklere ekleyeceği bir şeyi yok gibi idi. Kimse bir şey söylemeye cesaret edemez durumda idi. Neden sonra bu sabah-ı haşre kadar devam edilecekmiş gibi görünen sessizliği, vakit daralıyor, namazı kılalım diyerek gidermek isteyenler, kendilerinde mecal bularak toparlandılar. Meclise ara verildi. Akşam namazının edasından sonra, yenen nefis yemeği takiben meclis tekrar kuruldu.

Nöbet, Konya'lı Âşık Şem'i de idi. Koca Şem'i, meclisin durum ve âhengine uygun bir Divan'la terennümata başlar. Bu nefis terennümtan ziyadesiyle memnun olan Hemden Çelebi, mecliste bulunan ünlü neyzen Hulusi Dede'den gayet nezih bir şekilde, ney taksimi talep eder. Bunun üzerine Dede, diğer neyzenlerin de iştiraki ile Hemden Çelebi'nin meşhur Divan'ını okur. Yanık ney sesleriyle bu Divan'ı dinleyen Şem'i de, Çelebi Efendi ve hazirun'a karşı derin bir muhabbetle dolu olarak güzel bir Kalenderi neşide söyler." (Özönder, 1998, s. 293-300).

Meclisteki terennümat bu minval üzere bir süre daha devam eder. Çelebi Efendi son derece memnun, Dedeler son derece mütehasıs, dinleyenler son derecede mesrur olmuşlardır. Sonunda Âşık Şem'i, bir Divan daha okur. Gönüller doymuş, ruhlar yıkanmış, zihinler zevke gark olmuştur. Meclis sona ermiştir. Bu unutulmaz sohbetin hitamı olarak dört ney ile keman, gayet ahenkli olarak, Hüseyini peşrevle sohbeti noktalarlar (Özönder, 1998, s. 293-300).

3.7.1.2. Sulu Kahvede Silleli Âşık Sürurî

Konya'da, âşıkların bir araya geldiği ve sanatlarını icra ettikleri iki önemli kahvehane bulunmaktaydı. Bunlardan biri, Mevlâna Türbesi'nin yanında yer alan

"Türbe Kahvesi", diğeri ise eski Buğday Pazarı ile Larende Caddesi'nin kesiştiği noktada bulunan "Ayak Kahvesi" idi. Bu kahvehaneler, genç ve acemi âşıkların yetiştirildiği birer ocak ve âdeta birer okul niteliği taşıyordu. Usta âşıkların saz çalıp şiir söyledikleri, atışmalar ve muammalar yaptıkları bu mekânlar, şehrin aydınlarını, esnafını ve köylüsünü bir araya getirerek, sanat dolu etkinliklerin sergilendiği sosyal alanlar hâline gelmişti. Mevlâna Türbesi'nin yanındaki kahvehanenin işletmeciliğini, meşhur Âşık Dertli üstlenmekteydi. Türbe Kahvesi'nin müdavimlerinden biri de sazıyla nam salan Âşık Şemi idi. Kısa süre içinde, Âşık Şemi ve Âşık Dertli arasında güçlü bir dostluk ve sanat birliği gelişti. Bu uyum ve iş birliği, Türbe Kahvesi'nin sanatla dolup taşmasına ve Konya halkının yoğun ilgisini çekmesine vesile oldu. Her gün düzenlenen gösterilerde, dinleyicilere bir sanat ziyafeti sunuluyor; kahve, sanatseverlerin uğrak yeri hâline geliyordu. Bu sanat ortamına kısa sürede Silleli Âşık Sürürî de katıldı. Böylece Türbe Kahvesi, usta âşıkların ve sanat âşıklarının bulunduğu, kültürel ve sanatsal paylaşımların gerçekleştirildiği bir merkez olma niteliğini pekiştirdi (Halıcı M. , 1985, s. 3).

1286/1820 yılı ilkbaharında, Türbe Kahvesi'nin dar ve yetersiz kalması üzerine, Mevlevilik tarikatı postnişini Hemden Çelebi, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin batısında, Türbe Hamamı'nın yanındaki arsada yeni bir kahvehane inşa ettirmişti. Kare planlı ve pencerelerle aydınlatılan bu kahvehanenin ortasına, tek parça taştan yapılmış ve fiskiyeli bir havuz yerleştirildi. Havuzun etrafı saksılarla süslenerek estetik bir görünüm kazandırıldı. Mevlâna Dergâhı'ndan Yavuz Sultan Selim'in getirdiği Dutlu Suyu, borularla bu havuza bağlandı. Suyun huzur verici sesi, ziyaretçilere dinlendirici bir atmosfer sundu. Bu sebeple kahvehaneye "Sulu Kahve" adı verildi. Havuzun çevresi minder, yastık, sedir ve koltuklarla döşendi ve mekân, özellikle âşıkların ve şairlerin buluşma noktası haline geldi. Sulu Kahve, Konya'nın kültür ve edebiyat yaşamında önemli bir yer edindi; âşıkların atışma ve yarışmalarına ev sahipliği yaptı. Dönemin tanınmış âşıklarından Dertli de mekânını buraya taşıdı. Böylece Konya âşıkları, o güne kadar Konya'da görülmeyen güzellik ve uygunlukta bir halk ve âşıklar kahvesine, bir güzel gönül ve dil meclisine kavuşmuş oluyordu (Özönder, 1998, s. 301).

“Kahvenin açılışı sade bir törenle yapıldı. Çelebi'nin işareti ile Mevlevî musiki ekibi halka güzel bir müzik ziyafeti programı sundu. Bu sohbetle Hemden Çelebi bulunamadıysa da başta Hulusi Dede olmak üzere yüze yakın Mevlevî iştirak etti. Silleli âşık Sürurî de âşıklar için ayrılmış olan kanepedeki minderde yerini almıştı. Şem'i, bu güzel meclis vesilesiyle iki yeni Divan terennüm etti.

Açılış için düzenlenen sohbet önce Mevlevî faslı ile açıldı. İçerisi seçkin, olgun insanlarla dolu idi. Mevlevî faslından sonra Âşık Şem'i ile Silleli Sürurî karşılıklı ahenge başladılar. Şem'i ona iki "Divan" la Hemden Çelebi'nin, merasimde bulunamadığından duyduğu üzüntüyü de dile getirdikten sonra Sürurî'ye dönerek iki "Divan" ile hemen ardından bir "Kalenderi" söylüyor. Bundan sonra Şem'i sazını köşeye dayayarak dinleyenleri selamlıyor. Bir kahve içildikten sonra gecenin hayli ilerlemesine rağmen halk yerinden hiç ayrılmayarak söz ve saz sırası gelen Silleli Âşık Sürurî'den iki gazel isterler. Mekânın güzelliği, dekorun nefaseti, hazirunun muhabbetinin verdiği coşkunlukla Sürurî, Mevlevî tarzı bir taksimle şu terennümatta bulunur:

SEMAÎ

Keşfetsem cihan baştan ayağa
Acep bir sevdasız ser var mıdır?
Tekke-i aşk gibi kadim ocağa
Başın ağrıtmadık er var mıdır?

Ne bilsin içmeden aşkın şarabın
Okuyup yazmayan bilmez kitabın
Dahledenler elbet çeker azabın
Ukbada yatacak yer var mıdır?

Sürurî her zaman geçme Hüda' dan
Zem etme âlemi geç iftiradan
Dişlenirse rakip güşü fenadan
Buna “el-Hükmü lillah” der var mıdır?

Görüldüğü gibi Sürurî terennümatına, üstadı Şem'i'nin uslu ve mesleğine göre başlayarak Şem'i ile aynı fikirde olduğunu beyan ediyor. Bu unutulmaz gecede ki şiirlerinde dikkati çeken önemli bir nokta da, Sürurî'nin daha önceki terennümlerinde, sevgili'yi konu edinen gazel ve acıklı koşmalara önem verdiği halde bu gece, bu güzel meclisinin sevinci, süruru, coşkunluğu ile onun, böyle semaî tarzındaki terennümatı herkesin dikkatini çekmişti.

Âşık ikinci fasılda şu gazelini söyler:

GAZEL

Âlem içre olmasaydı derd-i hasret ateşi
Ah nidem yaktı vücudum nar-ı fırkat ateşi
Kalmadı sabra kararım bi-mecal oldum medet
Nâtüvân etti bu cismim künc-i mihnet ateşi

Dahi aşk içre cefayı çekmeyen bilmez nedir
Gözlerinden kanlı yaşlar dökmeyen bilmez nedir
Bağ-ı cânân güllerinden kokmayan bilmez nedir
Bir bela-yı asûmandır bu muhabbet ateşi

Andelip-veş hü sadası verup doldu cihan
Rahmeder elbet benim eyrah nalanım duyan
Sineme mihnet oku geçti derunun dolu kan
En nihayet bağrımı çak ede dehşet ateşi

Der Sürurî gam gasavet aşk-ı sevda bendedir.
Var mı kim Ferhat gibi Şirin-i rânâ bendedir.
Günde yüz düşmanla bin kerre kavga bendedir.
Gitmesi mümkün değil baştan ukubet ateşi

Âşık Sürurî'nin bu tür terennümatı su gibi akıp gidiyor ve dinleyenler de büyük bir merak, zevk ve heyecanla âdeta kendilerinden geçiyorlardı. Evet, ama saat hayli ilerlemiş, vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Kahvedeki mumların ışığı azalmıştı. Bu, vaktin geç olduğunu gösteriyordu. Artık sohbele nokta koymak gerekirdi. Öyle de yapıldı. Âşıklar halkı selamladılar. Vedalaştılar." (Özönder, 1998, s. 302-303).

Silleli Sürurî ile Konyalı Şem'i'nin müştereken hazırladıkları böyle tadına doyulmaz bir merasim ve meclisle yapılmıştı. Şimdi artık âşıkların, son derecede ferah, rahat ve âsûde bir meclis mekânları daha olmuştu (Özönder, 1998, s. 302-303).

Konya'da âşıklar edebiyatı alanında önemli bir ekol teşkil eden "Sulu Kahve," kendine özgü gelenek, görenek, usul, erkân, kurallar ve prensipler doğrultusunda faaliyet göstermiştir. Hayat tecrübesiyle donanmış, olgunluk mertebesine erişmiş usta âşıklar, genç kuşaklara rehberlik ederek onların edebi ve sanatsal anlamda gelişimlerine katkıda bulunmuşlardır. Aynı zamanda, Silleli âşıkların da unutulmaz hatıralarına ev sahipliği yapan "Sulu Kahve," uzun yıllar boyunca halk âşıkları ve şairlerinin bir araya gelerek, adeta şiirsel münazaralar gerçekleştirdiği bir kültürel meclis olarak işlev görmüştür. Bu yönüyle, halk edebiyatı ve sözlü kültür geleneğinin yaşatıldığı, beslendiği ve aktarıldığı bir merkez olma niteliği taşımaktadır.

3.7.1.3. Sille Kùltüründe Barana

Barana aynı yaş gruplarının oluşturduğu dayanışmayı, yardımlaşmayı, sevgi ve kardeşliği ön planda tutan topluluktur.

Sille kùltüründe yaban hayatı adı verilen ve Hıdırellez'de gidip Kasım ayında eve dönen ve uzun zaman birbirlerinden ayrı kalan Sillelilerin kışın bir araya gelerek arkadaş hasretliğinin giderildiği gruptur. Silleliler genellikle yabana giderler. Sillede kalanlar da kendilerine ait bağ bahçeleriyle, tarlalarında tarımla meşgul olurlardı. Bu meşguliyet bütün bir bahar ve yaz döneminde devam ederdi. Sillede kalıp işlerini bitirenlerle yabandan dönenler Kasım, Mayıs ayları arasında aynı yaş grubunda olup 15-20 kişiden oluşan arkadaşlar her gün birinin evinde akşamları otururlardı (Kapar M. A., 2013, s. 96). Yapılan bu davete “Oda yakma” veya “Oda açma” denirdiki ev sahipliği yapmak anlamındadır (Özönder, 1998, s. 335). Sohbet ederek çeşitli oyunlar oynayarak (fincan oyunu) pişmani çekerek, helva yaparak ve musiki icra ederek zamanlarını geçirirlerdi. Çünkü musiki barananın vazgeçilmezi idi. Aşağı yukarı baranayı oluşturan gençlerin her biri bir musiki aleti icra ederdi (Kapar M. A., 2013, s. 96). Baranada herkesin bir görevi ve marifeti vardır. Hemen hepsi de ya bir müzik aleti kullanır veyahut da güzel sesiyle meclise renk ve zevk katardı. Bazıları hizmet eder, bazıları oyun çıkarırdı (Özönder, 1998, s. 336).

Baranayı meydana getiren grup içinde yaşça büyük, sözü dinlenen ve saygı duyulan birisi barananın başkanı sıfatıyla baranayı yönetirdi. Baranayı meydana getiren arkadaşlar birbirine o kadar saygılı davranırlardı ki aralarında en küçük bir anlaşmazlık meydana gelmezdi. Ayrıca bir mahallede birden fazla barana olurdu ve birbirlerine karşı son derece nazik davranırlardı. Yardımlaşma, disiplin, oto kontrol, saygı, sevgi, sır saklama ve bilhassa o birlikte hareket barananın vazgeçilmezi idi. Barana içinde gençler kendini daha yakın bulduğu arkadaşını sağdıç tayin ederdi. Birbirlerine sağdıç olanlar adeta biri diğzerinin sağ kolu konumunda olurlardı.

Düğünlerde damadın barana arkadaşları seymen elbisesi giyerek, gelin alayının sorumluluğunu üzerine alarak gelinin damat evine getirilmesine kadar refakat ederler, gelin ve kayınpederin arabalarının önünün kesilmesine engel olurlardı. Fakat bu seymenlerin kıyafetlerini herkes giydiremezdi. Önceleri merhum Seyit Ali Aksay ile

merhum Hayrettin Tuncel giydirirken, günümüzde ise görev Süleyman Aykoç, Ömer Faruk Bağcı tarafından yerine getirilmektedir (Kapar M. A., 2013, s. 96).

Barana'nin en güzel yönlerinden birisi de, mensupları arasında sağladığı birlik, dayanışma, yardımlaşma ve haberleşme şuuru, alışkanlığı ve geleneği idi. Mensupları bir kardeş gibi hatta çoğu kardeşlerden daha yakın olarak birbirlerinin her türlü işlerinde yardımlarına koşarlardı. Sıkıntı, dert, felaket, yokluk, düğün, eğlence, doğum, ölüm, askerlik gibi insan hayatında birer dönüm noktası olan gün ve gecelerde hemen birbirlerini haberdar ederek iş bölümü yaparlardı. Barana mensupları aldıkları görevleri büyük bir sevinç içtenlik, arzu ciddiyet ve hiçbir karşılık beklemeden yerine getirirlerdi. Böylece tasada ve kıvançta ortak bir dayanışma ve yaşama esası vardı.

Bilindiği üzere Sille gecelerinde özellikle uzun kış gecelerinde "Barana" oturmaları mevcuttur. Bu toplantılarda mutlaka en az bir müzik icra eden sanatçı bulunurdu. Bu musikişinaslar barana toplantılarında icra ettikleri musiki ile bir konservatuar görevi yerine getirirlerdi.

Sille'nin sosyo-kültürel hayatında yüzyıllar boyunca böylesine güzel görevler yerine getirmiş ve son derece de olumlu sonuçlar ortaya koymuş olan barana teşkilatı yüzyıllar boyunca çevrenin insanları için güzel bir örnek ve takdir edilen bir teşkilat olarak karşılanılmıştır. Ömür boyu süren muhabbet, sırdaşlık, bağlılık, kardeşlik, yardımlaşma, dayanışma sembolü olan "Barana" anlayışı son yarım asır içerisinde Sille'de meydana gelen sosyal ve ekonomik değişmeler sonucunda anlayışını ve görevini kaybederek tarihe karışmak üzeredir (Özönder, 1998, s. 337).

3.7.2. Daru'l-Elhan'da Derlenen Sille Türküleri

Ramazan Kamiloğlu kitabında Anadolu Halk Şarkıları adındaki 7 defterlerdeki 62 Konya türkülerini bir araya getirmiş ve günümüz notasına aktarmıştır. 62 Konya Türküsü'nün 4 tanesi sille türküsüdür.

دارالانكلینا

اناطولی خلقی ییلسکیدی

(قونیه) ، (سایک) ، (ایصری) ، (منشیا) ، (آقون قره حصارى) و (ارشروم) ده
طوبلاعتش (47) خالق شرقیسی ایله (دارالانكلینا) ده نورك موسیقیسی نظریات و تاریخى معلی
وؤف یکتشا بلك خلق ییلسکیدی (Folk-lore) نطقسندن و خلق شرقیلمیدن باحت بر
(مقدمه) سق ووشوقلر حقتده تنقیدی و تحلیلی مطالعه لری حاییدر

دفتر : ۶

QUARANTE-SEPT

CHANSONS POPULAIRES TURQUES

Recueillies

Dans les diverses provinces d'Anatolie avec une préface de

Hacı Mustafa Bey

Professeur au Conservatoire de Constantinople

Fascicule: I

استانبول

کوردکده یانی : اوقاف اسلامیة مطبعه

۱۹۲۶

Şekil 3.1. Daru'l-Elhan Anadolu Halk Şarkıları Defter Kapağı

سلسله نور کلبسی
التونجه

دی می لای باقی شی عا [دوگه]

ساز

ساز

ساز

ساز

عاشقن یا عیسی در بر او افه
آل سبیل پرواز کیمسه او افه

هو بر بک باور و بر بکون با نصیر
چاره بزمه معشقه بوگون بوغوندر

شاه سوگم دون کوزل سورسک
طاهر آتوب در نبلر غازسک

Şekil 3.2. Osmanlıca Sille Türküsü

SİLLE TÜRKÜSÜ

Ağın yaşılar firlir o dağa
Al yeşil pırvaneler giymiş o dağlar
Söyleyin yasrıya bağla yongınlar
Yar koyundan çıkıy bağın yorgundur
Hey sevdiğim nede güzel severim
Tağlar atub dertliler: üzersin

Şekil 3.3. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü

سِلَّة تُوْر كِيْسِي

(تُونِه)

کیر بر صر فینو نسی باشنه کیر بر مشر بوئی بوئی سواجی کوز کیر منه اون در نادن سینه
 آغداشیم آغداشیم کدی قار سیکه نرسن کلچن اولون نه به کودو کی جان دایانماز الا کوزک باشنه

آغده دهنه لر قایات آغی دهنه ۱۲ و ۱۳ نوزون سرفنده ده مختلف معنلارک سهولته بر سر نه موسیقی ساروزک
 بر دهنه دایانماز قهرینی چلبه ایدرز

Şekil 3.4. Osmanlıca Sille Türküsü

SİLLE TÜRKÜSÜ

Devri hındı Konya

Giy dir miş ker fi no fe si bu p na

Ağ la ya ağ la ya gel di kar p ma kar p ma

Gıydırmişler fino fesi başına
Ağlaya ağlaya geldi karşına

Gıydırmişler boylu boylu sevayı
Ne sen gelin oldun ne ben gılvoyı

Henüz girmiş on üç on dört yaşına
Can düşünürüz ela gıfotın yaşına

Şekil 3.5. Günüümüz Türkçesi ile Sille Türküsü

قوتیه سئلله تور کیمی قهرام

۲
 لرینک اوکی نانه به کول اولدم بیزانه نغزات اولرنک اوکی بیزنه بیزنه نغزات بیزنه بیزنه
 اولدم بیزانه نغزات بیزنه بیزنه نغزات بیزنه بیزنه نغزات بیزنه بیزنه نغزات بیزنه بیزنه

Şekil 3.6. Osmanlıca Sille Türküsü

SILLE TÜRKÜSÜ

Karaca

Hızım

Sofya

Elerinin önlüme ben kil oldum yane yane
Efrayimın gelince ben kil oldum yane yane

Nakarat
Hey ma- a- ma- hey

Elerinin önlü yane yane kalktığına boyuzan
Anne gül kız gence ben kil oldum yane yane

Şekil 3.7. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü

سبیلہ تورکوسٹی

تونیه

ده سن ۴ اوز نك له سبیل منو ندر

مان آ مان آ مان آ مان آ مان آ

مان آ ل و فیه

مان آ ل نه ا لور او ده خوش مسر چر ای چرای

مان آ مان آ مان

سبیلہ نك اورد سنده فرجه در آمانه آمانه آمانه
 اچر اچر سر فرجه اولور اولور آمانه آمانه آمانه آمانه
 بنو سبیل نك سار دكی نكردن آمانه آمانه آمانه آمانه
 بزم طغیر آن صغلازی مؤفده آمانه آمانه آمانه آمانه
 مؤسبیل نك سار دكی چاند آمانه آمانه آمانه آمانه
 سنده اولور در درجه اچریم فرجه آمانه آمانه آمانه آمانه

Şekil 3.8. Osmanlıca Sille Türküsü

SİLLE TÜRKÜSÜ

Konya:

Şu sille sin
or ta... şın... da kah ve ler a man... i me... a man... i
man... a man... i çer i... çer... ser hoş da o... lur e fe ler a man... a
man... a man... a ma... a man...

Şu sillenin ortasında kahveler aman (4)

İçer içer sarhoş olur efeler aman (4)

Şu sillenin minaresi tahtadan aman (4)

Benim hasmım ak sakallı soflardan aman

Şu sillenin minaresi mercasdan aman (4)

Sen doldur vir ben içerim fıncandan aman(4)

Şekil 3.9. Günümüz Türkçesi ile Sille Türküsü

3.7.3. Saz Çalan Silleli Âşıklar

Sille de çok âşık ve şair yetişmiştir. Silleliler, doğuştan şiire yatkındırlar. Sanatın her türünü bu arada şiiri ve şairi de çok severler. Âşık, şair insanlar toplumda son derecede saygı ve takdir görür.

Şiir, onlarda irsi bir meleke, bir meziyet ve kabiliyettir. Bu Vehbi kabiliyeti geliştirip, bileyen; Parlatıp coşturan bazı etkinliklerin de rolü vardır. Bunların başında bir zamanlar hemen her Sillelinin hemen her yıl çıkmaya adeta mecbur olduğu gurbet hayatıdır. Yurduna, yuvasına, evine, barkına, ailesine, yakınlarına, çoluğuna, çocuğuna çok düşkün ve bağlı olan Sillelilerin ki, geçimini sağlamak için gitmek zorunda kaldığı gurbet illeri onun, gönlünde yaralar açar. Hassas, nazik ve ince duygularını tarumar eder ama çaresizdir. İstemese de gitmek mecburiyetindedir. Çünkü Sillenin verdiği tüm aileyi geçindirmeye yetmemektedir. En nihayet iki tepenin arasındaki vadide kurulmuş olan sille de gayrimüslimler ellerinde bulundukları kuyumculuk, esnaflık, ihracat ve ithalat işleri gibi çeşitli ticari ve ekonomik imkân, fırsat ve avantajlar sebebiyle gayet zengin ve müreffeh bir hayat yaşarken, onlara her türlü mal, can, ırz ve namuslarını korumak ve kollamak da görevli Müslüman halk, tuğlanın, çanağın, çömleğin, testinin, tandırın kazandıracağı fevkalade mütevazı gelirlerle geçimini sağlayamaz durumdadır. Cehri tarlaları yok olmuş halıcılık sönmüştür. Tek çare gurbete atılmaktır. Bütün bu acı ve hüznü tablo genel olarak 50 yıl önceki Sillelilerin ortak ıstırapları ve müşterek makûs tarihleri durumunda idi (Özönder, 1998, s. 235).

3.7.3.1. Devâmî

Silleli Feşânî'nin oğludur. Asıl adı Ali olan Devâmî, 1279/1863- 4'te Sille'de doğmuş, bir süre reji kolculuğu yapmış, 1319/1903-4'ten sonra bahçıvanlıkla geçinmiş, 1331/1916'da Karabağ'ın Gülbahçe Köyü'nde vefat etmiştir. Gençliğinde şiirlerini keman ve gırnata eşliğinde söyleyen Devâmî'nin şiir defteri kaybolmuştur (Yeniterzi, 2001, s. 91).

3.7.3.2. Feşanî

Asıl adı cinci Bekir olan Feşanî, Silleli Figanî'nin büyük babasıdır. Okuryazar değildir. Güzel şiir yazan ve iyi saz çalan Feşanî'nin ölüm tarihi Ergün ve Uğur'a göre 1900'dür. Feşanî müziğe karşı son derece zevk duymakta idi ve bu suretle oğullarının hepsini müzik öğrenmelerine teşvik etmiş ve her biri zamanlarının birer üstatları olmuşlardır Feşani, halk şairlerinin söylediği her çeşit şirilerden söylemiş ve kendisinden sonra Sille'de yetişen halk şairlerini tesiri altında bırakmıştır. Bilhassa torunu Figânî ve oğlu Devâmî tamamen bunun tesiri altında inkişaf etmişlerdir. (Ayva, 2013, s. 221).

3.7.3.3. Figanî

Figânî'nin asıl adı Osman'dır. 1878 yılında Sille'de dünyaya gelmiştir. Cincioğulları ailesinden Âşık Feşânî'nin torunu olan Figânî, ilkokul tahsili yapmış, testicilik yaparak geçimini sağlamış, bazen de nafaka temini için gurbete çıkmıştır. Şiir zevkini Merdânî'den almış, genç yaşta muamma çözmekte ve saz şairleriyle atışmalarda hüner kazanmıştır (Yeniterzi, 2001, s. 95). Konya âşıklık geleneğinde ayrı bir yeri olan Sille'nin yetiştirdiği önemli âşıklardan olan Figânî, gençliğinde testicilikle uğraşmıştır. Hayatının büyük bir bölümünü yoksulluk içinde geçiren Figânî, zamanın acı ve tatlı olaylarından etkilenmiş ve hislerini şiirleri aracılığıyla anlatmaya çalışmıştır. Toplumun, hemen her konudaki dertlerinin de iyi bir tercümanı olan Figânî, koşmalarında çevresindeki insanların aşklarını işlerken, divanlarında ise içinde bulunduğu perişanlığı terennüm etmiştir (Ayva, 2013, s. 22).

3.7.3.4. Lokmanî

Asıl adı Mustafa olan Lokmanî de Sille'nin yetiştirdiği önemli âşıklardandır. Hacı Battal'ın Mustafa namıyla şöhret bulmuş olan Lokmanî, zihinden mesele çözmesiyle ün kazanmıştır. Pejmürde bir halde gezen Lokmanî, iyi saz çalar ve türkü yakardı. Ergün ve Uğur Lokmann'nin 46 yaşında öldüğünü kaydetmişlerdir (Ayva, 2013, s. 224).

3.7.3.5. Âşık Mansur

Sille Ak Mahalle'de 72 numaralı evde 1323/1907'de doğdu. Sille Belediye muhasipliği yapan Silleli Aşık Mansur (Eyüp İNCİ), meşhur Silleli şair Aşık Figânî'nin oğludur. Annesi Emine Hanım, dedesi şair ve aşık Feşânî'dir. İlk tahsiline beş yaşında Sille'de başladıktan sonra Konya Erkek Muallim Mektebi'ne girmiştir. Ancak kendisine kefil bulamadığı için okulu bırakmak zorunda kalır. Mansur, öteki Silleli hemşerisi şairler gibi hayatı boyunca yoksulluktan kurtulamamıştır. Bütün dizelerine bu yoksulluk sinmiştir. 14 Mart 1991'de vefat etmiş olup mezarı Konya Musalla Mezarlığı'nda Gömeç Hatun Türbesi'nin batı kenarındadır. Aşık Mansur da babası gibi Sille şairliğinde büyük bir etki bırakmıştır. Destan ve koşmalarında tamamen yerli şiveyi kullanmıştır. Halkına ve milletine olan sevgisi de şiirlerine yansımıştır. (Özönder, 1998, s. 236-242)

3.7.3.6. Merdanî

Asıl adı Bekir'dir. 1221/1807 yılında Sille'nin Kayabaşı Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Geçimini testicilikle kazanan Merdânî, şiirlerini çoğunlukla saz meclislerinde irticalen söylerdi. Okur yazar olmadığı hâlde şairlik kâbiliyetiyle Konya'daki âlimlerin takdirini kazanmıştı. Güzel saz çalan Merdânî, özellikle koşma, semâî ve muamma söylemekte mahir bir âşıktı (Yeniterzi, 2001, s. 119).

3.7.3.7. Nigârî

Sille'de 1275/1859-60'ta dünyaya gelen Nigârî, Silleli âşıklardan Sürûrî ve Zehrî'nin yeğenidir. Asıl adı Ahmed'dir. Babası Kurtoğulları sülalesinden Berber Mustafa'dır. Sille Medresesinde tahsil yaptıktan sonra Konya'nın çeşitli köylerinde imamlık yapmıştır. Ustası amcası Zehrî'dir. Halk şiirinin bütün nazım şekillerini kullanan Nigârî'nin şiirleri genellikle hasret duygularını terennüm eder. 1335/1919 yılında Sille'de vefat etmiştir (Yeniterzi, 2001, s. 128).

3.7.3.8. Silleli Sürurî

Asıl adı Osman olan Sürurî, şüphesiz 19. Yüzyıl Konya âşıklık geleneğinin en güçlü simaların başında gelmektedir (Ayva, 2013, s. 229).

Sürurî'nin ailesine sille de kurt Mehmet oğulları denilmektedir. Sürurî'nin Kör Bekir, hacı Musa ve berber Mustafa adlarında 3 kardeşi daha vardır. Bu 4 kardeşten ikisi Sürurî ile Zehrî mahlasıyla şiirler yazan. Kör Bekir Silleli âşıkların en şöhretlilerindedir. Ayrıca berber Mustafa'nın oğlu Nigârî de şairdir (Ayva, 2013, s. 229).

İbrahim Aczi Kendi, Konyalı Âşık Şem'i Konuşuyor adlı eserinde Silleli Sürurî ile Şem'inin tanışmalarını, ilk karşılaşmalarını şu şekilde tasvir etmektedir.

O devirde helvacılar, yaz günlerinde helva işlemez, ancak çeşitli şerbet ve hoşaf satarlardı. Temmuz ayının sıcak bir günü (1231/1815) Şem'i, dükkânında tezgâhının başında iken medrese talebelerinden biri gelerek,

Künçü haraptayım dil mehcür huzûr ister,
Ciğer püryân sizden bir âb-ı engür ister.

Deyince Şem'i, bu sözü ilk anda kavrayamaz, biraz duraklar gibi olur. Bunun üzerine talebe. "Üzüm şerbeti var mıdır?" deyince Şem'i, derhal bir üzüm şerbeti verir. İşte bu talebe, olgun âşıklardan Silleli Sürurî'dir. Şem'i, bunun durum ve meşrebini beğendiği için Sürurî'yi içeri alır. Sürurî ile ilk tanışmaları böyle olur. Sürurî Şem'iden saz, Şem'ide Sürurî'den okuma yazma öğrenmeye başlar (Kendi, 1951, s. 27-28).

Şeminin öğrencisi olan Sürurî sazıyla ve sözüyle zamanında büyük bir şöhret kazanmış ve bundan dolayı İstanbul'a kadar getirtilmiştir. Padişah huzurunda saç çalıyor ve kendi eserlerini cidden takdire layık sesiyle okuyordu. Bununla beraber bu ilgi ve iltifatlar Sürurî üzerinde bir tesir bırakmamıştır. Vatanı olan Silleyi, daha doğrusu Sille'deki sevgilisini bıraktığından dolayı üzgündü.

Künc-i gurbet sevdiğim sensiz harâm olsun bana
Dâr-ı firkat sevdiğim sensiz harâm olsun bana

Divanını İstanbul'da yazmıştı. Kendi tabirince Şehri zindan da kaldığı müddetçe yazdığı şiirler, garîbâne hatıralardan başka bir şey değildi.

Sürûriyim vatanım yok
Eğlenecek bir mekânım yok
Ölürsem bir nişanım yok
Mezarım gurbet ellerde

Demekten kendini alamazdı. Filhakika ölümü gurbet elde olmuştu. İstanbul âşıkları Süruri'nin kazandığı şöhreti sanattaki maharetini çekemediler elde ettikleri ufak bir fırsatı kaçırmayarak Miladi 1855'te zehirlediler (Nüzhet, 1933, s. 9-10).

Sadettin Nüzhet Silleli Sürurî adlı eserinde Aşağıdaki türküye yer vermiştir.

Ol bâğ-ı gülşâna gider
Sille'nin dilberleri
Bir birin seyrâna gider
Sille'nin dilberleri

Her biri giyip kuşanır
Ol harîrî atlasları
Gûnâgûn elvâna girer
Sille'nin dilberleri

İnce bele kuşanırlar
Sim kuşak kemerleri
Şem'a gibi şule eder
Ruhlerin ahmerleri

Tâki canfes şalvarın
Ağuruyor yerleri
Nûr ile dumana girer
Sille'nin dilberleri

Der Sürûrî seyr-i dilber
Etmeğe can çekinir

Bağ yolunda yâr sesinden
Gönüller eğilenir

Ahşamın vakti olunca
Önde kızlar çekilir
Gûnâ gûn elvâna girer
Sille'nin dilberleri (Nüzhet, 1933, s. 37-38)

3.5.3.5 Zehrî

19. Yüzyıl Konya âşıklık geleneği içerisinde Sille'nin önemli bir yeri vardır. Âşık Zehrî de Sille'nin yetiştirdiği en büyük âşıklardan biridir. Silleli Sürurî'nin kardeşi olan Zehrî Sille'nin subaşı mahallesinde dünyaya gelmiştir. Zehrî Sürurîye nispette daha üstün bir halk şairi ise de gözünün körlüğü onun inkişafına ve divanını yazmaya engel olmuş; O yalnız karanlık dünyasının tercümanı olmuştur. Zehrî güzel saz çalmasını öğrenmiş, koşmalarını ve şarkılarını sazıyla çalar ve güzel sesiyle okurdu. Sürurî öldükten sonra Zehrînin elemi daha ziyade artarak kardeşini zehirleyen saltanata ebedi bir düşman olmuş ve şiirlerinde de onlara nefretle ilenmiştir (Ayva, 2013, s. 232).

3.7.4. Saz Sanatçıları

Gayrimüslim müzisyenlerin Konya ve özellikle de Sille türküleri çalıp söyledikleri anlatılmaktadır. Kaynak kişilerin verdikleri bilgiler ışığında, Gayrimüslim hanende ve sazandelerin sürekli Türk Müziği icra ettikleri anlaşılmaktadır. Gayrimüslim sanatçıların Batı Müziği'ni bilmedikleri veya en azından Batı Musikisini icra etmedikleri rahatlıkla belirtilebilir.

Udi Kara Yorgi, Kemanî Sarı Yorgi, Klarinetçi Dimitraki, Tefçi Kör Sokraf, Çalgıcı İstevi, Çalgıcı Marfo, Sanatçı Hristo, Kemancı Virgi Gayrimüslim hanende ve sazandelerin bilinenleridir. Müslümanlardan da en az onlar kadar meşhur olanları mevcuttur. Udî Çevikoğlu Mehmet Ağa, saz sanatçıları olan Hanefi'nin Uşakları lâkaplı üç kardeş, Taşçı Abdullah Efendi, Berber İbrahim Ağa (Hasan oğlu, Sille 1890-1966), Udî Saatçi Ahmet Ağa, Udî Hacı Ali Ağa'nın Ali Osman Ağa, Kanûnî

Softaoğlu Mehmet Ali Ağa, Kanuni Mehmet Dönmez, sayabildiğimiz sanatçılardan olup her iki toplumun üyeleri olarak birlikte saz meclisleri ve düğünlerde musiki icra ettikleri dillendirilmektedir. Saz meclislerine fazla itibar etmemesine rağmen Şıkka Mehmet Efendi'nin ise gerçek bir kanun virtüözü olduğu anlatılmaktadır (Sayı, 2017, s. 67).

3.7.4.1. Âmâ Mehmet Ağa (Mehmet Karal)

Âmâ Mehmet ağa hicri 1336, miladi. 1914 yılında Sille de doğmuş ve Uduyla Konya saz sanatçıları arasında yerini almıştır. Gözleri görmediği için ama diye tanınmıştır. Asıl adı Mehmet Kural olan Mehmet ağa küçük yaşlarında testi çırağı olarak çalışmış. Ancak saza olan hevesi sebebiyle musikiye merak salmıştır. Sille de Udi Marlalı Mehmet Emin, Hacı Ali Ağa'nın Ali Osman, Divansazında Nalbant İsmail Ağa gibi ünlülerin saz sohbetlerine katılmış ve musiki zevkini tatmin etmeye çalışmıştır. Testisi çıraklığını da biriktirdiği parayla 2 buçuk liraya bir Ud satın almış ve Sille'nin şöhretli saz ustaları arasına adımını atmıştır. Hayatının son yıllarını maddi sıkıntılar içerisinde geçirmiş ve Parsana'daki mütevazı evinde hayata gözlerini yummuştur. Âmâ Mehmet Ağa da Konya'nın gelmiş geçmiş saz ustaları gibi Konya musikisine, saziyla ve usta malı olarak okuduğu türkülerle hizmet etmiş saz sanatkârlarından biri olmuştur (Ayva, 2013, s. 237).

3.7.4.2. Mustafa Gürbilek

Mustafa Gürbilek, hicri 1328, miladi 1912 yılında Sille de doğmuştur. Babasının adı Ali'dir. 14 yaşındayken kavalla nağmeleri terennüm etmeye başlamıştır. Daha sonra Curaya heves etmiştir. Konyalı birçok saz ustasının meclisinde bulunmuştur (Ayva, 2013, s. 237).

3.7.4.3. Silleli Sırma

Konya âşıklık geleneğine, sazlarıyla hizmet eden sanatçılardan biri de ünlü Silleli Sırma'dır. Silleli Rum ailelerinden olan Sırma, birçok Sille türküsünün bestecisidir. Çok iyi bir saz ustası olan Sırma, Sille yöresinde yetenekli bir hoca olarak pek çok öğrenci yetiştirmiştir. 20. Yüzyılda yetişmiş sazları ve sesleriyle usta malı

söyledikleri türkülerle Konya âşıklık geleneğine renk katan pek çok saz ustası, saz ve türkü zevkini Silleli saz ustası Sırma'dan almış, çocukluklarında onun türkülerini dinlemişlerdir. Düğünler için gelen saz gruplarını uzun yıllar Silleli Sırma yönetmiştir. Sırma'nın en iyi arkadaşı da Apalı'nın Rıza Efendi'dir. Rıza efendi zaman zaman Meram'daki bağ evine davet eder ve orada birlikte saz çalardı (Ayva, 2013, s. 236)

3.7.4.4. Silleli İbrahim Berberoğlu

İbrahim Berberoğlu 20. Yüzyıl Konya âşıklık geleneğine sazıyla hizmet etmiş halk sanatçılarından (Ayva, 2013, s. 236). Rumi 1306 Miladi 1890 yılında Konya'da takkeli mahallesinde dünyaya gelmiştir. Konya Musikisine Konya'ya özgü mızrabı ile sanatını icra eden saz ve söz üstadı babamın da öz dayısı olan Silleli İbrahim Berberoğlu 1890 yılında Konya'da doğmuştur. Bir yaşında iken o yıllar önemli bir ticaret ve kültür merkezi olan Sille'ye taşınmışlardır. Dokuz yaşlarında cura ile tanışmış ve Konya musikisinin ileri gelenleri arasında yerini almıştır (Barışık, 2021).

Babası berberlikle meşgul Hasan Ağa'dır. Annesi ise Silleli Fadim Hanım'dır. Daha bir yaşında iken ailesiyle birlikte silleye göç etmişler ve orada babası berberlik sanatını devam ettirmiştir. İbrahim Ağa ilk tahsiline sille de başlamış ve orada tamamlamıştır. Ondan sonra mektebe gitmeye imkân bulamamıştır (Özönder, 1998, s. 289).

Babası ile akrabalarından İsa adında birinin kendisindeki saz çalma merakının uyanmasına yürümesine sebep olmuşlardır. 9 yaşındayken Cura ile tanışmış ve Konya musikisinin ileri gelen sazcular arasında yer almıştır. İlk ustası Silleli Sırmadır (Ayva, 2013, s. 236). Kendisi 11 yaşında bulunduğu zaman epey bir şeyler çalacak durumda olduğunu söylemektedir. Bilhassa ilk çaldığı türkünün yalelli olduğunu ve bunu cura ile pek güzel çalabildiğini ifade etmektedir. Mesela 13 yaşına bastığı vakitlerde birçok yerli saz sanatkârları ile yüz yüze geldiğini ve o zamanın meşhur saz ustalarından taşçı Abdullah'tan büyük bir alaka ile bahsetmektedir. Hatta onun çaldığı havaları yalnız kaldıkça ve topluluk içinde buldukça bir bir tekrarladığını söylemektedir. Sanatkârın pek öve öve söz açtığı Sille'nin o zamanki müzisyenlerinden Hanefi'nin uşaklarıdır. Bunlar 3 kardeşlerdir ve gayet güzel kanun, ud ve saz çalarlardı. Onlarla

muhtelif defalar da Konya civarına geziler yapmışlar ve oralardaki düğünlerde, oturaklar da saz çalmışlardır. İbrahim ağa gençlik hatıralarını pek seve seve anlatıyor. Bilhassa 40 sene evvel bir gezi ile yolunun bora düştüğünü ve orada sazcılardan karabacak Mustafa'yı nasıl tanıdığını heyecanlar içinde söylemektedir. Mesela oradaki bir toplantıda kanun çaldığını ve fakat Mustafa Ağa'nın ısrarı üzerine ayrıca da sazla (Konya Peşrevi) çaldığını ve bunun Mustafa ağa ile dinleyicileri üzerinde büyük bir ilgi uyandırdığını, hatta Mustafa Ağa'nın kendisini pek takdir ettiğini bugün duymuş gibi anlatmaktadır (Uzluk, 1948).

Musiki kabiliyetini sezen akrabası İsa'nın aracılığıyla saz çalmaya başlamıştır. Son derece kabiliyetli hevesli ve meraklı olan İbrahim kısa zamanda büyük mesafeler kat ederek 13 yaşına geldiğinde aranan saz sanatçısı olmuştur. Taşçı Abdullah, Sileli Hanefi zadeler, Borlu karabacak Mustafa'dan dersler almış tecrübeler edinmiştir (Özönder, 1998, s. 289).

İbrahim Ağa Hicri 1329 Miladi 1913 yılında askerlik görevi sırasında Medine'ye gitmiş ve 3 yıl kalmıştır. Musiki ile ilgisini askerlikte de sürdüren âşık, musikişinas askeri Doktor Kemal Bey'den nota dersleri almış, hurma ağacından keman yaparak büyük bir yurt özlemi çeken arkadaşlarını teselli için memleket havaları dinletmiştir (Özönder, 1998, s. 289). Doktor Kemal Bey adındaki müzisyen subaydan pek büyük faydalar gördüğünü muhtelif arkadaşlarıyla nota öğrenmeye çalıştıklarını bu sırada kendisinin diğerlerine nazaran daha ileri gittiğini ve onların müzakerecisi olduğunu nakletmektedir. Orada kaldığı müddetçe müzik hareketlerine devamlı bir surette önem verdiğini hurma ağacından keman yaparak milli havalar çaldığını demektedir. Bugün bile sanatkâr bir saza iştirak ettiği zaman kusursuz takip etme varlığına Medine'de öğrendiği notaların hatırasına borçludur. Notayı okuyamaz ve fakat seslerden gayet güzel anlayışı vardır. Onun bu mevcudiyeti ki kendisini sazına hâkim bir durumda tutmaktadır (Uzluk, 1948).

Hicri 1332 Miladi 1916 yılında İbrahim Ağa memleketine dönüyor aradan uzun bir müddet geçmeden babasını kaybediyor. Annesi ve 3 kız kardeşleriyle kalıyor. Çocukları oluyor, ailesine kız kardeşlerine ve annesine bakmak için çalışıyor. Mütemediyen çalışma için de hayatını geçiriyordu. İbrahim Ağa yalnız sözden ve

sazdan anlamaz aynı zamanda güzel tatlı saz çalan parmaklarında güzel halılar dokumak kabiliyeti de vardır. Kız kardeşleriyle birçok zamanlar evlerinde halı okumuşlar, geçimlerini kazanmışlardır (Uzluk, 1948).

İbrahim Ağa'nın hafızasında bugün İki yüze yakın milli hava vardır. Bunların hemen hepsini de Cura, Saz, Kanun, Ud, Keman, Zilli Maşa, Kaşık eşliğinde okumuştur (Özönder, 1998, s. 290). Yanında herhangi bir hava çalındığı vakit derhal hatasız da tekrar edebilen Silleli İbrahim Berberoğlu, yarım asra yakın geçirdiği saz hayatında pek çok konserler vermiş ve birçok müstebit çıraklar yetiştirmiştir (Uzluk, 1948).

Resim 3.19. 26 Ocak 1953 Tarihinde Taksim Belediye Gazinosundan Bir Hatıra
Soldan sağa üçüncü kişi; Mazhar Sakman, dördüncü kişi: Merhum Silleli İbrahim Berberoğlu'dur.
(Sakman M. , 1999, s. 53)

Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Sille türkülerini tanıtmaya ve koruma konusundaki katkıları, yalnızca yerel düzeyde değil, ulusal çapta da önemli bir etki yaratmıştır. TRT Radyosu'nda gerçekleştirdiği sayısız canlı yayın ve seslendirdiği eserler, Berberoğlu'nun Sille ve Konya müziğine olan katkılarını pekiştirmiştir. Aynı zamanda birçok özgün eseri de TRT arşivlerinde kayda alınarak, Türk müziği

repertuarına önemli bir katkı sağlamıştır. TRT sanatçısı Bedia Akartürk te eserlerini en iyi icra eden sanatçıdır.

Berberoğlu'nun TRT'ye gelişine dair bir anekdotta TRT sanatçısı Nurettin Sarısözen, Berberoğlu'nu TRT'ye davet eder. Sabahın erken saatlerinde TRT binasının önüne gelir oturur. Başlar Sarısözen'i beklemeye. O sırada TRT'ye gelen diğer sanatçılar doğal olarak İbrahim Berberoğlu'nu tanımazlar. Fakirlik var o yıllarda, Berberoğlu'nun kıyafeti de aman aman iyi değil. Dilenci zannettiklerinden önüne 15-20 kuruş para atarlar. Silleli İbrahim Berberoğlu bu duruma üzülmeye rağmen belli etmez. Bir süre sonra, Nurettin Sarısözen binaya gelir ve Berberoğlu'nu oturur vaziyette görünce hemen eline sarılır ve ona olan saygısını gösterir. Bunu gören diğer sanatçılar şaşırırlar ve Sarısözen'e kim bu kişi, neden bu kadar önem verdiniz deyince Sarısözen; 'İşte bu kişi atmaya çalıştığınız ama beceremediğiniz Konya mızrabını en iyi icra eden Silleli İbrahim Berberoğlu Ağa.' der. Şaşırırlar ve hemen özür dilerler. Binaya geçip TRT arşivlerine hatıra ve Konya kültürüne hizmet amaçlı kayıt yaparlar (Barışık, 2021).

Resim 3.20. Silleli İbrahim Berberoğlu TRT arşivlerine kayıt yaparken (<https://www.facebook.com/groups/206368043472/>, 2014)

TRT arşivlerinde yapılan kayıt, yalnızca Berberoğlu'nun kişisel başarısını değil, aynı zamanda Konya kültürünün ve müziğinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması adına büyük bir adım olmuştur. Bu durum, yerel müziğin ulusal düzeydeki kabulü ve korunmasına dair önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Konya Halkevinde milli saz öğretmeni olarak da görev almıştır. Sık sık okuduğu ve öğrencilerine özellikle öğrettiği parçalardan başlıcaları şunlardır; “Konya Peşrevi”, “Sandıklı”, “Aşamadım Bergama'nın Belini”, “Urfalı”, “Menteşeli”, “Kozanoğlu”, “Develi”, “Eğmelendi Sürmelendi”, “Şakir Geldi Kilime”, “Çay Kenarı”, “Şu Çayların Akışına Ne Dersin”, “Karanfil”, “Alim Alim Gül Alim”, “Enginli Yüksekli Kayalarımız”, “Tosun At Yorulur Gönül Yorulmaz”, “Turnalar”, “Yıldız”, “Bineydim de Kır Atımın Üstüne”, “Ayağına Giymiş Sedef Nalını” Sille'nin yetiştirdiği kıymetli sanatkar Aşık İbrahim Ağa 1966 tarihinde vefat etmiştir (Özönder, 1998, s. 290-291).

Resim 3.21. Silleli İbrahim Ağa Halkevi'nin Divan Sazı Ekibiyle Çalışmalar Yaparken (Özönder, 1998, s. 290)

Resim 3.22. Silleli İbrahim Ağa Konya Halkevi Başkanı Şahabettin Uzluk ve Çalışma Arkadaşlarıyla Birlikte (Özönder, Sille, 1998, s. 291)

İbrahim Ağa ile ben, Konya Halkevinde uzun yıllar beraber bulundum, O'nu, her gün, günlük hayatının programı içinde görürdüm. O'nun bu günlük hayat düzeni dışında bir alışkanlığı ve hayattan bir isteği yoktu. En acı gününde, en kahırlı gününde bile, vazifesi başında olur, kendisinden beklenileni yerine getirir, büyük bir sabırla Konya gençliğini kendi saz ustalığına ulaştırmak için didinirdi. İbrahim Ağa bu çalışmalarına karşılık toplumdan da bir istekte bulunmamıştır. Etrafı veya hemşerileri O'na emeğinin veya gerçek kişiliğinin karşılığını verememiş, ödeyememişlerdir. O da bu yolda bir istekte bulunmamıştır. Bazı sanatçılarda olduğu gibi, benim bildiğime göre, eserini asla kıskanmazdı. Onları ortaya koymaktan, hatta herkesin faydasına sunmaktan ayrı bir haz duyardı. Eğer bugünün teknik imkânları daha önce mevcut olsa idi, İbrahim Ağadan bütün bir Konya saz sanatının en ince çizgilerine kadar tespiti mümkün olacaktı (Abanazır, 1968).

Silleli İbrahim Berberoğlu 1966 yılında vefat etmiştir. Kabri Musalla Mezarlığı Parsana Camisi girişinde hemen yolun başındadır.

Resim 3.23. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Mezarı

3.7.5. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Notaya Alınmış Eserlerinin Nazım Biçimi ve Türü yönünden İncelenmesi

Halk şiirinde mâni ve koşma tipi olarak 2 ana biçim vardır. Aslında az sayıda olan öteki biçimler, bu iki ana biçimden çıkmıştır. Dizelerin kümelenişi, dizelerin hece sayısı ve uyak düzeni bakımından özellik gösterenler biçim, biçimi ne olursa olsun konu bakımından benzerlerinden ayrılanlar da tür adı altında toplanmıştır (Dilçin, 2004, s. 279). Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT THM Repertuarındaki Notaya Alınmış türkülerinin sözleri halk edebiyatının genel tabiatına uygun sade ve anlaşılır bir dile sahiptir. Ağdalı bir dili yoktur. Hürü'nün Evleri, Akli Kareli, Bahtı Kareli, Satın Savın Harcanın, Güççük Hanım gibi İfadelerde ve söyleyişte yöresellik ve yerellik görülmektedir. Sözlerde sanat kaygısı güdülmemiş olup doğallık öne çıkmaktadır.

Silleli İbrahim Berberoğlu'na ait türkü sözlerinde başta aşk olmak üzere, seveda, hasret, özlem, ağıt, ayrılık ve gurbet konuları işlenmiştir.

Şekil Özelliklerine Göre (Nazım Biçimleri ve Türlerine Göre) Türküler						
S. No	Türkü Adı	Nazım Biçimine İlişkin Açıklamalar	Nazım Biçimi	Nazım Türü	Usul	Makam
1	Aşığın Yaylası O Dağlar	Bentleri ikiliklerle kurulu bir türküdür. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aa şeklindedir.	Türkü	Ağıt	Nim Sofyan	Nişâbur
2	Ayağına Giymiş Sedef Nalini	Bentleri üçlüklerle kurulu ve bağlantıları iki dize olan bir türküdür. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.	Türkü	Aşk, Seveda içerikli	Aksak	Hicaz Hümâyun
3	Çay Benim Çeşme Benim	Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan bir türküdür. 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaaa şeklindedir.	Türkü	Aşk, Seveda içerikli	Nim Sofyan	Çargâh
4	Efendim Aşkınla Şište Püryanım	Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan bir koşmadır. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.	Koşma	Aşk, Seveda içerikli	Ağır Devr-i Turan	Hicaz
5	Garamanı Galdırsalar	Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan bir türküdür. 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.	Türkü	Aşk, Seveda içerikli	Sofyan	Muhayyer
6	Hürünün Evleri Daldan Meşeden	Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları olmayan bir türküdür. Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.	Türkü	Aşk, Seveda, Gurbet içerikli	Devri Hindi	Karcığar
7	İki Turnam Gelmiş Akli Kareli	Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan bir türküdür. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.	Türkü	Aşk, Seveda içerikli	Nim Sofyan	Gülizâr
8	Menteşeli	Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları olmayan bir koşmadır.	Koşma	Aşk, Seveda içerikli	Devri Hindi	Hüseyni

		Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.				
9	Şakir Geldi Kilime	Bentleri mâni dörtlüklerden kurulu, bağlantıları olmayan bir türküdür. Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.	Mâni	Aşk, Sevda içerikli	Devri Hindi	Mâhur
10	Varakanın Alt Yanında Bahçalar	Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan bir türküdür. 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.	Türkü	Ağıt	Devri Hindi	Hicaz

3.8. Anonim, Halk Şiiri Nazım Biçimleri

3.8.1. Mâni

Mâni halk şiirinde en küçük nazım biçimidir. 7 heceli 4 dizeden oluşur. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler uyaklı, üçüncü dize serbesttir, uyak düzeni harflerle şöyle gösterilir, aaxa Birinci ve üçüncü dizeler serbest, ikinci ve dördüncü dizeleri uyaklı mâniler de vardır.

Mânilerin ilk iki dizesi uyağı doldurmak ya da temel düşünceye bir giriş yapmak için söylenir. Genellikle asıl söylenmek istenen düşünceyle anlam yönünden ilgisi pek yokmuş gibi görünse de konuya bağlı olarak yorumlanabilir. Üçüncü dizenin serbest olması Mâni söyleyene kolaylık sağlar. Temel duygu ve düşünce son dizede ortaya çıkar. Anlamı bir dize ya da uyak bulunmadığı durumlarda, birinci dizede, anlamlı bir sözcüğün hitap biçiminde yinelenmesiyle dize doldurulur ya da türlü çağrışımlar yaratabilecek uydurma bir sözcükle uyak sağlanır (Dilçin, 2004, s. 279).

Mânilerin başlıca konusu aşk olmakla birlikte, bunun dışında türlü konularda yazılabilir. Halk arasında Mâni söylemek için, Mâni yakmak, Mâni düzmek, Mâni atmak gibi deyimler kullanılır. Mâni söyleyenlere de Mânici, Mâni yakıcı, Mâni düzücü denir. Mâniler kendilerine özgü bir ezgiyle bestelenerek okunur. Türk halkı arasında Mâni söylemek bir gelenek haline gelmiştir. Özellikle Anadolu'da kızlar ve kadınlar arasında mâni söyleme geleneği çok yaygındır (Dilçin, 2004, s. 280).

ŞAKİR GELDİ KİLİME

Şakir geldi kilime

Döndü dolaştı dilime

Oğlan gözlerin kör olsun

Çifte vurdun yüreğime

Nesine yar nesine

Yandım da fino fesine

Fesine değil yanarım

Gaşlarının süsüne

Şu derenin ayazı

Vuruldum akşam namazı

Şiddetinden kılınmıyor

Şakir beyin namazı

3.8.2. Türkü

Türkü, türlü ezgilerle söylenen, bir anonim halk şiiri nazım biçimidir. Söyleyeni belli, kişisel halk şiiri biçimleri arasına giren türküler de vardır. Türk'ü her iki bölüğe de girebildiğinden halk edebiyatının en zengin alanıdır.

Türkü bentleri yapı ve sözleri bakımından iki bölümden oluşur. Birinci bölüm türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölümdür ki bent adı verilir, ikinci bölüm ise her bendin sonunda yinelenen nakarattır. Bu bölüme, bağlama ya da kavuştak denir. Bentler ve kavuştaklar kendi aralarında uyaklanırlar. Türküler hece ölçüsünün her kalıbıyla söylenir. Genellikle yedili, sekizli ve on birli hece kalıpları kullanılmıştır. Türkülerin konuları çok değişiktir. Aşk duyguları, günlük olaylardan etkilenmeler,

savaşlardaki kahramanlıklar, en güzel ve en coşkun olarak türkü biçimiyle anlatılabilmektedir. Halk arasında heyecan uyandıran her olaya bir türkü yakılır. Bunlar bestelenir ve türlü yollardan yurdun her köşesine yayılır. Türlü bölgelerde, türlü biçimlere girer; Kimi dizeler düşer yerlerine yenileri eklenir. Kısaca Anadolu halkı bütün acılarını ve sevinçlerini türkülerle doldurur (Dilçin, 2004, s. 289).

Türküler, ezgileri, konuları ve yapıları bakımından sınıflanabilir. Ayrıca söyledikleri bölgelere göre de ad alırlar. Bingöl ağzı, Urfa ağzı, Eğin ağzı gibi. Kimi tanınmış türkülerde içindeki en etkili sözlerle anılır. Ayşen, Zeynebim, Fidayda, Adanalı gibi (Dilçin, 2004, s. 290).

3.8.2.1. Ezgilerine Göre Türküler

Türküler, ezgilerine göre usulsüzler ve usullüler olarak ikiye ayrılır. Usulsüzlerin divan, bozlak, koşma, hoyrat, kayabaşı, Çukurova gibi çeşitleri vardır. Bunların hepsi de uzun havalardır. Usullü türküler genellikle oyun havalardır. Bunlara Konya'da oturak, Urfa'da kırık hava adı verilir (Dilçin, 2004, s. 290).

3.8.2.2. Konularına Göre Türküler

Türkülerin konu bakımından çok çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Türkülerdeki belli başlı konular göz önüne alınarak şöylece sınırlanabilir.

3.8.2.2.1. Ninniler

Ninni, annenin çocuğunu kucağında, salıncakta ya da beşikte uyutmak için kendine özgü bir besteye söylediği basit sözlü türkülerdir. Ninnilerde, anne çocuğuna ilişkin isteklerini, iyi dileklerini, kendi sevinç ve üzüntülerini yanık bir hava içinde anlatır (Dilçin, 2004, s. 290). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.2. Çocuk Türküleri

Çocuklara sağlam bir kişilik kazandırmak, iyi duygu ve düşünceler aşlamak için yazılmış ve bestelenmiş türkülerdir. Okullarda ulusal bayram günlerinde söylenen

şarkılar da bu bölüğe girer (Dilçin, 2004, s. 290). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.3. Doğa Türküleri

Yaylalar, dağlar, ormanlar, dereler, pınarlar, geyikler, kuşlar, çiçekler gibi türlü doğa varlıklarını konu alan türkülerdir. Bu konular belli bir olaya bağlı olabileceği gibi türlü duyguların anlatılmasında da etkili olurlar. Bu türkülerde doğanın canlı cansız bütün varlıkları duygulu ve anlayışlı bir insan gibi düşünülür (Dilçin, 2004, s. 291).

İKİ TURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ

İki turnam gelmiş akli kareli
İkisine sordum biri nereli
O da bencileyin bahtı kareli

Allı turnam gel halime bak benim
Bir ok değdi ah yüreğime pek benim

Turnam ne yatarsın Çukurova'da
Yavruların seni arar yuvada
Kendim gurbet elde gönlüm sılada

Allı turnam gel halime bak benim
Bir ok değdi ah yüreğime pek benim

3.8.2.2.4. Aşk Türküleri

Aşk duygularını, sevgiliye kavuşmayı, ayrılığı dile getiren içli türkülerdir (Dilçin, 2004, s. 292).

AYAĞINA GIYMIŞ SEDEF NALİNİ

Ayağına giymiş sedef aman nalini ey nalini
Aşka düştüm kimseler bilmez halimi yârim halimi
Beline kuşanmış lahur aman şalini ey şalini

Eyle insaf eylede insaf
El aman yandım beyler aman

Bizim eller pembe yazma aman bürünür
Yerleştikçe beyaz gerdan görünür yârim görünür
Beni yardan ayıranlar aman sürünür ey sürünür

Eyle insaf eylede insaf
El aman yandım beyler aman

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

Çay benim çeşme benim
Ardıma düşme benim
Sevgilimsin sen benim
Önüme geçme benim

Alim şaşırдың beni
Haydi aşka düşürdün beni

Gel yanıma mercanım
Neren ağrır hey canım
Meram'da var bir bağım
Satın savın harcanın

Alim şaşırдың beni
Haydi aşka düşürdün beni

GARAMANI GALDIRSALAR

Garaman'ı galdırsalar
İçini gül doldursalar
İstediğim bana verseler

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

Garaman'a gider iken
Ayağıma battı diken
Yola çıktım erken erken

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN

Hürü'nün evleri daldan meşeden
Hiç korkmaz mı zalim Arap beyden paşadan
Sen doldur ben içeyim billur şişeden
Koyma beni zalim Arap ıssız çöllere

Hürü'nün evleri yayla yolunda
Etekcek belinde ziller elinde
Seni de oynadayım beyler önünde
Koyma beni zalim Arap Yemen elinde

3.8.2.2.5. Kahramanlık Türküleri

Savaş, göç, akın gibi olayları yiğitçe bir üslupla anlatan türkülerdir. Cinayet, baskın, isyan gibi olaylarla ilgili türküler de bu bölüğe girer. Kahramanlık türkülerinin çoğu halk şairlerince söylenmiş olup sonradan halka mal olmuştur (Dilçin, 2004, s. 292). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.6. Tören Türküleri

Kına gecesi, nişan, düğün gibi törenlerde okunan türkülerdir (Dilçin, 2004, s. 293). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.7. İş Türküleri

Toplu olarak bahçede, bağda, bostanda, tarlada çalışırken söylenen türkülerdir (Dilçin, 2004, s. 293). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.8. Karşılıklı Türküler

İki kişinin karşılıklı olarak belli bir konu üzerinde söylediği türkülerdir. Genellikle eğlenceli ve hafif konulu bu türküler halk hikayelerinde görülür. Dörtlüklerle söylenir (Dilçin, 2004, s. 294). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.2.9. Ölüm Türküleri (Ağtlar)

Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan acıları anlatmak amacıyla söylenen şiirlerdir. Ölümden duyulan üzüntüyle birlikte ölenin iyilikleri de anlatılır. Genç yaşta hastalık, cinayet, kaza gibi nedenlerle ölenler için yakılan türkülerdir. Bu türküler ölenin yakın akrabaları, nişanlısı, karısı ya da kendi ağzından söylenir. Sözleri ve bestesi acıklıdır (Dilçin, 2004, s. 295).

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

AŞığın yaylası derler o dağlar
Al yeşil pervaneler giymiş o dağlar

Sabır ister hep murada ermiye
Çok sabrettim sabrı takat kalmadı

Söylemen yavruya bugün yangındır
Yar koynundan çıkmış bugün yorgundur

Hay sevdiğim neden güzel seversin
Taşlar atıp dertlileri ezersin

VARAKANIN ALT YANINDA BAĞÇALAR

Varakanın alt yanında bahçalar
Güççük hanım Şalvarını bohçalar
Yiter oldu gazandığım akçalar

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
AŞk adamı deli de divane söyledir
Deli de divane söyledir

Varakanın alt yanında meteriz
Meterizden yağlı kurşun atarız
Üç kişiyiz bir orduya yiteriz

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir

Aşk adamı deli de divane söylerdir
Deli de divane söylerdir

Ben vuruldum hastaneye yatırın
Sağıma soluma yastık getirin
Ben ölüyom da anneme götürün

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söylerdir
Deli de divane söylerdir

3.8.2.2.10. Oyun Türküleri

Besteleri, oyun hareketlerine ve figürlerine uygun türkülerdir. Bunlar. Oyun sırasında söylendiğı gibi oyun dışında da söylenir (Dilçin, 2004, s. 296). Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3. Yapılarına Göre Türküler

Türküler bentleri ve kavuştaklarının kümelenişi açısından çok değışik yapılarda görünürler. Bunların içinde en yaygın olanlar sınıflamaya alınmıştır (Dilçin, 2004, s. 296).

3.8.2.3.1. Bentleri Mâni Dörtlükleriyle Kurulan Türküler

3.8.2.3.1.1. Mâni Dörtlükleriyle Kurulan Kavuştaksız Türküler

Birbiriyle az çok ilgili konularda söylenmiş Mânilerin arka arkaya sıralanmasından oluşur. Böyle türkülerde konu birliğini sağlayan bir sözcük ya da söz öbeğı bentlerin ilk dizelerinde yinelenir. Bu yinelenen söz bir yer adı, hayvan adı, çiçek adı olabilir. Uyak düzeni şöyledir, aaxa – bxbx – ccxc – ddx ... (Dilçin, 2004, s. 296)

Aşağıdaki türkünün Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaba şeklindedir.

ŞAKİR GELDİ KİLİME

Şakir geldi kilime
Döndü dolaştı dilime
Oğlan gözlerin kör olsun
Çifte vurdun yüreğime

Nesine yar nesine
Yandım da fino fesine
Fesine değil yanarım
Gaşlarının süsüne

Şu derenin ayazı
Vuruldum akşam namazı
Şiddetinden kılınmıyor
Şakir beyin namazı

3.8.2.3.1.2. Kavuştakları Mâni Biçiminde Olan türküler

Mâni dörtlükleri ile kurulan türkülerin bentlerine yine Mâni biçimde kavuştaklar, eklemekle oluşur (Dilçin, 2004, s. 297).

3.8.2.3.1.2.1. Kavuştakları Bir Dize Olan Türküler

Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3.1.2.2. Kavuştakları İki Dize Olan Türküler

Aşağıdaki türküde 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaaa şeklindedir.

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

Çay benim çeşme benim
Ardıma düşme benim

Sevgilimsin sen benim
Önüme geçme benim

Alim şaşırdın beni
Haydi aşka düşürdün beni

Gel yanıma mercanım
Neren ağrır hey canım
Meram'da var bir bağım
Satın savın harcanın

Alim şaşırdın beni
Haydi aşka düşürdün beni

3.8.2.3.1.2.3. Kavuştakları Üç Dize Olan Türküler

Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3.1.2.4. Kavuştakları Dört Dize Olan Türküler

Aşağıdaki türküde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.

EFENDİM AŞKINLA ŞİŞTE PÜRYANIM

Efendim aşkınla şişte püryanım
Semalere çıktı ahü figanım
Safalar getirdin gaşı kemanım
Kenzinin ciğeri kebabolunca

Efendim bir danem a beyim
Kaşları kemanım a servirevanım

Kenzinin ciğeri aman aman kebabolunca
Efendim a beyim kaşları kemanım a servi revanım

Cemalin gösterdi bir iki dilber
Durmayıp da gönül gördüğün ister
Biri kaymak satar birisi şeker
Münasip görmüşler kapan kapana

Efendim bir danem a beyim
Kaşları kemanım a servirevanım
Kenzinin ciğeri aman aman kebabolunca
Efendim a beyi kaşları kemanım a servi revanım

3.8.2.3.2. Bentleri Dörtlüklerle Kurulan Türküler

3.8.2.3.2.1. Dörtlüklerle Kurulan Kavuştaksız Türküler

Dörtlüklerden oluşur. Kavuştakları yoktur. Hece ölçüsünün çeşitli kalıplarıyla yazılmakla birlikte genellikle 11 heceli kalıpla yazılır. Uyak düzeni şöyledir, bbba – ccca – ddda ... (Dilçin, 2004, s. 300)

Aşağıdaki türkülerin Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN

Hürü'nün evleri daldan meşeden
Hiç korkmaz mı zalim Arap beyden paşadan
Sen doldur ben içeyim billur şişeden
Koyma beni zalim Arap ıssız çöllere

Hürü'nün evleri yayla yolunda
Etekcek belinde ziller elinde

Seni de oynadayım beyler önünde
Koyma beni zalim Arap Yemen elinde

MENTEŞELİ

Menteşeli Mentese
Deloldum derde düşeli
Üç gün oldu yar gideli
Kaldım evlerde yalnız yalnız

Loras'tan bir bulut ağdı
Sulu sepen karlarda yağdı
Yolcularım hanlarda kaldı
Kaldım evlerde yalnız yalnız

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yoktur versem arka
Götürdüler Şamada Şarka
Çekilmez derdim yalnız yalnız

Bentleri Üçlüklerle Kurulu Olan Türküler

3.8.2.3.2.2. Üçlüklerle Kurulan Kavuştaksız Türküler

Üçlüklerden oluşur. Hece ölçüsünün çeşitli kalıplarıyla yazılır. Böyle türkülerin uyak düzeni şöyledir: aaa – bbb – ccc ... (Dilçin, 2004, s. 301) Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3.2.3. Kavuştakları Bir Dize Olan Türküler

Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3.2.4. Kavuştakları İki Dize Olan Türküler

Aşağıdaki Türkülerde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.

AYAĞINA GIYMIŞ SEDEF NALİNİ

Ayağına giymiş sedef aman nalini ey nalini
Aşka düştüm kimseler bilmez halimi yârim halimi
Beline kuşanmış lahur aman şalini ey şalini

Eyle insaf eylede insaf
El aman yandım beyler aman

Bizim eller pembe yazma aman bürünür
Yerleştikçe beyaz gerdan görünür yârim görünür
Beni yardan ayıranlar aman sürünür ey sürünür

Eyle insaf eylede insaf
El aman yandım beyler aman

İKİ TURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ

İki turnam gelmiş akli kareli
İkisine sordum biri nereli
O da bencileyin bahtı kareli

Allı turnam gel halime bak benim
Bir ok değdi ah yüreğime pek benim

Turnam ne yatarsın Çukurova'da
Yavruların seni arar yuvada
Kendim gurbet elde gönlüm sılada

Allı turnam gel halime bak benim
Bir ok değdi ah yüreğime pek benim

3.8.2.3.2.5. Kavuştakları Üç Dize Olan Türküler

Türkü metinleri içerisinde bu özelliğe uygun türküye rastlanılmamıştır.

3.8.2.3.2.6. Kavuştakları Dört Dize Olan Türküler

Aşağıdaki türküde 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.

GARAMANI GALDIRSALAR

Garaman'ı galdırsalar
İçini gül doldursalar
İstedğim bana verseler

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

Garaman'a gider iken
Ayağıma battı diken
Yola çıktım erken erken

Sürü sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü çapraz düğmeli kızlar
Çıkayım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi

Aşağıdaki türküde 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaa şeklindedir.

VARAKANIN ALT YANINDA BAHÇALAR

Varakanın alt yanında bahçalar
Güççük hanım şalvarını bohçalar
Yiter oldu gazandığım akçalar

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söylerdir
Deli de divane söylerdir

Varakanın alt yanında meteriz
Meterizden yağlı kurşun atarız
Üç kişiyiz bir orduya yiteriz

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söylerdir
Deli de divane söylerdir

Ben vuruldum hastaneye yatırın
Sağıma soluma yastık getirin
Ben ölüyom da anneme götürün

Ağleme sevdiğim yazın gaderin böyledir
Sevdiğim yazın gaderin böyledir
Aşk adamı deli de divane söylerdir
Deli de divane söylerdir

3.8.2.3.3. Bentleri Beyitlerle Kurulu Türküler

3.8.2.3.3.1. Beyitlerle Kurulan Kavuştaksız Türküler

Böyle türkülerin uyak düzeni şöyledir: aa – bb – cc ... (Dilçin, 2004, s. 304)

Aşağıdaki türküde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aa şeklindedir.

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

Aşığın yaylası derler o dağlar

Al yeşil pervaneler giymiş o dağlar

Sabır ister hep murada ermiye

Çok sabrettim sabrı takat kalmadı

Söylemen yavruya bugün yangındır

Yar koynundan çıkmış bugün yorgundur

Hay sevdiğim neden güzel seversin

Taşlar atıp dertlileri ezersin

3.8.3. Koşma

Halk edebiyatı Nazım biçimleri içinde en çok sevilen ve kullanılan koşmadır. Hece ölçüsünün (6 + 5) ya da (4+4+3) duraklı kalıbıyla yazılır. Bu kalıpların karışık olarak kullanıldığı koşmalar da vardır. Dört dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı en az üçtür. Genellikle 3 ile 5 arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık koşmalara da rastlanır. Uyak düzeni birinci dörtlüğün dışında bütün dörtlükler de aynıdır. Uyak düzeni genellikle şöyle olur: baba – ccca – ddda ...

Şair koşmanın son dörtlüğünde mahlasını söyler. (4 + 3) yedili ve (4 + 4) sekizli kalıpla yazılmış koşmalar da vardır. Bunların koşma olarak gösterilmeleri ezgilerinden

dolayıdır. Zaten halk arasında özel bir ezgiyle okunan herhangi bir şiire koşma adı verilir. Koşmalar ezgiyle okunuşlarını göre çeşitli adlar alırlar. Acem koşması, Kerem, Kesik Kerem, Gevheri gibi...

Koşmalar genellikle lirik konularda yazılır. Aşk duyguları, üzüntüleri, acıları, sevgiliye kavuşma isteği, ayrılıktan yakınma, doğayla ilgili türlü duygu ve düşünceler hep koşma ile anlatılmıştır. Atasözleri ile işlenmiş öğüt veren, talihten, kaderden yakınan konularda yazılmış koşmalar da vardır (Dilçin, 2004, s. 305-306).

Aşağıdaki Koşmada 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.

EFENDİM AŞKINLA ŞİŞTE PÜRYANIM

Efendim aşkınla şişte püryanım
Semalere çıktı ahü figanım
Safalar getirdin gaşı kemanım
Kenzinin ciğeri kebabolunca

Efendim bir danem a beyim
Kaşları kemanım a servirevanım
Kenzinin ciğeri aman aman kebabolunca
Efendim a beyim
Kaşları kemanım
A servi revanım

Cemalin gösterdi bir iki dilber
Durmayıp da gönül gördüğün ister
Biri kaymak satar birisi şeker
Münasip görmüşler kapan kapana

Efendim bir danem a beyim
Kaşları kemanım a servirevanım
Kenzinin ciğeri aman aman kebabolunca

Efendim a beyim
Kaşları kemanım
A servirevanım

Aşağıdaki Koşmada Hece ölçüsünde serbest ölçü kullanılmıştır. Kafiye örgüsü aaab şeklindedir.

MENTEŞELİ

Menteşeli Mentşeli
Deloldum derde düşeli
Üç gün oldu yar gideli
Kaldım evlerde yalnız yalnız

Loras'tan bir bulut ağdı
Sulu sepen karlarda yağdı
Yolcularım hanlarda kaldı
Kaldım evlerde yalnız yalnız

Derviş olsam giysem hırka
Kimsem yoktur versem arka
Götürdüler Şamada Şarka
Çekilmez derdim yalnız yalnız

3.9. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun Notaya Alınmış Eserleri

Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT Türk Halk Müziği repertuarındaki notaya alınmış türküleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

S.NO	Eser Adı	Kaynak Kişi	Yöre
1	Aşığın Yaylası	Silleli İbrahim Berberoğlu	Sille
2	Ayağına Giymiş Sedef Nalını	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya
3	Çay Benim Çeşme Benim	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya
4	Efendim Aşkınla şişte Püryanım	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya
5	Garamanı Galdırsalar	Silleli İbrahim Berberoğlu	Sille
6	İki Durnam Gelmiş Aklı Kareli	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya
7	Hürünün Evleri Daldan Meşeden	Silleli İbrahim Berberoğlu	Sille
8	Menteşeli	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya
9	şakir Geldi Kilime	Silleli İbrahim Berberoğlu	Sille
10	Varakanın Alt Yanında Bahçalar	Silleli İbrahim Berberoğlu	Konya

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO: 4446
İNCELEME TARİHİ: 18. 03. 2004

DERLEYEN
ANKARA DEVL. KONS.

YÖRESİ
KONYA / SİLİE

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SİLİE'Lİ İBRAHİM BERBEROĞLU

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

NOTAYA ALAN
ALTAN DEMİREL

SÜRESİ: ♩ = 60

SAZ -----

A ŞI ĞIN YAY

LA Sİ DER LER O DAĞ LAR

SAZ -----

O DAĞ LAR -----

O DAĞ LA RA MA NA

MAN (SAZ -----

AL YE

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

ŞİL PER -- VA NE LER DE GIY

MİŞ O DAĞ LAR

BE Yİ MA MAN

SAZ -----

AL YE

ŞİL PER -- VA NE LER DE GIY

MİŞ O DAĞ LAR

BE Yİ MA MA NA

The image shows a musical score for the song "AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR". It consists of two parts: a saz (stringed instrument) and a vocal line. The saz part is written in a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The vocal line is written in a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The score is divided into two systems, each with four staves. The first system contains the first two lines of the saz and vocal parts, and the second system contains the next two lines. The lyrics are: ŞİL PER -- VA NE LER DE GIY, MİŞ O DAĞ LAR, BE Yİ MA MAN, SAZ -----, AL YE, ŞİL PER -- VA NE LER DE GIY, MİŞ O DAĞ LAR, BE Yİ MA MA NA.

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

MAN (SAZ -----)

SA BİR

İS TER HER MU RA

DA (SAZ -----)

ER MI

YE ER MI

YE A MA NA MAN (SAZ -----)

The musical score consists of eight staves. The first staff is a vocal line starting with the word 'MAN' and a melodic phrase. The second staff is a saz accompaniment line, indicated by '(SAZ -----)'. The third staff continues the vocal line with 'SA BİR'. The fourth staff continues with 'İS TER HER MU RA'. The fifth staff continues with 'DA' and another saz accompaniment line. The sixth staff continues with 'ER MI'. The seventh staff continues with 'YE ER MI'. The eighth staff continues with 'YE A MA NA MAN' and a final saz accompaniment line. The music is written in a treble clef with a key signature of one sharp (F#).

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

ÇOK SAB RET TİM SAB RI TA

KAT GAL MA

DI YAR

EY (SAZ -----)

ÇOK SA BİR ET TİM --- SAB RI TA

KAT GAL MA

DI YAR

- 5 -

AŞIĞIN YAYLASI O DAĞLAR

- 1 -
AŞIĞIN YAYLASI DERLER O DAĞLAR
AL YEŞİL PERVANELER GIYMIŞ O DAĞLAR BEYİM AMAN

- 2 -
SABIR İSTER HER MURADA ERMIYE
ÇOK SABRETTİM SABRİ TAKAT KALMADI

- 3 -
SÖYLEMEM YAVRUYA BUGÜN YANGINDIR
YAR KOYNUNDAN ÇIKMIŞ BUGÜN YORGUNDUR

- 4 -
HAY SEVDİĞİM NEDEN GÜZEL SEVERSİN
TAŞLAR ATIP DERTLİLERİ EZERSİN

Şekil 3.10. Aşığın Yaylası O Dağlar

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1557
İNCELEME TARİHİ : 26_9_ 1977

DERLEYEN
M. SARI SÖZEN

YÖRESİ
KONYA
KİMDEN ALINDIĞI

AYAĞINA GEYMİŞ SEDEF NALİNİ

DERLEME TARİHİ

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
M. SARI SÖZEN

A YA ĞI NA GEY Mİ Ş
Bİ Zİ ME L LER PEM BE

SA DE FA MAN NA Lİ Nİ E
YA Z MA A MAN BÜ RÜ NÜR E

. . . Y NA Lİ Nİ
. . . Y BÜ RÜ NÜR

2-
AŞ KA DÜS TÜ M KİM SE LER Bİ L
YE LES TİK ÇE BE YAZ Z GE R

ME Z HA Lİ Mİ R YA
DA N GÖ RÜ NÜ

Rİ M HA Lİ Mİ BE Lİ NE R KU
RL M GÖ RÜ NÜR BE Nİ BE YA R DAN

SAN MI S LA N HU RA MAN SA Lİ RÜ
A YI RA N LA RA MAN SU

NI E Y SA Lİ Nİ
NÜR E Y SÜ RÜ NÜR

AYAĞINA GEYMİŞ SEDEF NALİNİ
(Sahite - 2)

EY LE İN SA F EY LE DE İN SA

. . . . F E LA MA N YAN DI . . . M BEY LE RA MAN

Uysal

—1—

AYAĞINA GEYMİŞ SADEF AMAN NALİNİ EY NALİNİ
AŞKA DÜŞTÜM KİMSELER BİLMEZ HALİMİ YARIM, HALİMİ
BELİNE KUŞANMIŞ LAHUR AMAN ŞALİNİ EY ŞALİNİ
Bağlantı - EYLE İNSAF EYLEDE İNSAF
ELAMAN YANDIM BEYLER AMAN

—2—

BİZİM ELLER PEMBE YAZMA AMAN BÜRÜNÜR EY,
VELEŞTİKÇE BEYAZ GERDAN GÖRÜNÜR YARIM GÖRÜNÜR
BENİ YARDAN AYIRANLAR AMAN SÜRÜNÜR EY SÜRÜNÜR
Bağlantı.

Şekil 3.11. Ayağına Giymiş Sedef Nalini

TRT. MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM. No: 322 - 9. 6. 1973

YÖRESİ
KONYA

KİMDEN ALINDIĞI
ÇOPUR AHMET, ŞİLLELİ İBRAHİM
KARGINLI KARA

SÜRE:

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

SAZ

1. ÇAY BE NİM ÇE Şİ ME
2. GEL YA NI MA MER

1. BE NİM AR DI MA DÜ ŞÜ ME
2. CA NİM NE RE NAĞ RI R HEY

1. BE NİM SEV Gİ LİM SİN SEN
2. CA NİM ME RAM DA VAR BİR

1. BE NİM Ö NÜ ME GEÇ ME
2. BA ĞİM SA TIN SA VIN HAR

1. BE NİM A LİM SA ŞIR DİN
2. CA NİN

BE Nİ HAY Dİ AŞ KA DÜ ŞÜR DÜN BE Nİ

h. canbazcı

Şekil 3.12. Çay Benim Çeşme Benim

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 867
İNCELEME TARİHİ : 4 - 10 - 1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

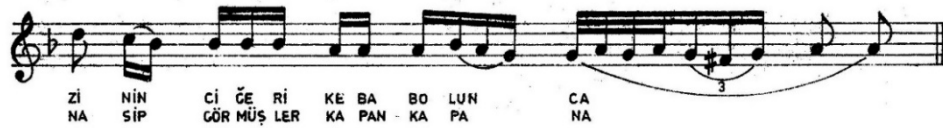
YÖRESİ
KONYA

EFENDİM AŞKINLA ŞİŞTE PÜRYANIM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLELİ İBRAHİM -
SAATCI MURAT
SÜRESİ :

NÖTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

(EFENDİM AŞKINLA ŞİŞTE PÜRYANIM)
(Sahife - 2)

SAZ ----
E FEN DİM BİR DA NE
" " " " " "

SAZ ----
M A BE YİM KAŞ LA RI
" " " " " "

SAZ ----
KE MA NİM A SER Vİ
" " " " " "

SAZ ----
RE VA NİM
" " " " " "

KEN Zİ NİN Cİ GE Rİ
" " " " " "

SAZ ----
A MAN A MAN KE BA BO LUN
" " " " " "

SAZ ----
CA E FEN DİM
" " " " " "

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4448
İNCELEME TARİHİ : 19. 03. 2004

DERLEYEN
ANKARA DEVL. KONS.

YÖRESİ
KONYA / Sille

DERLEME TARİHİ
04. 09. 1940

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLE'Lİ İBRAHİM BERBEROĞLU

GARAMANI GALDIRSALAR

NOTAYA ALAN
ALTAN DEMİREL

SÜRESİ: ♩ = 88

SAZ -----

SAZ -----

GARAMANI GALDIRSALAR

İS TE Dİ ĞİM BA NA VER SE LER
YO LA ÇIK TIM ER ER KE NER KEN

SÜ RÜ SÜ RÜ SÜ RÜ SÜ RÜ SÜR ME Lİ KIZ LAR
SÜ RÜ SÜ RÜ SÜ RÜ SÜ RÜ SÜR ME Lİ KIZ LAR

A MAN GÖĞ SÜ ÇAP RAZ DÜĞ ME Lİ KIZ LAR
A MAN GÖĞ SÜ ÇAP RAZ DÜĞ ME Lİ KIZ LAR

A MAN ÇI KA YIM DAĞ LAR BA ŞI NA
A MAN ÇI KA YIM DAĞ LAR BA ŞI NA

A MAN SEN GÜL TOP LA BEN NER Gİ Zİ
A MAN SEN GÜL TOP LA BEN NER Gİ Zİ

- 1 -
GARAMANI GALDIRSALAR
İÇİNE GÜL DOLDURSALAR
İSTEDİĞİM BANA VERSELER

- Bağlantı -
SÜRÜ SÜRÜ SÜRÜ SÜRÜ SÜRME Lİ KIZLAR
GÖĞSÜ ÇAPRAZ DÜĞMELİ KIZLAR
ÇIKAYIM DAĞLAR BAŞINA
SEN GÜL TOPLA BEN NERGİZİ

- 2 -
GARAMANA GİDER İKEN
AYAĞIMA BATTI DİKEN
YOLA ÇIKTIM ERKEN ERKEN

- Bağlantı -
SÜRÜ SÜRÜ SÜRÜ SÜRÜ SÜRME Lİ KIZLAR
GÖĞSÜ ÇAPRAZ DÜĞMELİ KIZLAR
ÇIKAYIM DAĞLAR BAŞINA
SEN GÜL TOPLA BEN NERGİZİ

S SABUNCU

Şekil 3.14. Garamanı Galdırsalar

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 731
İNCELEME TARİHİ : 4 /10/1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
KONYA

DERLEME TARİHİ
25/2/1942

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLELİ İBRAHİM

İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRESİ :

(SAZ.....)

İKİ DUR NAM
DUR NAM NE YA

GEL MİŞ AK LI KA RE Lİ
TAR SIN ÇU KUR O VA DA

(SAZ.....)

E.....

İ Kİ Sİ NE SO RU DUM Bİ Rİ
YAV RU LA RİN SE Nİ A RAR

NE RE Lİ DU RU NA LA RE
YU VA DA " " " "

İ Kİ Sİ NE SO RU DUM Bİ Rİ
YAV RU LA RİN SE Nİ A RAR

İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ
(2)

AH NE RE Lİ DUR NA LA RE...
AH YU VA DA " " " "

...Y DURNA LA RE... Y EY

(SAZ.....)

1 2 O DA BEN Cİ
KEN DİM GUR BET

LE YİN BAH Dİ KA RE Lİ
EL DE GÖN LÜM Sİ LA DA

(SAZ.....)

...Y AL Lİ DUR NAM GEL HA Lİ ME
" " " " " " " "

BAK BE NİM Bİ ROK DEĞ Dİ
" " " " " " " "

İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ
(3)

AH YÜ RE Ğİ ME PEK BE NİM DUR NA
LA RE.....Y DUR NA
LA RE.....Y EY

(1)

İKİ DURNAM GELMİŞ AKLI KARELİ
Ey, İKİSİNE SORDUM BİRİ NERELİ (DURNALAREY)
" AH NERELİ (DURNALAREY, DURNALAREY)
ODÂ BENCİLEYİN BAHTI KARELİ,
Ey, AĞLI DURNAM GEL HALİME BAK BENİM
BİR OK DEYDİ AH YÜREĞİME PEK BENİM (DURNALAREY, DURNALAREY)

(2)

DURNAM NE YATARSIN ÇUKUR OYADA
Ey, YAVRULARIN SENİ AKAR AH YUVADA, (DURNALAREY, DURNALAREY)
KENDİM GURBET ELDE GÖNLÜM SİLADA
Ey, AĞLI DURNAM GEL HALİME BAK BENİM
BİR OK DEYDİ AH YÜREĞİME PEK BENİM, (DURNALAREY, DURNALAREY)

Şekil 3.15. İki Durnam Gelmiş Aklı Kareli

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4449
İNCELEME TARİHİ : 18. 03. 2004

DERLEYEN
ANKARA DEVL. KONS.

YÖRESİ
KONYA / Sille

DERLEME TARİHİ
04. 09. 1940

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLE'Lİ İBRAHİM BERBEROĞLU

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN

NOTAYA ALAN
ALTAN DEMİREL

SÜRESİ : ♩ = 52

SAZ -----

HÜ RÜ NÜ NEV LE Rİ A NİM
HÜ RÜ NÜ NEV LE Rİ A NİM -----

DAL DAN ME ŞE DEN
YAY LA YO LUN DA -----

HİÇ KORK MAZ MI ZA LİM
E TEK CE KİN CE BE LİN DE -----

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN

BEY ZİL DEN PA ŞA LİN DA NEY
ZİL DEN PA ŞA LİN DA NEY

DA DE NEY (SAZ -----)

SEN DOL DUR DA BE Nİ ÇE YİM
SE Nİ DE OY NA Nİ DA YİM

BİL LUR Şİ ŞE NÜN DEN
BEY LE RÖ NÜN DE

KOY MA BE Nİ ZA LİM
KOY MA BE Nİ ZA LİM A RAP A RAP

İS SİZ ÇÖL LE RE EY
YE ME NE LİN DE EY

HÜRÜNÜN EVLERİ DALDAN MEŞEDEN

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No. 644
İNCELEME TARİHİ : 15_3_1974

DERLEYEN
M. SARIŞÖZEN

YÖRESİ
KONYA

MENTEŞELİ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLELİ İBRAHİM

SÜRE: ♩. 138

NOTAYA ALAN
M. SARIŞÖZEN

MENTEŞELİ
(Sahife - 2)

TÜ KEN MEZ DER DI M YA LI NI Z
2. KAL DIM EV LER DE YA LI NI Z
3. KAL DIM EV LER DE YA LI NI Z

YA LI NIZ
YA LI NIZ

— 1 —

MENTEŞELİ MENTEŞELİ
DELOLDUM DERDE DÜŞELİ
ÜÇ GÜN OLDU YAR GİDELİ
TÜKENMEZ DERDİM YALINIZ YALINIZ.

— 2 —

LORASTAN BİR BULUT AĞDI
SULU SEPEN KARLARDAYAĞDI
YOLÇULARIM HANLARDA KALDI
KALDIM EVLERDE YALINIZ YALINIZ.

— 3 —

DERVİS OLSAM GİYSEM HIRKA
KİMSEM YOKTUR VERSEM ARKA
GÖTÜRDÜLER ŞAMADA ŞARKA
KALDIM EVLERDE YALINIZ YALINIZ.

Şekil 3.17. Menteşeli

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4473
İNCELEME TARİHİ : 10. 06. 2004

DERLEYEN
ANKARA DEVL. KONS.

YÖRESİ
KONYA / Sille

DERLEME TARİHİ
09. 07. 1940

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLE'Lİ İBRAHİM BERBEROĞLU

ŞAKİR GELDİ KİLİME

NOTAYA ALAN
ALTAN DEMİREL

SÜRESİ : ♩ = 152

SAZ -----

1

2

2-

2-

2-

ŞA KİR GEL Dİ
NE SI NE YAR

Kİ Lİ ME
NE Sİ NE

DÖN DÜ DO LAŞ TI
YAN DIM DA Fİ NO Fİ NO

Dİ Lİ ME
FE Sİ NE

OĞ LAN GÖZ LE
FE Sİ NE DE

ŞAKİR GELDİ KİLİME

RİN KÖ ROL SUN ÇİF TE VUR DUN
ĞİL YA NA RIM GAŞ LA RI NİN

YÜ REĞ ME OĞ LAN GÖZ LE
SÜ SÜ NE FE Sİ NE DE

RİN KÖ ROL SUN ÇİF TE VUR DUN
ĞİL YA NA RIM GAŞ LA RI NİN

YÜ REĞ ME OĞ LAN GÖZ LE
SÜ SÜ NE FE Sİ NE DE

S. SABUNCU

- 1 -
ŞAKİR GELDİ KİLİME
DÖNDÜ DOLAŞTI DİLİME
OĞLAN GÖZLERİN KÖR OLSUN
ÇİFTE VURDUN YÜREĞİME

- 2 -
NESİNE YAR NESİNE
YANDIM DA FİNO FESİNE
FESİNE DEĞİL YANARIM
GAŞLARININ SÜSÜNE

- 3 -
ŞU DERENİN AYAZI
VURULDUM AKŞAM NAMAZI
ŞİDDETİNDEN KILINMIYOR
ŞAKİR BEYİN NAMAZI

YÜREĞİME : Yüreğime

Şekil 3.18. Şakir Geldi Kilime

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1966
İNCELEME TARİHİ : 4. 10. 1979

DERLEYEN
İST. Rad. THM. Arşivi

YÖRESİ
KONYA

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SİLLELİ İBRAHİM

VARAKANIN ALT YANINDA BAĞÇALAR

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI
10. 9. 1979

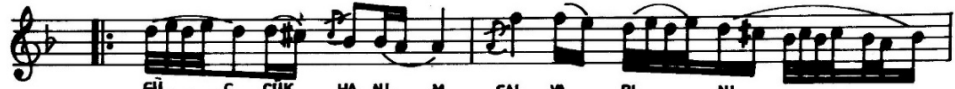
SÜRESİ :
♩ = 190

VA RA KA NI N
BEN VÜ RÜ L DÜ M

ALT YA NIN DA BA H ÇA LA R
ME TA NE YE ME H ÇA TE RI Z
VA TI RI N

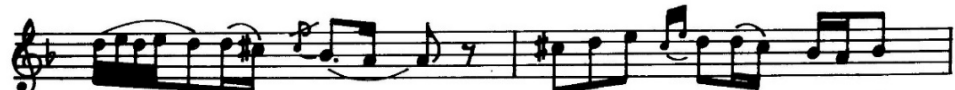
GÜ C CUK HA NI M SAL VA RI NI
ME TE RI Z DEN SAL LI GU R ŞU N
SA GI MA Z SO LU MA VA S TI M K

BO H CA LAR Yİ TE ROL DU
A GE TA RIZ UC Kİ Sİ Yİ
TI RİN BE NÖ LÜ YÖ Z M

GA ZAN DI Ğİ M A K CA LA R
BI ROR DU VA Yİ K TE RI Z
BE NAN NE ME GÜ TÖ RÜ N

A Ç LE ME SEV Dİ ĞİM VA ZİN GA DE RİN
" " " " " " " " " " " " " "

BÖ Y LE DİR AŞ KA DA MI
" " " " " " " " " " " " " "

VARAKANIN ALT YANINDA BAHÇALAR
(Sahife - 2)

— 1 —

VARAKANIN ALT YANINDA BAHÇALAR
GUCCUK HANIM ŞALVARINI BOHÇALAR
YİTER OLDU GAZANDIĞIM AKÇALAR
Bağlantı: AĞLEME SEVDİĞİM VAZİN GADERİN BÖYLEDİR
SEVDİĞİM VAZİN GADERİN BÖYLEDİR
AŞK ADAMI DELİDE DİVANE SÖYLEDİR
DELİDE DİVANE SÖYLEDİR

— 2 —

VARAKANIN ALT YANINDA METERİZ
METERİZDEN YAĞLI GURŞUN ATARIZ
ÜÇ KİŞİYİZ BİR ORDUYA YİTERİZ
Bağlantı.

— 3 —

BEN VURULDUM HASTANEYE YATIRIN
SAĞIMA SOLUMA YASTIK GETİRİN
BEN ÖLÜYÖM BENANNEME GÖTÜRÜN
Bağlantı.

Şekil 3.19. Varakanın Alt Yanında Bahçalar

4. SONUÇ

Bu araştırma, Sille'nin zengin tarih ve kültürel birikimi çerçevesinde Sille müzik kültürünü, özellikle Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT Türk Halk Müziği repertuarındaki notaya alınmış türkülerin yapısal ve içeriksel analizi yapılmıştır. Çalışma sürecinde, Sille'nin tarihi geçmişi, farklı kültürleri bir arada barındıran yapısı ve sanatla olan bağı detaylı bir şekilde ele alınmış, bu çerçevede Sille'nin kültürel mirasına ışık tutan türküler, saz şairleri ve saz sanatçıları analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular, Sille'nin tarih boyunca sadece bir yerleşim alanı değil, aynı zamanda çeşitli kültürlerin kaynaştığı bir sanat ve kültür merkezi olduğunu ortaya koymaktadır. Sille'de yetişen sanatçılar ve saz şairleri, dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını yansıtan eserler üretmişlerdir. Bu bağlamda, Silleli Sürurî, Zehrî, Feşanî, Devamî ve İbrahim Berberoğlu gibi isimler, Sille'nin müzik kültürünü temsil eden önemli figürler olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Berberoğlu'nun türküleri, bölgenin toplumsal hafızasını, yaşam pratiklerini ve duygu dünyasını güçlü bir şekilde ifade etmektedir.

Sille müzik kültürünün temel unsurları arasında yer alan türkülerin içerik analizi, bu eserlerin sadece sanatsal bir değer taşımadığını, aynı zamanda bölgenin toplumsal hafızasını, aşk ve gurbet gibi temalar üzerinden duygusal dünyasını yansıttığını göstermektedir. Silleli İbrahim Berberoğlu'nun türküleri, bu bağlamda, Sille'nin kendine özgü ruhunu, halkın yaşam tarzını ve duygusal derinliğini başarıyla aktarmaktadır. Ayrıca, bölgenin çok kültürlü yapısı ve hoşgörü ortamı, bu türkülerin içeriğine ve üslubuna yansımış, böylelikle müziğin birleştirici bir unsur olarak toplumda önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

Silleli İbrahim Berberoğlu'nun TRT THM Repertuarındaki Notaya Alınmış on türküsü tespit edilmiştir. Türkülerin sözleri halk edebiyatının genel tabiatına uygun sade ve anlaşılır bir dile sahiptir. Ağdalı bir dili yoktur. Sözlerde sanat kaygısı güdülmemiş olup doğallık öne çıkmaktadır. Türkü sözlerinde başta aşk olmak üzere, sevdâ, hasret, özlem, ağıt, ayrılık ve gurbet konuları işlenmiştir.

Halk şii nazım biçimlerine göre incelenen on Türkü'nün biri "Mâni" nazım biçiminde, ikisi "Koşma" nazım biçiminde ve yedisi "Türkü" nazım biçiminde yazıldığı belirlenmiştir.

Silleli İbrahim Berberoğlu'na ait türkülerin hece ölçüsü üzerinde yapılan incelemede beşi 11'li hece ölçüsü, ikisi 8'li hece ölçüsü, bir tanesi ise 7'li hece ölçüsü ve iki türküde serbest hece ölçüsünün kullanıldığı belirlenmiştir. Türkülerde genelde 11'li hece ölçüsü kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

İncelenen on türkünün kafiye örgüsü üzerinde yapılan analizde, uyak düzeninde çeşitlilikler dikkat çekmiştir. Dört türküde aaab kafiye örgüsü, dört türküde ise aaa örgüsü kullanılmıştır. Ayrıca bir türküde aa uyak düzeni, bir diğerinde ise aaaa düzeni belirlenmiştir.

Yapılarına göre incelenen on türkünün 3 tanesi Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları olmayan, 1 tanesi Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan, 1 tanesi Bentleri dörtlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan, 2 tanesi Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları dört dize olan, 2 tanesi Bentleri üçlüklerle kurulu, bağlantıları iki dize olan, 1 tanesi Bentleri ikiliklerle kurulu türkülerden oluştuğu belirlenmiştir. Yapılarına göre türkülerin farklılık göstermiş olmasına rağmen bentlerin büyük ölçüde dörtlüklerle kurulu olduğu ve bu yapının öne çıktığı sonucuna varılmıştır.

Silleli İbrahim Berberoğlu'na ait türkülerin Türk Musikisi usul dağılımı incelendiğinde, üç türkünün Nim Sofyan, bir türkünün Sofyan, dört türkünün Devri Hindi, bir türkünün Devr-i Turan ve bir türkünün Aksak usulünde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, türkülerin icrasında kullanılan usullerin çeşitliliğini ortaya koymakla birlikte, özellikle Devri Hindi ve Nim Sofyan gibi usullerin öne çıktığını göstermektedir.

Yapılan incelemeler neticesinde, Silleli İbrahim Berberoğlu'nun eserlerinde Mahur, Hüseyini, Hicaz, Çargâh, Gülizâr, Karcıgar ve Nişâbur Türk Musikisi makamlarının kullanıldığı belirlenmiş olup İncelenen eserlerde Hicaz makamına ağırlık verildiği gözlemlenmiştir.

5. ÖNERİ

Araştırma sonucunda, Sille'nin müzik kültürüyle ilgili yapılan bu çalışma, bölgenin tarihi, sanatı ve kültürel mirasına dair farkındalığı artırma açısından önemli bir katkı sunmaktadır.

Sille müzik kültürü üzerine daha geniş çaplı araştırmalar yapılması, bölgenin kültürel değerlerinin korunması ve yerel halk şairlerinin ve sanatçıların eserleriyle daha geniş kitlelere tanıtılması gerekmektedir.

Sille'nin kültürel mirası, sadece müzikle sınırlı kalmayıp, edebiyat, tarih, sosyoloji gibi farklı disiplinlerle de ele alınmalıdır. Bu disiplinler arası çalışmalara önem verilerek, Sille'nin kültürel zenginliğinin ve geleneksel zanaatlarının gelecek nesillere aktarılmasına yönelik adımlar hızlandırılmalıdır.

Sille'nin kültürel mirası yerel düzeyde kalmamalı, ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtılmalıdır. Uluslararası festivaller, seminerler ve konferanslar düzenlenerek, Sille'nin müzik kültürünün dünya çapında tanıtılması sağlanmalıdır.

Silleli İbrahim Berberoğlu gibi önemli sanatçıların türküleri, sadece bölgenin değil, Türk halk müziği repertuarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu türkülerin kaydına ve yayılmasına yönelik çalışmalar artırılmalı, dijital platformlar ve müzik arşivlerinde erişilebilirliği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abanazır, S. (1968). Merhum Silleli İbrahim Ağa. *Türk Folklor Araştırmaları*, sayı 231.
- Abdullah, T. (2022). Konya Türküleri Üzerine Bir İnceleme TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Türküler. *Yüksek Lisans Tezi*. Karabük: Karabük Üniversitesi.
- Akan, M., & Hidayetoğlu, H. (2013). Sille Halıcılığı ve Bugünkü Durumunun Değerlendirilmesi. *Sille Sempozyumu*, s. 199-204.
- Akar, B. (2021). Sille'de Geleneksel Zanatlar Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akhan, N. E., & Yılmaz, D. (2011). İlk Dönem Halkevlerinin Eğitim Faaliyetleri Konya Halkevi Örneği. *Karadeniz Araştırmaları*.
- Altıngöz, İ. (2017). Dârülelhân Urfa Türküleri. *Şurkav*, 9.
- Ayva, A. (2013). Sille Sempozyumu. *1.Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri*. Konya.
- Ayva, A. (2013). Sille'nin Konya Aşıklık Geleneği İçerisindeki Yeri ve Silleli Aşıklar. *1.Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri*, (s. 209-241). Konya.
- Barışık, Y. (2021, Ağustos 17). Silleli Saz ve Söz Üstadı İbrahim Berberoğlu. *Yeni meram Gazetesi*.
- Bayram, M. (2013). Selçuklular Zamanında Sille. *1.Ulusal Sille Sempozyumu*.
- Bedük, S. (2002). Geleneksel Sille Kadın Giysileri ve Aksesuarları. *Yeni İpek Yolu*.
- Bedük, S. (2002). Geleneksel Sille Kadın Giysileri ve Aksesuarları. *Yeni İpek Yolu*, 297.
- Bilge, F. A., & Aktaş, E. (2019). Nostaljik Bölge Pazarlaması: Sille Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 1-9.
- Büyükşalvarcı, A., Akmeşe, H., & Aras, S. (2016). Turistik Destinasyonun Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sille Örneği" CONGRESS BOOK. 2016. *International Congress on Social Sciences, China to Adriatic*.
- Cebeci, S. (2010). *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Çakırer, H. S. (1995). Klasik Türk Musikisinin Konya Türkülerine Etkilerinin Araştırılması ve Türkülerin Notasyonu. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: selçuk Üniversitesi.

- Deniz, Ü. (2016). *Milli Musiki ve Türk Beşleri*. Ankara.
- Dilçin, C. (2004). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdoğan, A. (tarih yok). Konyada Düğünler. *Konya Halkevi Dergisi*, 623.
- Erkek, H. (2009). Barana. *Dursunbey Folklor Araştırma Eğitim ve Turizm Derneği Bülteni*. Balıkesir.
- Gazimihâl, M. R. (1947). *Konya'da Musiki. Ankara 1947. s.14*. Ankara.
- Güzel, M. (2020). Konya Halkevi ve Konya dergisinin Halk Bilimi Açısından Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans tezi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Halıcı, M. (1985). *Konya Sazı ve Türküleri*. İstanbul: Özden Matbacılık.
- Halıcı, N. (2013). Sille Mutfağı ve Yemekleri. *I. Ulusal Sille Sempozyumu*, (s. 378-383). Konya.
- <https://sozluk.gov.tr/>. (tarih yok). Türk Dil Kurumu. adresinden alındı
- <https://www.facebook.com/groups/206368043472/>. (2014).
<https://www.facebook.com/groups/206368043472/> adresinden alındı
- Kamiloğlu, R. (2019). *Daru'l-Elhan'da Derlenen Konya Türküleri*. Ankara: İlahiyat.
- Kapar, M. A. (2013). Sillede Gelenek Ve Görenekler. *Sille Sempozyumu*, (s. 91-98). Konya.
- Kapar, M. A., Çaycı, A., & Mimiroğlu, İ. M. (2013). Sille Sempozyumu.
- Kaptan, S. (1973). *Bilimsel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Ayyıldız Yayınevi.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Sim Yayınevi.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karauğuz, G. (2013). Eskiçağda Sille ve Çevresi. *I. Ulusal Sille Sempozyumu*, (s. 101,109). Konya.
- Kendi, İ. A. (1951). *Konyalı Aşık Şem'i Konuşuyor*. Konya.
- Kolukırık, K. (2014). *Türk Müzik Tarihinde Dârü'l-Elhân ve Dârü'l-Elhân Mecmuası*. Ankara: Ankara Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Kurubaş, B., & Gönül, M. (2024). Fasil Müziği Bağlamında Yörelere İcra Edilen Peşrevler. *Folklor/Edebiyat*, 529-550.

- Küçükbeziirci, S. (2006). *Konya Merkez Türküleri*. Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Küçükdağ, Y. (2003). *Osmanlı Döneminde Konya*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Yayınları.
- Mimiroğlu, İ. M. (2012). *Sille Kültür Vadisi*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.
- Nas, E. (2013). *Sille Toprak İşçiliği. 1.Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri*. Konya.
- Nüzhet, S. (1933). *Sille'li Süruri*. İstanbul: Semih Lütfi: Suhulet Kütüphanesi.
- Odabaşı, A. S. (1999). *Dünden Bugüne Konya Türküleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, .
- Oğuz, M. (2009). *Somut olmayan kültürel miras nedir?* Geleneksel Yayıncılık.
- Özcan, M., & Koçer, G. (2018). *Halkevi Eğitim Faaliyetlerinden Kurslar, Konya Halkevi Örneği*.
- Özönder, H. (1998). *Sille*. Konya: Merhaba Basımevi.
- Özönder, H. (1999). *Selçuklu, Beylik ve Osmanlı Dönemlerinde Konya'da Sanat Hayatı*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Özönder, H. (1999). *Yüzyıllar Boyunca Sille'de Halıcılık ve Sille Halılarının Karakteristik Özellikleri. ERDEM, 535-544.*
- Öztürk, A. O. (1999). *Dünden Bugüne Konya Türküleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Sakman, M. (1999). *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Sakman, M. T. (2001). *Dünden bugüne Konya oturakları*. İstanbul: Milenyum Yayınları (Turan Kitabevi).
- Sakman, M. T. (2001). *Konya Oturakları Üzerine. Erdem, 425-444.*
- Sarıköse, B. (2008). *Doktora Tezi Osmanlı Döneminde Sille*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıköse, B. (2009). *Beşbin Yıllık Birliktelik Sille*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Sarıköse, B. (2013). *Osmanlı Döneminde Sille. 1.Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri, (s. 275-299)*. Konya.

- SARIKÖSE, B. (2013). Sille Sempozyumu. *1.Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri*. Konya.
- Sayı, H. B. (2017). *Medeniyet Başkenti Sille*. Konya: İpek Ofset.
- Sayı, H. B. (2017). *Medeniyet Başkenti Sille*. Konya: Silleyi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği Kültür Yayınları.
- Şeker, M. (2013). *Sille Sempozyumu*.
- Tapur, T. (2009). Konya’da Tarihi bir yerleşim merkezi: Sille. *Türk Coğrafya Dergisi*, 15-30.
- Uslu, R. (2010). *Selçuklu Topraklarında Müzik*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.
- Uzluk, Ş. (1948, Ocak 12). Silleli İbrahim Berberoğlu. *Konya Dergisi*.
- Ünal, N. (2020). Osmanlı Şem’haneleri Ve Mumcu Esnafı. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 231-250.
- Ünsal, D. (2018). Rauf Yekta Bey’in Türk Halk Müziği Hakkındaki Görüşleri. *Journal of Social Sciences*.
- Üzümcü, T., Çelik, A., & Karataş, M. (2017). Koruma-Kullanma İkileminde Sürdürülebilirlik ve Kırsal Turizm: Konya-Sille örneği. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 53-64.
- Yakıcı, A. (2010). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekanı: Konya Barana Odaları. *Milli Folklor*.
- Yaşar, A. T. (2013). Geleneksel Sille Kıyafetleri. *1. Ulusal Sille Sempozyumu*, (s. 445-457). Konya.
- Yekta, R. (1926). *Anadolu Halk Şarkıları Mukaddeme Defter 1*. İstanbul: İstanbul Belediyesi Konservatuvar Neşriyatı.
- Yeniterzi, E. (2001). Tanzimattan Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kadar Konyalı Şair ve Yazarlar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 77-159.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara.